

Series I

Volume XVI

1990

ՀԱՅ
ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՀԱՆԴԵՍ

ARMENIAN
NUMISMATIC
JOURNAL

ՀԱՅ ՌԻԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԷՍ

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Series I

Vol. XVI

1990

CONTENTS

Numismatic Literature for Armenia.....	1
ՍԱՐԳՍԵԱՆ, ՀԵՆՐԻ Վ. Հայաստանում յե՛ւ արդէտի առիթով թողարկուած ֆիւլատելիստական շիւթեր.....	2
SARKISSIAN, Henry V. Philatelic Material Issued on the Occasion of Great Tragedy in Armenia [Summary].....	4
SARYAN, Levon A. Centennial Medallions of the Armenian Revolutionary Federation: 1890-1990.....	5
Armenian Numismatic Literature.....	10
Let's Spread the Word on Armenian Numismatics.....	12
NERCESSIAN, Y. T. Vaghharshapat Five Ruble Bank Note.....	13
BEDOUKIAN, Paul Z. Some Curious Coins from Cilician Armenia.....	16
Armenian Numismatic Literature.....	20
Letters.....	22
ABGARIANS, Mesrop. Four Rare Artaxiad Copper Coins.....	22
KHORSHEV, Valery. Commemorative Coin Marks Armenian Earthquake.....	28
Armenian Numismatic Literature.....	30
Numismatic Books Reach Yerevan.....	35
SARYAN, Levon A. Ring Money in Prehistoric Armenia.....	36
NERCESSIAN, Y. T. Two Kedabek Bank Notes.....	44
Armenian Numismatic Literature.....	47

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, California 90660-1920, U. S. A. Associate Editor, W. Gewenian, Corresponding Editors, Levon A. Saryan (Greenfield, WI) and Henry Sarkissian (Yerevan). Non-member subscriptions (individuals and institutions) \$10.00 per year. Back issues available.

Series I

Volume XVI, No. 1

March 1990

ՀԱՅ

ARMENIAN

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

NUMISMATIC

ՀԱՆԴԷՍ

JOURNAL

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԷՍ ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Series I

Vol. XVI, No. 1

October 1989

NUMISMATIC LITERATURE FOR ARMENIA

The March 11, 1989 meeting of the Armenian Numismatic Society was held at the home of Mr. and Mrs. Arthur Jernukian. The host discussed Cilician Armenian gold coins. During the meeting a resolution was passed to write a letter to Armenia to find out how many copies of our publications they would like to have for new libraries to be built in the earthquake-devastated areas and also in Artsakh (Nagorno Karabagh).

A letter was composed on April 29, 1989, addressed to Mr. Hrayr S. Babayan, Director of American Sector of the Committee for Cultural Relations with Armenians Abroad, Yerevan.

In late June, a response dated June 5, 1989, and signed by Mr. R. Kozmoyan, assistant to the president of the Committee for Cultural Relations with Armenians Abroad, was received: "...Ուղարկվող գրականության քվաքանակը թողնում ենք Ձեր հայեցողությանը (թերևս 50-70ական օրինակ յուրաքանչյուր հատորից)..." The translation reads, "We leave to your contemplation the quantity of literature to be shipped (perhaps 50-70 copies of each volume would be sufficient)."

The September 9, 1989 meeting of the Society was held at the home of Mr. and Mrs. Y. T. Nercessian. The host discussed and presented the "Municipal Bank Notes of Armenia." Since the publication of the author's corpus on Armenian bank notes, most of the local membership had never seen the city notes of Armenia. It was a different type of excitement to examine these monuments in a display case.

During the business discussion, the letter of Mr. R. Kozmoyan was read. The secretary stated that we have the books and we should help Armenia by sending the books they wanted. After a lengthy discussion the executive body approved the transfer and shipment of 560 books from the Society's stock to Armenia (70 copies of each *Special Publication* 1 to 6 and the Sibilian and Bedoukian Festschrifts in the *Armenian Numismatic Journal*). However, since the Society did not have money in the treasury, and had incurred financial liabilities due to the last two publications, it was decided to contact Babayan or Kozmoyan to find out if it would be possible to arrange free transportation for the books to Armenia. Note that the books have a retail market value of \$13,702.50 and the registered book post surface rates to Yerevan would cost around \$2,000.00.

Y. T. Nercessian, Secretary

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, California 90660, U. S. A. Associate Editor, W. Gewenian, Corresponding Editors, Levon A. Saryan (Greenfield, WI) and Henry Sarkissian (Yerevan). Non-member subscriptions (Individuals and Institutions) \$10.00 per year. Back issues available.

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՄԵՃ ԱՂԷՏԻ ԱՌԻԹՈՎ ԹՈՂԱՐԿՈՒԱԾ ՖԻԼԱՏԵԼԻԱՍԱԿԱՆ ՆԻՒԹԷՐ

1988 թ. Դեկտեմբերի 7-ին Հայաստանում տեղի ունեցած երկրաշարժը համա-
ընդհանուր վիշտ էր բոլոր քաղաքակրթ ժողովուրդների համար՝ լինի այն
հասարակական կազմակերպություն կամ անհատ, հիմարկ-ձեռարկություն կամ
ուսումնական հաստատություն: Անմասն չմաց և ՍՍՀՄ փոստը, որը երկու շաբաթուայ
ընթացքում թողարկեց ֆիլատելիստական նիւթեր, որոնք ունեն ոչ միայն ուղղակի
նշանակություն՝ նրա ամբողջ հատոյթը տրամադրուելու է Հայաստանում երկրա-
շարժից տուժածներին: Նրանք միաժամանակ իւրովի փոստային յուշարձաններ
են, որոնք կը պահուեն հաւաքածուներում (ինչպէս թանգարանային, այնպէս էլ
անհատական) իբրև մեծ աղէտի յիշատակներ:

Նախևառաջ թողարկուեցին փոստային քարեգոր-
ծական դրոշմանիշներ՝ երեք տեսակի: Առաջին
դրոշմանիշի վրայ պատկերուած է Տիգրան Բ-ի
դրամի վերարտադրությունը: Նրա վերևում կայ
գրություն հայերէն և ռուսերէն լեզուներով՝
«Դրամ Բ. Բ. Ի դ., Տիգրան Մեծ. Монета, I
б. до н.э. Тигран Великий»: Զախ կողմի վերևի
անկիւնում՝ «20+10 коп.», ներքևում՝ «ПОЧТА
СССР.1988»:

Երկրորդ դրոշմանիշի վրայ պատկերուած է հայ-
կական ճարտարապետութեան նշանաւոր յու-
շարձաններից մէկը՝ Էջմիածնի Հռիփսիմէի տա-
ճարը: Դրոշմանիշի կենտրոնում պատկերուած
է տաճարը: Նրա վերևում կայ գրություն՝ «Հռիփ-
սիմէի տաճարը. 618 թ. Храм Рипсиме. 618 г.»:
Վերևի կողմում՝ «30 + 15 коп.», ներքևում՝
«ПОЧТА СССР.1988»: Երրորդ դրոշմանիշի վրայ
վերարտադրուած է Յովնաթան Յովնաթանեանի
նկարը՝ Աստուածամայրը մանկան հետ: Վերևում
հայերէն և ռուսերէն գրություններ՝ «Աստվածամայրը մանկան հետ. Богоматерь с
Младенцем»: Վերևի անկիւնում՝ «50+25 коп.», ներքևում՝ «ПОЧТА СССР.1988»:

Վերև նկարուած երեք դրոշմանիշներին միացուած է նաև կտորս խաչքարի
պատկերով, որի վրայ հայերէն և ռուսերէն գրություններով՝ «ԵՐԱՐԱՇԱՐԺԻՑ ՏՈՒՄ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ, 1988, ПОСТРАДАВШЕЙ ОТ ЗЕМЛЕТРЯСЕНИЯ АРМЕНИИ»: Կտորի վրայ
վերարտադրուած է Հայաստանի Արցախ երկրամասից Էջմիածնի տեղափոխուած ԺԻ
Դ. Բացառիկ խաչքարից մէկը: Այժմ այն տեղադրուած Վեհարանի քաղաքում¹:

¹ Էջմիածնի գաւեճը, Մայր Աթոռ, Սբ. Էջմիածն, 1984:

Հետաքրքրական է, որ դրոշմանիշները և կտրոնը փաստօրէն կազմում են ամբողջական միաբույս:

Դրոշմանիշ հաւաքողները ուշադրութիւնը ուղղւում են հրաւիրել յատկապէս առաջին դրոշմանիշի վրայ, ուր պատկերւում է Տիգրան Բ-ի դրամը: Ցաւով պէտք է շշեմ, որ այդ դրամը իրական չէ, այլ ընդօրինակութիւն, այդ պատճառով ինչպէս Տիգրանի պատկերը, այնպէս էլ թագը մանրամասներով, թէ աւտաքնապէս նման են Տիգրան Բ-ի օրօք դրուագւում դրամներին, այնուամենայնիւ, նրանք արդի նկարչի ստեղծագործութիւն են: 60-ական թուականների կեսերին, օգտուելով Հայաստանի պատմութեան պետական թանգարանի դրամագիտութեան բաժնւմ պահուող Արտաշէսեան հարստութեան դրամագիտական նիւթերից, քանդակագործ Գրիգոր Հայրիկի Գեորգեանը (ծնւած 1932 թ.) ստեղծեց այդ «դրամ» օրինակը, որը հազարներով տարածուեց ինչպէս Սովետական Միութիւնում, այնպէս էլ նրա սահմանների դուրս: Այգրից դրուագւում էին երկրեսանի «դրամներ» այնուհետեւ միկոդմանի, որպէս ապարանջանների, կանացի գօտիների առանձին օղակներ (Ֆելիքորից և պղնձից), քանակի կրելու յարմարանք, շղթայով մանեակ և այլն: Այդ դրամները ստացան այնպիսի տարածում, որ առանձին օրինակների վերաքերտւ ստեղծւում էին առասպելներ, յաճախ դժուար կացութեան մէջ դնելով թանգարանային այն աշխատակիցներին, որոնք դրամագէտ-մասնագէտներ չեն: Հենց այս «դրամ» առաջին երեսն է, որ վերադարձուել դրոշմանիշի վրայ: Իսկ վերջում է այն 1984 թ. հրատարակւած *Էջմիածնի զանգեր* գրքից, որտեղ դրամը վերադարձուած է գուճաւոր վերատպութեամբ ամբողջ էջի վրայ: ²

Երրորդ դրոշմանիշի վրայ պատկերված է Յովնաթան Յովնաթանեանի (1730-1801 թթ.) «Աստուածամայրը մանկան հետ» ստեղծագործութեան մի հատուածը:

Հայաստանում 1988 թ. երկրաշարժի առիթով թողարկւել են նաև ծրարներ, ժի դ. խաչ-քարի պատկերով (այսինքն վերադարձուած է կտրոնի պատկերը, որի վերևի մասում ունի գրութիւն՝ «ПЕРВЫЙ ДЕНЬ. ПРЕМЬЕР JOUR»: Այդ առիթով պատրաստուել էր նաև առաջին օրուայ յատուկ կնիք, որով կնքուել են վերոյիշեալ ծրարներ 1988 թ. Դեկտեմբերի 27-ին երևանում, իսկ հետագայում և Մոսկւոյ-

² Նշուած աշխատանք: Ինչպէս յայտնի է Մայր Աթոռի զանճատանը պահուում է Արտաշէսեան երկու դրամ՝ Ֆելք ոսկեայ (կեղծ դրամ), միւսը արծաթեայ: Ստե Խ. Մուշեղյան, «Մայր Աթոռի դրամագիտական ժողովածուն», *Էջմիածնի Ամսագիր* (1976), համար 2-է, դրամեր թիւ 159-160, տպագրւած են նաև նրանց լուսանկարները:

Լայնում: Կնիքի կենտրոնի դաշտում պատկերված է Արարատը, որի տակ գրութիւն երեք տողից՝ «ПОСТРАДАВШЕЙ ОТ ЗЕМЛЕТРЯСЕНИЯ АРМЕНИИ»: Կերևի շրջագծով գրված է «ПЕРВЫЙ ДЕНЬ ПРЕМИЕР ЖУР»: Ներքևում՝ «Երեվան. 27.12.1988. ПОЧТАМТ»: Հայաստանի ֆիլատելիստների Ընկերութիւնը թողարկել է նաև քարտ-մաքսիտուժեր, որոնց վրայ պատկերված են դրոշմանիշների պատկերները, վրան փակցված Նոյն պատկերով դրոշմանիշը, վաւերացնում անաքին օրուայ կնիքով:

Հետաքրքրական է, որ դրոշմանիշներից ստացված ամբողջ գումարը (այլ ոչ յիայն դրոշմանիշների վրայ յաւելեալ արժէքներից ստացված գումարները) օգտագործուելու է Հայաստանում երկրաշարժից տուժնածների սգնելու նպատակով: Բարեգործական նպատակներով դրոշմանիշների թողարկումը հայկական իրականութիւնում եղել և նախկինում: Սակայն հայկական փոստի պատմութիւնում եզակի դէպքեր են: Կերիշենք՝ «ՀԱՅ ֆիլատելիա անապաւտաններն» դրոշմանիշները թողարկում 1929 թ.:³

Հայաստանում տեղի ունեցած յնծ երկրաշարժի առիթով թողարկված ֆիլատելիստական նիւթերը ունեն ոչ յիայն ֆունկցիոնալ նշանակութիւն այլև իւրովի յիշատակներ են նւիրում աղէտի բազմահազար զոհերին:

Հենրի Վ. Սարգսեան
Երևան

PHILATELIC MATERIAL ISSUED ON THE OCCASION OF GREAT TRAGEDY IN ARMENIA [Summary]

On December 7, 1988, an earthquake caused massive destruction in northern Soviet Armenia. The entire civilized world responded by helping Armenia. The USSR Post did not remain indifferent; they participated by issuing philatelic souvenirs.

Three types of postage stamps were issued. On the first stamp a reproduction of Tigranes II coin is printed. On the second stamp is St. Hripsime Cathedral in Etchmiadzin, built in A.D. 618. On the third stamp is a reproduction of Hovnathan Hovnathanian's (1730-1801) "Madonna and the Child." A token is printed with these three stamps forming a plate block of four. On the token a *khatchkar* is printed which is a reproduction of fourteenth century khatchkar created in Artsakh.

We would like to bring to the attention of collectors that the coin printed on the stamp is a modern reproduction. It was created in Armenia during mid-sixties by Grigor Gevorgian. This modern reproduction is also printed in color in *The Treasures of Etchmiadzin* album (1984).

Additionally, on the occasion of earthquake, first day covers were issued in Yerevan (December 27, 1988) and later in Moscow. The Philatelic Society of Armenia printed post cards which bear the pictures of earthquake postage stamps, with earthquake postage stamps affixed, and postmarked with the seal of first day of issue seal.

Henry V. Sarkissian
Yerevan

³ Խ. Ա. Закиан, С. А. Салтыков, *Почта и почтовые марки Армении*, Երևան, 149 էջ, 1988:

Ճ. Խ.- Մոսկուայի առաքին օրուայ թողարկումը կր բաղկանայ երեք պահարաններէ: Առաքինի վրայ փակցված են կտրօն ու Տիգրան Մեծի դրամի պատկերով դրոշմաթուղթը, իսկ երկրորդին ու երրորդին վրայ՝ Հռիփսիմէի տաճարն ու Աստուածամայրը մանկան հետ նկարներով դրոշմաթուղթերը:

CENTENNIAL MEDALLIONS OF THE ARMENIAN REVOLUTIONARY FEDERATION:

1890-1990

By

Levon A. Saryan

In anticipation of the 100th anniversary of the founding of the Armenian Revolutionary Federation (Dashnakts'ut'iun), the Armenian Cultural Foundation Trust Fund of Los Angeles is sponsoring the striking and public sale of three limited edition commemorative gold and silver medallions.¹

Historical Background

The Armenian Revolutionary Federation was established in 1890 in the city of Tiflis (now Tbilisi, capital of Soviet Georgia), as an alliance between smaller revolutionary societies.² The new organization soon became the leading exponent of the Armenian liberation movement, which sought to extend basic human rights and bring eventual self-determination to Armenians suffering under oppressive conditions both in Ottoman Turkey and in Czarist Russia.

Although its earliest exploits met with only limited success, victories both in the Caucasus and Turkey during the first decade of the twentieth century propelled it to a position of high esteem among Armenians. The A.R.F. gained a solid footing among leading writers and intellectuals, numbering among its members and sympathizers many of the most prominent literary figures of the day, such as Daniel Varoujan, Siamanto, Levon Shant, Nigol Aghbalian, Avetis Aharonian, and Roupen Zartarian.

In 1918, the A.R.F. spearheaded the victorious struggle which led to the establishment, on May 28, 1918, of the Republic of Armenia, the only independent Armenian state of modern times. For the next 2½ years, the party played a leading role in the government of the Republic; through its leadership it was instrumental in bringing some measure of order to the administrative chaos which had existed theretofore. The present Armenian Soviet Socialist Republic is regarded as the successor of the Republic of independent Armenia.

-
1. Press releases and sale notices have appeared in the press: "A.R.F. Centennial Gold Medals Released," Asbarez (April 23, 1988), p. 71; "Briefs," World Coin News, Vol. 15 (August 23, 1988), No. 34, p. 19; also notices in Asbarez (June 4, 1988), p. 48 and Asbarez (June 11, 1988), p. 3.

In the years following the First World War, the A.R.F. also formed the Nemesis group, which secretly pursued the principal authors of the 1915 genocide against the Armenians of Turkey.³ The mastermind of these atrocities, Turkish Interior Minister Talaat Pasha, was assassinated on a street in Berlin in 1921 by Soghomon Tehlirian.⁴

Today, as the leading Armenian political organization in exile, the A.R.F. upholds the ideal of a free, independent, and united Armenia, and pursues the cause of justice for the Armenian people and the recovery of Armenian lands held in captivity. It enjoys the support and admiration of a wide cross-section of the Armenian people.

The Medallions

A limited edition of 3000 sets of three silver medallions per set have been struck in proof finish sterling silver (0.925 fineness). It is reported that not more than an additional 1000 sets will be struck in pure gold. Both the silver and the gold medallions are approximately one troy ounce in weight and measure approximately 34.5 millimeters in diameter.⁵ Each medallion is individually numbered on the rim and packaged as a set of three varieties in a velvet presentation case.

The production of the medallions was the combined effort of many individuals and firms. The medallions were designed by H & H Viroprane Designers (owned by Harry Vorperian). Striking was carried out by Engelhard Corporation of Iselin, New Jersey, in cooperation with Swiss Jewelers (owned by Sarkis Partamian). Quality control and technical consultation was provided by Sarkis Kitsinian.⁶

Each medallion is inscribed in Armenian and bears the full-face portrait of one of the three founders of the A.R.F.: Kristapor Mikaelian, Stepan Zorian (also known as Rosdom), or Simon Zavarian. The reverse design, which is common to all three varieties, depicts the A.R.F. coat of arms: a flag, a sword, a pen, and a spade. The coat of arms symbolizes the broad appeal of the society to laborers, partisans, and intellectuals.

Kristapor Mikaelian (1859-1905)

Born in 1859 in the town of Akouliş (now in Nakhichevan ASSR), Mikaelian was orphaned early in his childhood.⁷ In 1880, he graduated from the Tiflis Teacher's College, where he was actively involved in political movements under the influence of Russian revolutionaries. By 1889, he was active in the "Young Armenia" organization, and in the early months of 1890, mainly through his efforts, the Federation of Armenian Revolutionaries (now the A.R.F.) came into existence.

2. The history of the A.R.F. up to 1896 is discussed in Louise Nalbandian, The Armenian Revolutionary Movement (Berkeley, 1967), pp. 151-178. Also see Armenian Youth Federation of America, 1951-1952 Blue Book No. VII (Boston, 1951-1952), and 1954-1955 Blue Book No. X (Boston, 1954-1955), which are devoted to the history of the A.R.F.
3. On the Nemesis group, see Christopher J. Walker, Armenia: The Survival of a Nation (London, 1980), p. 344; also Arshavir Shiragian, The Legacy: Memoirs of an Armenian Patriot (Boston, 1976).

Shortly thereafter, Mikaelian was sent to Geneva to edit Droshak (Flag), the party's official publication; he also organized the French language paper Pro-Armenia, which attracted the collaboration of many leading French intellectuals. Among his exploits, he is credited with organizing the expedition to Khanasor in 1897. He died in 1905 in an accidental explosion while preparing a bomb in a mission to assassinate Sultan Abdul Hamid II of Turkey.

Kristapor

A.R.F. Insignia

Obverse: Full-face portrait of Kristapor, with full beard and spectacles, wearing a bow tie. Dates "1859" to left and "1905" to right of the portrait; inscription along the bottom edge reads, in Armenian, "ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՔԵԼԻԱՆ" (Kristapor Mikaelian).

Reverse: The insignia of the A.R.F., held aloft by a clenched hand. Dates "1890" and "1990" to left and right of the hand respectively. Inscription in Armenian along the top edge reads "ՀԱՅ ԶԵՆԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԾՈՒԹՅԱՆ" (Armenian Revolutionary Federation); bottom edge inscription reads "ՄԱՆ ԿԱՄ ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ" (death or liberty).

Rim: Inscription on the silver medallion reads "ԶՅՂ 100.ԱՍԵԱԿ" 1 OZ. STERLING (Armenian portion meaning A.R.F. centennial). The author's silver specimen is numbered 64 on the rim and weighs 30.78 grams.

4. See Lindy V. Avakian, The Cross and the Crescent (Los Angeles, 1965).
5. The silver medallions are thus slightly thicker than the gold issues. The author is indebted to Mr. Sarkis Kitsinian for clarifying this detail.
6. The information in this paragraph was kindly provided by Mr. Neshan Peroomian of the Armenian Cultural Foundation Trust Fund in a private communication dated March 22, 1989.
7. For a brief biography of Mikaelian, see Blue Book No. VII, pp. 19-23, and Walker, pp. 401-402.

Stepan Zorian (Rosdom) (1867-1919)

Rosdom was born to an affluent family in the village of Ts'ghna, canton of Koght'an (now in Nakhichevan ASSR) in 1867.⁸ He completed his secondary education in Tiflis where he was involved in political activities against the Czarist regime. In 1890, he joined Mikaelian and Zavarian in establishing the A.R.F.

Rosdom devoted himself intensively to organizational work. He travelled to Tabriz, Geneva, Erzeroum, and Bulgaria on party missions. He was a leader of the efforts to defend the Armenian Church properties against Russian confiscation in 1903, and in the defense of the Armenian population of the Caucasus in 1905, efforts that earned the A.R.F. great esteem among the Armenians in that region. As elder statesman of the A.R.F., he was present during the defense of Baku in 1918, and helped negotiate the end of the Armeno-Georgian War immediately before his death in 1919.

Rosdom

Zavarian

Obverse: Full-face portrait of Rosdom, with full beard and wearing a neck tie. Dates "1867" and "1919" to the left and right, respectively, of the portrait. Rosdom's name appears in an Armenian inscription along the bottom edge: "ՌՈՏԴՈՄ".

Reverse: Same as for the previous medallion.

Rim: Same as for the previous medallion; weight of the author's silver specimen is 31.12 grams.

---

8. For a biography of Rosdom, see Simon Vratzian, Rosdom: A Biographical Sketch (Boston, 1950); also Blue Book No. VII, pp. 28-34.

9. Brief biographies of Zavarian may be found in Blue Book No. VII, pp. 23-28, and Walker, p. 426.

Simon Zavarian (1866-1913)

Zavarian was born in the village of Aikehad, canton of Lori, in 1866.⁹ He studied in Moscow and Tiflis, where he was active in Russian political circles. In Tiflis he became acquainted with Mikaelian and Rosdom, and collaborated with them in forming the A.R.F. in 1890. In 1892, he assisted the other two founders in drawing up the A.R.F. organizational constitution.

Simon Zavarian had been trained as an agronomist, but soon became a teacher, school principal, and party field worker. He was an effective speaker and champion of the cause of Armenian emancipation. He is credited with establishing an Armenian student organization in Beirut, and wrote extensively for party organs, such as Azatamart and Droshak, which he served as a member of the editorial board. He died in Constantinople in 1913 and was buried in Tiflis.

Obverse: Full-face portrait of Zavarian, with full beard and neck tie. Dates "1866" and "1913" to the left and right, respectively. Zavarian's name is inscribed in Armenian along the bottom edge: "ՍԻՄՈՆ ՋԱՎԱՐԵԱՆ."

Reverse: Same as the previous two medallions.

Rim: Same as the previous two medallions; the weight of the author's silver example is 31.22 grams.

ԱՅՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՂՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱԿԻՆ ՄԵԴԱԼՆԵՐԸ [Ամփոփում]

Հայ Յեղափոխական Դաշնակութեան 100-ամեակին առթիւ (1890-1990).
Հայ Մշակութային Հաստատութիւնը թողարկեց ոսկեայ և արծաթեայ մեդալաշարը:

Մեդալաշարը կը բաղկանայ երեք կտորներէ, որոնց երեսներուն վրայ պատկերուած են Դաշնակցութեան իւրաքանչիւր հիմնադիրին Նկարը՝ Քրիստափոր Միքայէլեան (1859-1905), Ռոստոմ (1867-1919) և Սիմոն Ջավարեան (1866-1913). իսկ մեդալներու երկրորդ երեսներուն վրայ՝ Դաշնակցութեան զինանշանը:

Իւրաքանչիւր մեդալի տրամագիծն է 34.5 մմ և ծանրութիւնն է մէկ օտս ձուլ ոսկի կամ սթէրլինգ արծաթ: Մեդալը կերտուած է Յ. Որբերեանի ընկերութեան կողմէ և կոխուած է Նզըլհարդ ընկերութեան գործատեղիին մէջ, իսէլին քաղաքը, Նիւ ձըրգի Նահանգին մէջ:

Լևոն Ա. Սարեան
Գրինֆիլդ, Ուիսքոնսին

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

- 1 ALMA. Bedoukian Collection of Armenian Antiquities Donated to ALMA Museum. *Armenian Observer*, Vol. XVIII (31 August 1988), No. 41, p. 2; *Armenian Weekly*, Vol. LVIII (27 August 1988), No. 33 (29363), pp. 5, 13; *Nor Gyank*, Vol. X (1 September 1988), No. 37, p. 47; *Asbarez*, Vol. LXXX (22 October 1988), No. 8387, p. 31.

In a press release it is announced that Paul Z. Bedoukian will donate his unique collection of Armenian metal work, ceramics, woven art, early Armenian printed books, and some coins to the Armenian Library and Museum of America. YTN

Թերթերու տրուած Ժառնուցումով յը յայտարարուած է, թէ Զարեհ Պ. Պոստալեան պիտի յուրիւ իր յետադէտայ արուեստի առարկաներու, յախճապակիի, հիւսուածեղէնի, հնատիպ գրքերու և կարգ յը դրամներու եզակի հաւաքածոն Ամերիկայի Հայ Գրադարանին ու թանգարանին: ԵՅՆ

- 2 ARMENIAN WEEKLY. ANEC Marks 7th & Final Year of Lillian Maksudian Awards. *Armenian Weekly*, Vol. LVIII (27 August 1988), No. 33 (29363), p. 4.

Mention is made that in 1981 the Maksudian brothers donated 300 ancient and medieval Armenian coins to the Eastern Prelacy of Armenian Church, designated specifically to award outstanding Armenian students over a period of seven years. The recipients of the 1988 awards are listed. YTN

Յիշուած է թէ 1981 թ. Մաքսուտեան եղբայրները յուրիւցիւ 300 հին ու միջնադարեան հայկական դրամներ Հայաստանեաց եկեղեցւոյ Արևելեան Թեմին, հայ ուսանողական պարզակատրութեան համար, եօթը տարուան շրջանին յը մէջ: 1988 թ. յուրիւ ստացողներուն անունները արձանագրուած են: ԵՅՆ

- 3 BEDOUKIAN, Paul Z. Armenian Ringstones, by Paul Z. Bedoukian. *Revue des Études Arméniennes*, New Series, Vol. XX (1986-1987), pp. 481-492, 3 pls.

Bedoukian studies ringstones which were used as seals. Generally, the stones were a variety of quartz. With the exception of a Tigranes ring, all specimens date from the eighteenth and nineteenth centuries. Of the twenty-three gemstones, the Tigranes ringstone is devoid of an inscription, nineteen are inscribed in Armenian, one is bilingual (Armenian and Arabic), and two are trilingual (Armenian, Georgian, and Arabic). YTN

Պոստալեան կ'իսուաձայնիւ գոհարեայ կնիք-մատանիները: Ընդհանուր առմամբ, գոհարները կը պատկանին որձաքարի զանազան տեսակներուն: Ի բացառեալ Տիգրան Մեծի մատանիէն, բոլոր յիշուները կը պատկանին ԺԸ-ԺԹ դդ.: Մատանիներու քանակեք գոհարներէն՝ Տիգրան Մեծի յկարով կնիքը արձանագրութիւն չունի, տասնիւր հայերէն արձանագրուած են, միւ երկլեզուեան է (հայերէն և արաբերէն) և երկուքը եռլեզուեան են (հայերէն, վրացերէն և արաբերէն):

- 4 BEDOUKIAN, PAUL Z. Artashēsian harstut'ian dramnerē [Coinage of the Artaxiads of Armenia] - Արտաշէսեան հարստութեան դրամները, գրեթէ Զարեհ Պոստալեան. *Sion*, Vol. LXII (January, February, March 1988), Nos. 1, 2, 3, pp. 41-46, illus. In Armenian.

An historical review is given and the following coins of the Artaxiad dynasty of Armenia donated to the Museum of the Armenian Patriarchate in Jerusalem are described: Tigranes II (94-54 B.C.), 2 tetradrachms and 1 drachm (Rev.: Tyche of Antioch), 14 coppers (Rev.: Tyche of Antioch, Heracles, cornucopiae, head of wheat, Nike, palm branch, tripod); Artavasdes II (56-34 B.C.), 1 copper (Rev.: king's figure standing); Artaxias II (30-20 B.C.), 1 copper (Rev.: Nike); Tigranes III (20-5 B.C.), 1 copper (Rev.: horse); Tigranes IV (8-5 B.C.), 1 copper (Rev.: tree); Artavasdes III (5-2 B.C.), 1 copper (Rev.: standing figure); Tigranes IV and Erato jugate (2 B.C. - A.D. 1), 1 copper (Rev.: Fortune). YTN

Այս շրջանի պատմութիւնը ռուրագծուած է և յկարագրուած են երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանին յուրիւած Արտաշէսեան հարստութեան հետեւեալ դրամները.- Տիգրան Բ (94-54 թ.հ.), 2 չորեքդրամեաններ և 1 դրախմ (Բեկովմ Անտիոքի Բախտ), 14 պղինձներ (Բեկովմ Անտիոքի Բախտ, Վասակն,

ամաթղջիւր, ցորեի հատիկ, Յաղթանակ, արմաւերիի ձիւղ, եռոտանի). Արտաւազդ Բ (56-34 Ն.Ք.), 1 պղինձ (Բեկողմ Թագաւորի կառնած հասակը). Արտաշէս Բ (30-20 Ն.Ք.), 1 պղինձ (Բեկողմ Յաղթանակ). Տիգրան Գ (20-8 Ն.Ք.), 1 պղինձ (Բեկողմ ձի). Տիգրան Դ (8-5 Ն.Ք.), 1 պղինձ (Բեկողմ ծառ). Արտաւազդ Գ (5-2 Ն.Ք.), 1 պղինձ (Բեկողմ կառնած ան). Տիգրան Դ և Երատոյ՝ զուգազուրկ (2 Ն.Ք.-3.Ք. 1), 1 պղինձ (Բեկողմ Բախտ): ԵՅՆ

5 BEDOUKIAN, Paul Z. Cilician Armenia and Crusader Antioch, by Paul Bedoukian. *Handes Amsarys*, Vol. CI (January-December 1987), Nos. 1-12, pp. 815-832, illus.

The history of the eleventh to fourteenth century relating to Cilician Armenia and Crusader Antioch is studied. Also, mention is made that King Levon I of Cilician Armenia struck billons with Armenian legends during his first occupation of Antioch (1203) and struck billons with Latin inscriptions during his second occupation of Antioch (1208). A table of important dates and events in Armenian-Antiochene relations is published. YTN

Ուսումնասիրուած է ժԱ դարէն յինչև ժԴ դարու կրիկեան Հայաստանի և Խաչակիր Անտիոքի պատմութիւնը: Յիշուած է նաև թէ կրիկեան Հայաստանի թագաւոր Լևոն I կոնքէ հայաստան թիւոններ Անտիոք քաղաքի անաջին գրաւման առթիւ (1203) և կոնքէ Լատինատառ թիւոններ Անտիոք քաղաքի երկրորդ գրաւման առթիւ (1208): Հրատարակուած է Հայկական-Անտիոքեան յարաբերութեանց յեջ կարևոր թուականներուն և դէպքերուն աղիւսակը: ԵՅՆ

6 BEDOUKIAN, Paul Z. Coinage of Tripoli (XIIth-XIIIth Century), by Paul Bedoukian. *Revue Belge de Numismatique*, Vol. CXXXIV (1988), pp. 107-127, 1 pl.

An historical background is given and the coinage of following Crusader rulers is discussed: Bertrand (1109-1112), Raymond II (1137-1157), Raymond III (1152-1187), Raymond IV (1187-1189), Bohemond IV (1189-1233), Bohemond V (1233-1252), Bohemond VI (1252-1275), Bohemond VII (1274-1287). YTN

Տրուած է պատմական ռուրագիծ յը և քննարկուած է հետևեալ Խաչակիր տրիպոլիւններ դրամները.- Բերտրանդ (1109-1112), Ռեյմունդ Բ (1137-1157), Ռեյմունդ Գ (1152-1187), Ռեյմունդ Դ (1187-1189), Բոհեմունդ Դ (1189-1233), Բոհեմունդ Ե (1233-1252), Բոհեմունդ Ջ (1252-1275), Բոհեմունդ Զ (1274-1287):

7 BEDOUKIAN, Paul Z. The Small, Armed-Man Coins of Baldwin II, by Paul Z. Bedoukian. *Museum Notes*, Vol. XXXII (1987), pp. 159-167, illus., pl. 10.

Bedoukian gives a summarized historical background of the principalities of Antioch and Edessa and discusses the small, armed-man copper coins of Baldwin II. The coins were struck in Greek characters by the first generation of Crusader princes from 1098 to 1130. The specimens presented belong to the Berlin Museum, Bedoukian collection, Bibliothèque Nationale, and Pesant collection. After carefully examining all the evidence, Bedoukian concludes that Bohemond, upon becoming ruler of Antioch, struck a number of heavy coppers some of which were overstruck by the two rulers of Edessa, and that the succeeding rulers of Antioch continued striking small coins, including those struck by Baldwin II, king of Jerusalem when he was also regent of Antioch. YTN

Պտուկեան կ'ընծայէ հակիրճ պատմական ներածական յը Անտիոքի և Եդեսիոյ իշխաւորութեանց ու կը քննարկէ Բալդուին Բ-ի յուսատառ փոքր՝ զինուած-ձարդով պղինձ դրամները որոնք կոխուած են խաչակիր իշխաւորութեանց անաջին սերունդի կողմէ 1098-1130 թուականներուն: Ներկայացուած նմուշները կը պատկանին Պեռլիի թանգարանին, Պտուկեանի հաւաքածոյին, Փարիզի ազգային թանգարանին և Պեսանտի հաւաքածոյին: Բոլոր ապացոյցները քննելէ ետք Պտուկեան կ'եզրակացնէ, թէ Բոհեմունդ, Անտիոքի իշխաւորութեան տիրաւալէ ետք, կոնքէ ծանր պղինձներ, որոնք կրկնադրոշմուած են Եդեսիոյ իշխաւորներու կողմէ և Անտիոքի յաջորդող իշխաւորները շարունակեցին կոնքէ փոքր՝ զինուած-ձարդով դրամներ, պարունակելով երուսաղէմի թագաւոր Բալդուին Բ-ի կոխածները, երբ ինք Անտիոքի խաւանակալ էր: ԵՅՆ

Series I

Volume XVI, No. 2

June 1990

ՀԱՅ

ARMENIAN

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

NUMISMATIC

ՀԱՆԴԵՍ

JOURNAL

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Series I

Vol. XVI, No. 2

June 1990

LET'S SPREAD THE WORD ON ARMENIAN NUMISMATICS

Ever since the Armenian Numismatic Society began publishing books, we have discovered that the interest towards numismatics among Armenians has a low priority. Armenians in America donate money generously to the churches, day-schools, charitable organizations, etc. When it comes to history and literature books, they often go through second, or even multiple printings. Books on numismatics, however, cannot consume a first printing of one thousand books in ten years. Why is this? Is it lack of interest, indifference, or ignorance?

The Constitution of the Armenian Numismatic Society (Article I, Section 2.c) states the objective of the Society is to "promote and encourage the science of Armenian numismatics, philately, artifacts, manuscripts, and other related fine arts material." The next objective (Section 2.g) is to "publish technical papers pertaining to our purposes." We have been doing more than our share of publishing, but encouraging is another matter!

Consider the Armenian day-schools. Most if not all Armenian day-schools are heavily subsidized by donations from parents and benefactors. Tuition fees cover only a fraction of the total expenses. Budgetary considerations limit the funds for Armenological books; numismatic books are a luxury which is out of the question.

For the past several years we have tried to find a philanthropist who would purchase and donate our books to Armenian day-schools. In spite of the fact that the tax incentives in this country are very generous, we have been unsuccessful so far.

I think time has come for the Society to take bold steps if we want to spread the word on Armenian numismatics, and see the new generation kindled with the spark of Armenian coins. Here are some suggestions:

1. Donate copies of our publications to all Armenian day-schools.
2. Make our membership available to present lectures on Armenian coins in school classes.
3. Establish an "Armenian Numismatic Award" to a "young Armenian numismatist." The award could be based on an essay which would be submitted to the Society. The winning essay(s) could be published in the *Armenian Numismatic Journal*. The award could be from our books in stock or, if finances permit, it could be an Armenian coin.

An American proverb says, "It is better to light a candle than curse the darkness." My friends, it is time for our Society to light the candle of Armenian numismatics. Let us lift the veil of darkness so that young Armenians will have access to knowledge on the coins of their ancestors.

Y. T. Nercessian

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, California 90660, U. S. A. Associate Editor, W. Guevianian, Corresponding Editors, Levon A. Saryan (Greenfield, WI) and Henry Sarkissian (Yerevan). Non-member subscriptions (individuals and institutions) \$10.00 per year. Back issues available.

VAGHARSHAPAT FIVE RUBLE BANK NOTE

Historical background

The City of Vagharshapat (today known as Etchmiadzin) is located in the Ararat Valley about twelve miles west of the capital city Yerevan. It dates to Urartian times and over the centuries has played an important role in Armenian history.

The oldest cuneiform writings from Vagharshapat belong to Rusa II (685-645 B.C.) of Urartu, at which time the district was called Karlini. A century later, during the reign of Armenian king Ervand Orontid (570-560 B.C.), the king's son-in-law Vardges built a town near Shresh hill, naming it Vardgesavan. The Armenian Arsacid king Vagharsh I Arsacid (A.D. 117-140) enlarged and fortified the town, added a wall, and renamed it Vagharshapat. The Romans called it Gaynepolis (New City) and used it as a temporary capital after the destruction and during the reconstruction of Artaxiata (A.D. 163). Vagharshapat was used by the Armenian Arsacid kings as a second or alternate capital.

After the establishment of Christianity as the state religion in Armenia (A.D. 301) Vagharshapat gained stature and prominence. According to the vision of St. Gregory the Illuminator, Jesus Christ descended from heaven, pointed toward Vagharshapat with a golden hammer, and requested to have His house of worship be built there. The Cathedral of Holy Etchmiadzin (the place where the Only Begotten Son descended) was completed in 303 on the site of Sanderanet, an ancient pagan fire altar. The cathedral is one of the oldest religious sanctuaries in the world and continues to function today as a house of worship.

Vagharshapat thus became a holy city and a center of Armenian intellectual activity for the next seventeen centuries. The head of Armenian Church resides in Holy Etchmiadzin and has the title of "Catholicos and Supreme Patriarch of all Armenians."

In 1945, Vagharshapat was officially named Etchmiadzin; its population in 1976 was 42,000.¹

Bank Notes

The Russian Revolution (1917) created a vacuum in Transcaucasia. The Russian troops left the front and went home, the local population, particularly the Armenians, were facing the entire Turkish army on the battlefields of Caucasian front.

There was an acute shortage of money and particularly small denomination notes to transact daily commerce and purchase the necessities of life. At the sixth congress of the "Society of Transcaucasian Cities" held on December 4, 1917, it was decided that cities could issue their own small denomination money, up to 50 million rubles, "guaranteed with the real estate of the city."²

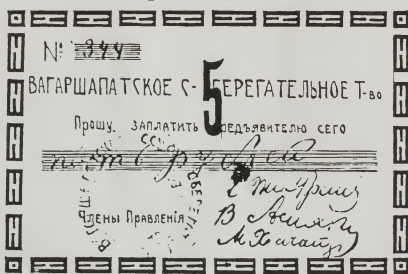
---

¹ *Haykakan sovetakan hanragitaran* [Armenian Soviet Encyclopedia], Vol. IV (Yerevan, 1978), pp. 64-68.

² G. Djaghétian, "Andrkovkasian Komisariati bonerë" [The Bonds of Transcaucasian Commissariat], *Bulletin de l'Université d'État de la R. S. S. d'Arménie* (1927), Nos. 2-3, pp. 350-373, in Armenian, see also Y. T. Nercessian, *Bank Notes of Armenia* (Los Angeles, 1988), p. 60.

In view of the fact that Vagharshapat 5 ruble city note does not bear a date and most other Armenian and Transcaucasian cities printed their paper currencies in 1918, it seems fair to conclude that Vagharshapat, the second center of Armenian intellectual and cultural activity after Tiflis, printed its own currency most likely in 1918 to satisfy the demand for local financial transactions when a severe shortage of small denomination prevailed.

A series of five bank notes (3, 5, 10, 15, 25 rubles) were issued in Vagharshapat in 1918. The author's corpus, *Bank Notes of Armenia*, records the existence of these notes but no specimens are listed.³ Since the publications's appearance, a 5 ruble note of Vagharshapat has surfaced.

Vagharshapat 5 ruble bank note obverse

Obverse

On the upper left corner panel, the bank note serial number 344 is hand written in red ink. Just below that the name of issuing agency, "Vagharshapat Savings Company" (ВАГАРШАПАТСКОЕ СБЕРЕГАТЕЛЬНОЕ Т-ВО) is printed in Russian. The value numeral "5" is printed in the center of the upper panel in red ink. The third line in fine print states, "Redeem 5 rubles to the bearer" (ПРОШУ ЗАПЛАТИТЬ ПРЕДЪЯВИТЕЛЮ СЕГО). On the center panel, horizontally, across the note, on an eight-lined space, the red handwriting in Russian reads, "Five rubles" (Пять рублей). On the lower right hand panel, the three management signatures belong to S. Muradian, V. Asiyanyan, and M. Khachatryan. They are signed individually in red ink. On the lower left hand panel, a violet colored circular seal is stamped; the Russian legend gives the name of the issuing agency (ВАГАРШАПАТСКОЕ ССУДО СБЕРЕГАТЕЛЬНОЕ, right side of inner circle, ТОВАРИЩЕСТВО). Underneath the seal, the print reads "members of the management" in Russian (ЧЛЕНЫ ПРАВЛЕНИЯ). A black ornamental pattern decorates the bank note by surrounding it in a rectangular format. The note measures 101x63 mm.

Reverse

The reverse printing is inverted. An attractive ornamental decoration embellishes the reverse of the bank note in gold, dark green, light green, blue, and red colors. On the upper dark

³ Nercessian, p. 130

Vaghharshapat 5 ruble bank note reverse

green panel the legend reads "200 rubles" (ՔՄԵ. 200 ՔՄԵ.). The bottom dark green panel reads, "value 30 kopeks" (ԱՅՈՒ ԿՈՒ. 30 ԿՈՒ.). The inscriptions on the reverse do not correlate with the obverse. It is possible that there was a shortage of paper and Vaghharshapat Savings Company officials consumed some existing bonds or other notes printed on one side only. It is worth mentioning that the reverse ornament seems to be a part of a larger pattern.

Y. T. NERCESSIAN

ՎԱՆԱՐՇԱՊԱՏԻ ԵՆԵՔ ԴԻՄԻՏՐԻՆՈՅ ԴՐԱՄԱՆԻՉԸ

[Ամփոփում]

Ռուսական յեղափոխութենէն ետք (1917) Անդրկովկասին մէջ մանր դրամի պակասը շատ զգալի էր: Կովկասի մէջ 4 Դեկտեմբեր 1917 թ. տեղի ունեցաւ «Անդրկովկասեան քաղաքներու միութեան» վեցերորդ համագումարը: Հոս որոշուեցաւ թէ քաղաքները կրնան թողարկել իրենց քաղաքային մանրադրամ բոնները «ապահովուած քաղաքային ինքնավարութիւնների ամբողջ գոյքով և ստացուածքով»: Վաղարշապատն ալ 1918 թ. թողարկեց իր քաղաքային թղթադրամներու համակարգը՝ 3, 5, 10, 15, 25 ռուբլի:

Հինգ ռուբլինոց դրամանշի վերի ձախ անկիւնը կը նշմարուի համարը՝ ձեռագիր 344: Երկրորդ տողին վրայ տպուած է «Վաղարշապատի խնայողական ընկերութիւն» անունը ռուսերէն լեզուով: Երրորդ տողին վրայ մանր տառերով տպուած է «Ներկայացնողին վճարել 5 ռուբլի»: Դրամանշի մէջտեղը հորիզոնական գիծերուն վրայ ձեռագիր գրուած է «5 ռուբլի» և արժէնիշը «5» տպուած է խոշոր թիւով: Վարը աջին կ'երևին ղեկավարութեան անդամներուն ստորագրութիւնները՝ Ս. Մուրատեան, Վ. Ասիեան, Մ. Խաչատուրեան: Վարը ձախին կոխուած է կտոր կտիւք մը որ ունի Վաղարշապատի խնայողական ընկերութեան անունը:

Դրամանշի կոնակը ունի տպագրական զարդանկար, որու վերի մասին մէջտեղ տառուած է «200 ռուբլի», իսկ վարը՝ «արժէքը 30 կոպէկ»: Կոնակին տպագրական զարդերն ու արժէքը չեն համապատասխաներ երեսին տուեալներուն:

Ե. Թ. ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

SOME CURIOUS COINS FROM CILICIAN ARMENIA

In philately, an "error" stamp such as one with an inverted center, is highly valued and commands premium prices. In numismatics, an error where the same legend appears on both sides of the coin is also considered a rarity and appreciated by collectors.

When dealing with Roupenian coins, it is curious that in a few instances, although the correct image is seen on the obverse and reverse, the obverse legend is absent and the reverse legend appears in its place. This situation indicates that the die-maker was either unfamiliar with the Armenian language or illiterate, and inadvertently copied the reverse legend on the obverse.

Of the many millions of coins struck in Cilician Armenia, tens of thousands have survived, including a few mint errors.

This article discusses:

- I. A billion of Hetoum II on a copper flan.
- II. A kardez of Hetoum II without the king's name on the obverse but having a reverse legend on both sides.
- III. A copper coin of Oshin, again minus the king's name on the obverse.

It should be pointed out that in the Middle Ages, minting techniques were not mechanized, all dies were handmade, and all coins were struck by hand. As a result, chances of mistakes in the preparation of the dies increased considerably. And since illiteracy was widespread, the existence of such coins was generally unnoticed.

Many examples of errors or inaccuracies are cited in the author's corpus.¹ To list a few: Levon I (1198-1219),² Hetoum I (1226-1270),³ Levon II (1270-1289),⁴ Smpad (1296-1298),⁵ Levon III (11301-1308),⁶ Oshin (1308-1320),⁷ Levon IV (1320-1342).⁸

---

¹ Paul Z. Bedoukian, *Coinage of Cilician Armenia*, (New York, 1962; Danbury, CT, 1979).

² *ibid.*, pp. 213-216.

³ *ibid.*, p. 289.

⁴ *ibid.*, p. 290.

⁵ Paul Z. Bedoukian, "Two Unpublished Coins of Smpad," *Haigazian Armenological Review*, Vol. VII (1980), pp. 111-120, illust.; also in *Selected Numismatic Studies*, (Los Angeles, 1981), pp. 538-547.

⁶ *Coinage of Cilician Armenia*, note No. 1 above, p. 326.

⁷ *ibid.*, p. 364.

⁸ *ibid.*, pp. 374, 380.

I. A Copper Coin of Hetoum II Struck with a Billon Die

This coin is indeed curious and to the best of the writer's knowledge, unique (Fig. 1). It is obvious that a billon die was used in striking this copper piece, but it is impossible to say whether it was originally intended to pass as a billon. Perhaps originally some copper pieces were struck with the common silver billons, but the practice was discarded because it proved to be too difficult to distinguish between the two. Of course, the larger coppers bearing a different design are not in this category.

Obv: The head of the king is shown, wearing a crown.

Legend, ՀԵՐՈՒՄ ԹԱԳԱՄ (Hetoum king).

Rev: A cross with various field marks.

Legend, ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈ (of all Armenians).

Weight: 0.96 gm.

Diameter: 8 mm

II. A Kardez of Hetoum II Lacking the King's Name

Numerous examples of copper coins of Hetoum II are listed in the corpus of *Coinage of Cilician Armenia*. All bear the king's image and name on the obverse and sometimes have the king's name on both sides of the coin (Fig. 2).

In the specimen under discussion, the obverse has the legend "BY THE POWER OF GOD" commonly used by his predecessors, Levon I and Hetoum I (but not appearing on the coins of Levon II). The legend "STRUCK IN THE CITY OF SIS" is seen on the reverse of the coins of the three forbears of Hetoum II.

Obv: The king is seated in oriental fashion (similar to coin No. 1649 in Bedoukian⁹ where the king is shown holding a staff in his right hand and a cross in his left hand). The coin under discussion is poorly executed, with the cross and staff barely visible.

Legend, ԿԱՌՈՂՈՒԹԱՆ ԱԷ (by the power of God).

Rev: A cross with no dots in the field.

Legend, ՇԻՆԵԼ Ի ԳԱՂԱ (struck in the city).

Weight: 2.38 gm.

Diameter: 10 mm.

III. A Pogh of Oshin Lacking the King's Name

Oshin struck many beautiful silver coins, including coronation pieces similar in design to the silver trams of Levon I, and others of inferior quality on which the obverse shows the king on horseback. His copper coins, similar in size and appearance to the billons of Hetoum II, are relatively scarce. The large copper coins of Levon I are known as *tank*, the smaller coppers of succeeding kings, *kardez*, and those struck by Oshin, *poghs*.

This specimen appears to be a pogh of Oshin, except for the fact that it lacks the king's name on the obverse. To the best of writer's knowledge, it is the only such coin in existence (Fig. 3).

---

⁹ *ibid.*, p. 365.

Fig. 1. A copper of Hetoum II struck with a billon die

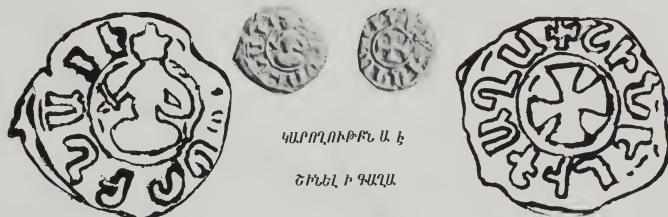

Fig. 2. A kardez of Hetoum II lacking the king's name

Fig. 3. A pogh of Oshin lacking the king's name

Paul Z. Bedoukian, Some Curious Coins from Cilician Armenia

Obv.: The king is seated on a bench, holding a cross in his right hand and a fleur de lys in his left.

Legend, ՇԻՆԱԼ Ի ԳԱՂԱԳ Ա (struck in the city)

Rev.: Cross with four rays.

Legend, ՇԻՆԱԼ Ի ՔԱՂ Ն (struck in the city).

Weight 0.85 gm.

Diameter 11 mm.

Conclusion Thanks to a slip-up on the part of the diemaker who repeated the same legend on the obverse and the reverse of the die, we have rarities cherished by avid collectors.

Paul Z. Bedoukian, Ph. D.
Wilton, CT

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԴՐԱՄՆԵՐԸ

[ԱՄփոփում]

Այս յօդուածին մէջ կը քննարկուին հետևեալ երեք պղինձէ դրամները. -

Ա. Շեթուհ Բ-ի բիլլոն մը՝ կոխուած պղինձէ դրամի մը վրայ:

Ակողմ. Թագաւորի հանդիպահայեաց կիսանդրին, որ գլխուն ունի թագ մը:

Շրջագրութիւն՝ ՇԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱՄ:

Բեկողմ. Խաչ մը և դաշտին մէջ զանազան շջաներ:

Շրջագրութիւն՝ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՒ:

Քաշ. 0.96 գրամ:

Տրամագիծ. 8 մմ:

Բ. Շեթուհ Բ-ի քարտէզ մը՝ կոխուած առանց թագաւորի անուան արծաճագրութեան:

Ակողմ. Թագաւորը հանդիպահայեաց ծալլապատիկ Նստած է արևելեան ձևով:

Ան աջ ձեռքով բռնած է խաչ մը, իսկ ձախով՝ խաչ մը:

Շրջագրութիւն՝ ԿԱՐՈՂՈՒԹԲԸ Ա Է:

Բեկողմ. Խաչ մը:

Շրջագրութիւն՝ ՇԻՆԱԼ Ի ԳԱՂԱ:

Քաշ. 2.38 գրամ:

Տրամագիծ. 10 մմ:

Գ. Օշիխ պղինձ մը՝ կոխուած առանց թագաւորի անուան արծաճագրութեան:

Ակողմ. Թագաւորը հանդիպահայեաց Նստած է Նստարարի մը վրայ: Ան աջ ձեռքով բռնած է խաչ մը, իսկ ձախով՝ շուշան մը:

Շրջագրութիւն՝ ՇԻՆԱԼ Ի ԳԱՂԱ Ա:

Բեկողմ. Խաչ մը չորս գիծերով:

Շրջագրութիւն՝ ՇԻՆԱԼ Ի ՔԱՂ Ն:

Քաշ. 0.85 գրամ:

Տրամագիծ. 11 մմ:

Ջարեհ Դ. Պտուկեան
Ուիլթոն, Փրնէտօքէթ

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

- 8 BERADZE, G. G. *Georgian Seals of the 17th - 18th Centuries with Bilingual and Multilingual Inscriptions*, by G. G. Beradze. Moscow: USSR Academy of Sciences, 1986, 12 pp, 1 pl.

Beradze studies seals used in Georgia during the seventeenth and eighteenth centuries. The sixteen seals can be classified as monolingual (Georgian inscription), bilingual (Georgian-Persian, Georgian-Armenian, Georgian-Greek, or Georgian-Turkish), and multilingual (Georgian-Armenian-Persian). Four seals (numbers 12-15)) include Armenian inscriptions in addition to Georgian and Arabic legends. The author notes that the seals with Armenian inscriptions were used by the Armenian merchants of Tbilisi and other prosperous townspeople. YTN

Բերադզե կ'ուսումնասիրե ժէ և ժԸ դդ. ընթացքի վրաստանի մէջ գործածուած կնիքները: Տասնվեց կնիքները դասակարգուած են յիշակեցուեան (վրացերէն), երկվեցուեան (վրացերէն-պարսկերէն, վրացերէն-սայերէն, վրացերէն-յուշաբէն, պամ վրացերէն-թորքերէն) և բազմակեցուեան (վրացերէն-սայերէն-պարսկերէն): Կնիքներէն չորսը՝ (թիւ 12-15) վրացերէն և պարսկերէն արձանագրութիւններուն հետ յիատեղ կը պարունակեն սայերէն արձանագրութիւն: շեղիւնակը կը լշէ թէ սայերէնով արձանագրութիւն պարունակող կնիքները գործածուած են թիֆլիսի չայ վաճառականներուն և այլ քաղաքներու մեծահարուստ սայերուն կողմէ: ԵՅՆ

- 9 BROOME, M. A Hoard of Mamluk Silver Dirhams, by M. Broome and S. Bendall. *Numismatic Circular*, Vol. XCVI (December 1988), No. 10, pp. 315-316.

A hoard of mainly Mamluk silver of the period A. H. 658-741 (A.D. 1260-1341) includes 55 Armenian takvorins and 12 Armenian takvorins overstruck by the Mamluks. The Armenian coins are attributed to Levon IV (A.D. 1320-1342) of Cilician Armenia. YTN

Մեծամասնութեամբ սելջուկ արծաթներէ բաղկացած գանձ մը, շ. 658-741 (Յ.Ք. 1260-1341) շրջանին պատկանող, կը պարունակէ 55 չայկական թագուորիւններ և Մեմլուքներու կողմէ կրկնադրոշմուած 12 չայկական թագուորիւններ: Շայկական դրամները վերագրուած են Կիլիկեան Հայաստանի Լևոն Դ-ին (Յ.Ք. 1320-1342): ԵՅՆ

- 10 GARABETIAN, Berj M. Islamneru koghme Hayastani —Arminiayi—maji hatagruats amian tesaki dramneru andhanur ts'uts'ak or k'andgrk arabakan omayyat harstut'enan minchew Osmanian shrian [A General Catalogue of all Types of Islamic Coins Struck in Armenia —Arminiayah which covers from the Umayyad Dynasty to the Ottoman Period] —Իսլամներու կողմէ Հայաստանի —Արմինիայի— մէջ հատագրուած ամէն տեսակի դրամներու ընդհանուր ցուցակ որ կ'ընդգրկէ արաբական Օմայյատ հարստութիւնէն մինչև Օսմանեան շրջան, գրեց՝ Պեռճ Մ. Կարապետեան. *Handes Amsarya*, Vol. CI (January-December 1987, published in 1989), Nos. 1-12, pp. 698-744, illus. In Armenian.

Garabetian studies all the sources of Islamic coins and attempts to catalogue the coins struck in the following mints of Historic Armenia which are given below in alphabetic order: Adana, Airavan, Akhlat, Amid, Ani, Arjish, Arminiayah, Arran, Arzarum, Arzin, Arzin al-Rum, Arzinjan, Babert, Balbert, Baljuna's, Barde'ah, Bitlis, Dabul, Diarbekir, Douin, Ganja, Harunabad, al-Haruniyah, Hishn Kayfa, Khartapirt, Khilaf, Khal, Lulu, Lulua, Ma'din Babert, Ma'din

Baibert, Ma'din Bajunais, Ma'din Lulu, Ma'din Lulua, Ma'din Salmas, Ma'din Samasur, Ma'dinat Arran, Ma'dinat Arzinjan, Ma'dinat Lulua, Ma'dinat Malaia, Ma'dinat Salmas, Ma'dinat Stas, Malaia, Maragha, Mayyafarikin, Nakhjevan, Nisibin, al-Ruha, Stas, Urdmia, Van, and Vastan. YTN

Կարապետեան կ'ուսումնասիրէ բոլոր իսլամական դրամներու աղբիւրները և կը ջանայ ցուցակագրել պատմական Հայաստանի հետեւեալ դրամահատարաններուն յէջ կոխուած դրամները, որոնք տրուած են ներքեւ այբուբենական (ըստ լատին տառերու) կարգով. - Ադանա, Երևան, Ալաթ, Ամիդ, Արի, Արձիշ, Արմիրիա, Աուար, Արզըրուժ, Արզիւ, Արզիւ ալ-Ռուժ, Արզիւջան, Բաբերտ, Բայբերտ, Բաջուրայս, Պարդաս, Պարդաս, Պիթլիս, Դաքիւ, Տիգրանակերտ, Դվին, Գանձակ, Հարունաբադ, ալ-Հարունիա, Հիւն Կայֆա, Խարբերդ, Խիւաթ, Խոյ, Լուլուա, Մաադին Բաբերտ, Մաադին Բայբերտ, Մաադին Բաջուրայս, Մադինաթ Լուլու, Մաադին Լուլու, Մաադին Սալմաս, Մաադին Սամասուր, Մադինաթ Աուար, Մադինաթ Արզիւջան, Մադինաթ Լուլուա, Մադինաթ Մալաթիա, Մադինաթ Սիվազ, Մալաթիա, Մարաղա, Մայնաֆարիկին, Նախիջևան, Նիսիբին, ալ-Ռուհա, Սիվազ, Ուրմիա, Վան և Ոստան: ԵՅՆ

11 GARABETIAN, Berj M. Sahak Khapayan kath'oghikosi ōshin t'agawori kisadramā [The King Oshin Half Tram of Catholikos Sahak Khapayan] - Սահակ Խաչապեան կաթողիկոսի Օշին թագաւորի կիսադրամը, գրեց՝ Պեռժ Մ. Կարապետեան. *Handes Amsarya*, Vol. CI (January-December 1987, published in 1989), Nos. 1-12, pp. 695-697. In Armenian. The author reprints the Armenian summary of Guevrekian's article on "King Oshin Half Tram," (originally published in *Armenian Numismatic Journal*, Vol. IV (1978), pp. 91-95), and the section on King Oshin half tram published in K. Basmadjian's *Numismatique générale de l'Arménie* (pp. 171-172). While examining the Armenian coins in the Museum of Mekhitarists in Vienna, Garabetian received as a gift a copy of Sibilian's *Classification of Roupenian Coins* which was previously used by Fr. Kalemkarian. Based on the marginal notes and a penciled rubbing on piece of paper on p. 55, prepared by H. Hapēshian and sent to Fr. Kalemkarian, Garabetian corrects Guevrekian's legend which should be "ԱՅՈՅ" and not "ԱՅՈՅՆ". YTN

Հեղինակը կը վերատպէ Ճ. Կէվրեքեանի «Օշին թագաւորի կիսադրամը» յօդուածին հայերէն աժիոփումը (Նախապէս տպուած *Հայ Դրամագիտական Հանդէս* յէջ, հատոր Դ (1978), էջ 91-95) և Կ. Բասմաճեանի *Հայկական ընդհանուր դրամագիտութիւն* գրքին յէջ Օշին թագաւորի կիսադրամի մասին գրուածը (էջ 171-172): Վիեննայի Միխիթարեան Թանգարանին էջ հայկական դրամները քննելու առթիւ, Կարապետեան շուէր ստացած է Սիպիլեանի *Դասակարգութիւն ընդհանուր դրամաց* գրքէն մի օրինակ, որ Նախապէս գործածուած է Զ. Գ. Գալէմքեարեանի կողմէ: Հիմնուելով Գալէմքեարեանի լուսանցքային ռօթերուն և մատիտով թուղթին վրայ պատրաստուած դրամին Նիմանհանութեան վրայ, որ պատրաստուած ու դրոշուած էր Հապէշեանին կողմէ Զ. Գալէմքեարեանի, Կարապետեան կ'ուղղէ Կէվրեքեանի խորագրութիւնը որ պէտք է ըլլայ «ԱՅՈՅ» և ոչ թէ «ԱՅՈՅՆ»: ԵՅՆ

12 HÄHNEL, Klaus. Armenien und Aserbaidzschon, von Klaus Hähnel. *Der Geldscheinsammler*, Vol. II (July-August 1988), No. 4, pp. 185-189, illus. In German. The article includes an historical background to Armenia and Azerbaijan. The illustrations include the bank notes of Azerbaijan and Republic of Armenia (10,000, 50, and 250 rubles) and Socialist Soviet Republic of Armenia (1,000,000 and 5,000,000 rubles). YTN

Յօդուածը կը պարունակէ Հայաստանի և Ադրբեյջանի մասին պատմական ուրուագիծ մը: Տպուած պատկերները կը պարունակեն Ադրբեյջանի և Հայաստանի Հանրապետութեան (10,000, 50 և 250 ռուբլի) ու Հայաստանի Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութեան (1,000,000 և 5,000,000 ռուպլի) թղթադրամները:

Series I

Volume XVI, No. 3

September 1990

ՀԱՅ

ARMENIAN

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

NUMISMATIC

ՀԱՆԴԵՍ

JOURNAL

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Series I

Vol. XVI, No. 3

September 1990

LETTERS

Dr. L. A. Saryan;

Congratulations! We are happy to inform you that your article entitled "Armenian Coins and history" was judged as one of two articles for a second place award.

As editors of The Journal of the Pacific Coast Numismatic Society, we would like to thank you personally for contributing your article for publication during the past year. We hope you will be sending us more articles for publications in the future.

Sincerely,

Dave and Becky Cieniewicz

Editor's Note: In 1987 the Pacific Coast Numismatic Society Society editors wrote a letter to the Armenian Numismatic Society and asked if one of our members would write an article for their Journal. Dr. L. A. Saryan was contacted and asked if he would be kind enough to compose an article for them....

Congratulations to Dr. L. A. Saryan. Bravo, good work!

Ներփակ կը գտնաք \$124-ի չէք Մը, որմէ \$24-ը երեք տարուայ անդամակ-
ցութեան վճարն է (1990-91-92), իսկ մնացածը պիտի գործածուի Ձեր
հրատարակութիւններէն ապսպրելու համար:

Առաջին հերթին, կը խնդրեմ ինծի ղրկէք *Bank Notes of Armenia* հատորը Ձեր
մակագրութեամբ: Կը խնդրեմ նաև Ներփակէք մնացած հրատարակութիւններու
ցանկը:

Օրերս վերադարձած եմ երկար ճամբորդութիւնէ մը և տակաւին խելքս գլուխս
չեմ հաւաքած: Երբ որ այդ ըլլայ, մտադիր եմ Ձեզի ղրկել յաղորդագրութիւն մը
1986-ին Սիւրպափուր քաղաքին մէջ հրապարակ հանուած մետաղի մը մասին, որը կը
յիշատակէ այնտեղի հայոց եկեղեցու օծման 150-ամեակը (1835-1986):

Նոյնպէս յոյս ունիմ օր մը Ձեզի անձնապէս այցելելու Քալիֆորնիոյ մէջ:

Leon P. Palian

Washington, DC

LITERATURE TO ARMENIA: On April 21, 1990, 712 books, packed in 23 boxes, weighing 1044 lbs., were shipped to Armenia. United Armenian Fund was kind enough to fly our books to Yerevan (free of charge) with their 10th flight. More about this later.

ARMENIAN NUMISAMTIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, California 90660-1920, U. S. A. Associate Editor, W. Gewenian, Corresponding Editors, Levon A. Saryan (Greenfield, WI) and Henry Sarkissian (Yerevan). Non-member subscriptions (individuals and institutions) \$10.00 per year. Back issues available.

FOUR RARE ARTAXIAD COPPER COINS

By

Mesrop Abgaryan, D.D.S.

There is always something new in numismatics. An excavation or the discovery of a hoard sometimes reveals an unknown coin that either completes an existing series or alters an accepted classification.

For example, in 1960 in a village in northeastern Iran, near the Caspian Sea, a large hoard composed of many Greek coins and about 800 Parthian drachms was discovered.¹ These drachms were quite unusual, special in their kind and unknown until that time. This discovery threw light upon the early Parthian rulers and made possible the classification of their coins.

Early Armenian coins are unfortunately very rare. Large or small hoards are rarely discovered to help the study of the coins.

From the Artaxiad dynasty, silver drachms and tetradrachms of Tigranes the Great are fortunately quite numerous. They can be found in famous museums of the world and with private collectors.² These silver coins are classified properly and as far as I know there have been no recent discoveries to suggest a change in the existing classification.

After the Tigranes the Great, no silver coins were issued except for a very few during the reigns of Artavasdes II and Tigranes III. We know of three or four tetradrachms and less than fifteen drachms only from Artavasdes II; and from Tigranes III, only one drachm.³

Copper coins issued before, during and after the reign of Tigranes II are most interesting and worthy of study. Due to copper corrosion and sometimes also because of overstrikes, the existence of many types of copper coins and their correct attribution becomes very difficult and subject to controversial discussions. Another puzzle for numismatists lies in the fact that many kings had the same names. There are five kings by the name of Tigranes, four named Artavasdes, and two named Artaxias.

This article describes four rare Artaxiad copper coins, recently brought to Los Angeles from Syria.

Coin No. 1 portrays the bust of Tigranes II. The reverse displays a tripod, copied from a Greek coin. Underneath the tripod are the monograms HMO.

---

¹ M. T. Abgaryan and D. G. Sellwood, "A Hoard of Early Parthian Drachms," *Numismatic Chronicle*, Seventh Series, Vol. XI (1971), pp. 103-119, pls. 20-23.

² P. Z. Bedoukian, *Coinage of the Artaxiad Dynasty of Armenia* (London, 1978).

³ *ibid.*, pp. 69-70, Nos. 129-131, 137.

Copper coin No. 2 was overstruck on a Seleucid coin. It is curious that the obverse of the coin (Apollo) was left untouched. On the reverse of the coin the traces of letters ΤΙΓΡΑΝΟΥ proves that the coin was overstruck on a coin of Tigranes The Great. There are many overstruck coins from that period, but this one is quite unusual.⁴

The third coin displays the head of Tigranes III, slightly bearded and wearing a tall five-pointed tiara with a large star in the middle. The reverse depicts an eagle standing to left.⁵

In 1971, Asbed Donabedian reported the existence of a unique copper coin that he attributed to Artaxias I, the founder of the Artaxiad dynasty. He also published an article about the coin suggesting that the attribution was correct.⁶ Paul Bedoukian, in his *Coinage of the Artaxiads of Armenia*, published the above mentioned coin⁷ but with some reservations about its attribution to Artaxias I. A second specimen of the same coin (catalogue No. 4) was recently brought to Los Angeles and purchased by Edward Joseph, a friend of mine. I compared this coin with the pictures of Bedoukian's catalogue⁸ and noticed a very close resemblance to a coin of King Artavasdes III. The obverse resemblance is striking, although the reverse is quite different and until now unknown.

From another point of view, the title ΜΕΓΑΛΟΥ (great) does not seem appropriate to a newly formed dynasty. This title was used by Tigranes III and by his successive kings, although we can see this title on Tigranes I coins as well.⁹ But it is questionable whether the above mentioned coins really belong to Tigranes I and whether he was in a position to call himself "The Great"? Even Tigranes II, who is known as "the great," used the title "King of Kings" mostly on his drachms and copper coins; he never used the title ΜΕΓΑΛΟΥ. Perhaps more research in the future will clarify this matter.

A. Donabedian, who is in Los Angeles presently, told me that he has already revised his previous views and agrees that the attribution of the subject coin to Artavasdes III is more plausible.

CATALOGUE

1. Copper coin of Tigranes II (95-56 B.C.). See Figure 1.

Obv.: Unusual bust of Tigranes II.

Rev.: Tripod. Letters below, ΗΜΟ.

Legend, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ.

Weight: 2.95 gm.

Diameter: 17 mm.

E. Joseph Collection

---

⁴ W. Maksudian, "Coins Overstruck by Tigranes the Great," *Armenian Numismatic Journal*, Series I, Vol. XV (1989), pp. 51-57.

⁵ Bedoukian, p. 71, pl. 6, No. 138.

⁶ A. H. Donabedian, "A Bronze Coin of Artaxias I: The Founder of the Artaxiad Dynasty" (in Armenian), *Haigazian Armenological Review*, Vol. II (1971), pp. 135-143.

⁷ Bedoukian, pp. 8, 46, No. 2.

⁸ *ibid.*, p. 75, pl. 8, No. 160.

⁹ *ibid.*, pp. 46-47, pl. 1, Nos. 2-6; also Clive Foss, "The Coinage of Tigranes the Great," *Numismatic Chronicle*, Vol. 146 (1986), pp. 19-66.

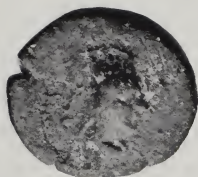

Fig. 1. Copper coin of
Tigranes II (tripod)

Fig. 2. Copper coin of
Tigranes II (Vahagn)

Fig. 4. Copper coin of
Artavases III (eagle)

Fig. 3. Copper coin of Tigranes III (eagle)

Mesrop Abgarians, Four Rare Artaxiad Copper Coins (enlarged)

2. Copper coin of Tigranes II ? See Figure 2.

Obv.: Head of Apollo.

Rev.: Bearded nude Heracles (Vahagn) standing to left. Left arm folded holding lion's skin and right hand leaning on club.

Legend, to right downward, ΒΑΣΙΛΕΩΣ; to left downward, ..ΙΓΡ..ΟΥ.

Weight: 3.75 gm.

Diameter: 15 mm.

M. Abgaryans Collection

3. Copper of Tigranes III (20-8 B.C.). See Figure 3.

Obv.: Head of king to right slightly bearded and wearing a tall five-pointed tiara adorned with large eight-pointed star.

Rev.: An eagle standing to left.

Legend, to left upward, ΒΑΣΙΛΕΩΣ/ΜΕΓΑΛΟΥ. to right upward ΤΙΓΡΑΝΟΥ.

Weight: 7.30 gm.

Diameter: 22 mm.

E. Joseph Collection

4. Copper coin of Artavasdes III (5-2 B.C.)? See Figure 4.

Obv.: Head of the king to right, wearing five-pointed tiara. Drapes cover the ears and fall to the neck.

Rev.: An eagle turned to left perched on the top of a mountain.

Legend, to right, ΒΑΣΙΛΕΩΣ/ΜΕΓΑΛΟΥ; to left downward, ΑΡΤΑ.

Weight: 4.50 gm.

Diameter: 18 mm.

E. Joseph Collection

ՀՈՐՍ ԲԱԶՈՒԱԳԻՒՅ ԱՐՏԱՇԷՍԵԱՆ ԴՐԱՄՆԵՐ

[Ամփոփում]

Դրամագիտական ասպարեզում միշտ նորութիւն կայ: Երբեմն մի չտեսնուած դրամ է յայտնաբերուում, որը կամ լրացնում է եղած դրամների շարքը և կամ բոլորովին փոխում եղած դասակարգումը: Օրինակ՝ 1960-ին Պարսկաստանի հիւսիսում, Կասպից ծովի ձտերքի մի գիւղում մի խոշոր դրամական գանձ շարուեց, որից 800-ը պարթևական դրամներ էին: Բոլորովին նորութիւն էր այս դրամները: Արանց շնորհիւ կարելի եղաւ լոյս սփռել Արշակունեաց հարստութեան առաջին թագաւորների վրայ և վերակազմել նրանց դրամների դասակարգումը:

Սկզբնական հայ թագաւորների դրամները շատ հազուադէպ են դժբախտաբար: Մեծ դրամական գանձ չի գտնուել, որ օգնէր նրանց դրամների ռաւոյնաստիութեանը: Արտաշէսեան հարստութիւնից Տիգրան Մեծի արծաթ դրամները և չորեքդրամներն են: Բաւական յայտնաբերուել են: Ամեն շշարաւոր թանգարանում կամ մասնաւոր դրամ հաւաքողների ձօտ կարելի է տեսնել: Այս արծաթ դրամները կանոնաւոր դասակարգուած են արդէն և մինչև հիմա որևէ փոփոխութեան չեն ենթարկուել:

Տիգրան Մեծից յետոյ արծաթ դրամներ չեն զարնուել բացի իր որդի՝ Արտաւազդ Բ-ի և Տիգրան Գ-ի ժամանակ, այն էլ չափազանց քիչ քանակութեամբ: Պղնձ

դրաձեր, որ զարնուել եւ Տիգրան Բ-ի ժամանակ, Նրանից առաջ և Նրանից յետոյ՝ ամենից հետաքրքիրն եւ և արժանի ուսումնասիրութեան: Պղինձէ դրաձերի հեշտութեամբ ժանգոտելու և մշշուելու պատճառով և Նրանց զանազան տեսակների գոյութիւն և երբեմն ուրիշ դրամի վրայ կրկին զարնուելու պարագան՝ դժուար է լինում որոշել հաստատապէս ո՞ր թագաւորին պատկանելը:

Մի որոշ խնդիր, որ շփոթ է պատճառում դրամագետներին՝ այն է, որ գոյութիւն ունեն Նոյն անուանով մի քանի թագաւորներ. հինգ Տիգրան, չորս Արտաւազդ և երկու Արտաշէս:

Այս յօդուածը չորս հազուագիւտ դրաձերի մասին է, որ Նորթս Բերուել եւ Լոս Անջելէս:

Դրամ թիւ 1-ի երեսի վրայ Տիգրան Բ-ի կիսանդրին պատկերուած է: Ետևին վրայ մի եռոտանի կայ (ընդօրինակութիւն յունական դրամից), եռոտանու տակ՝ HMIO: Խորագիրն է «Տիգրան թագաւոր» յունարէնով: Մի հազուագիւտ տեսակ է:

Դրամ թիւ 2-ի երեսի վրայ պատկերուած է Ապոլլոն՝ յունական աստուած: Կռնակին վրայ տեսնուում է մօրուքով, մեկ կանգնած՝ վահագնը (լույսի և արեգակի աստուած), ձախ թազուկով բռնած է առիւծի մորթ, աջ ձեռքը հենած է գաւազանի վրայ: Զարնուած է Սելևկեան դրամի վրայ: Շրջանառութեան մէջ եղած դրամի վրայ կրկին զարնելը սովորական երևոյթ էր այն ժամանակ: Բայց այս մէկը եզակի է՝ քանզի Առաքին կողմը ձեռք չի տրուած, միայն երկրորդ կողմն է կրկին զարնուած: ..ΓΡ.ΟΥ տառերի հետքը՝ կասկած չկայ Տիգրան Բ-ի պատկանելուն:

Դրամ թիւ 3-ի երեսի վրայ տեսնուում է Տիգրան Գ-ի գլուխը, կարճ մօրուքով, կրում է հինգ-ծայրանի թագ՝ մշտեղում մի մեծ աստղ: Կռնակին վրայ մի արծիւ կանգնած է դէպի ձախ: Խորագիրն է «Մեծն թագաւոր Տիգրան»:

Դրամ թիւ 4-ի երեսի պատկերուած է թագաւորի գլուխը աջ դարձած, Արտաշէսեան հինգ-ծայրանի թագը գլխին: Կռնակին մի արծիւ թռնած է մի սարի գլխին: Խորագիրն է՝ «Մեծն թագաւոր», ձախում վերից վար APTA: Այս դրամը Արտաշէս Գ-ին պատկանելը շատ հաւանական է:

Ասպէտ Տօնապետեանը 1971-ին հրատարակել էր մի միակ պղինձ՝ վերագրելով Արտաշէս Ա-ին: Պտուկեանը իր *Արտաշէսեան հարստութեան դրաձերը* գրքի մէջ՝ տեղ էր տուել այս դրամը բայց որոշ վերապահութեամբ: Այս դրամի ճիշդ օրինակը, վերջերս բերել էին Լոս Անջելէս և իմ մի բարեկամը գնել էր այդ: Բաղդատելով թագաւորի դէմքը Պտուկեանի գրքի մէջ եղած դրաձերի նկարներին՝ գտայ, որ շատ յման է Արտաւազդ Գ-ի նկարին:

Մի ուրիշ տեսակէտից դիտելով ΜΕΓΑΛΟΥ (մեծ) տիտղոսը համապատասխան չէմ գտնում Նորաստեղծ մի թագաւորութեան: Այս տիտղոսը առաջին անգամ գործ է ածել Տիգրան Գ-ը և ապա իր յաջորդ թագաւորները: Թէև Տիգրան Ա-ի դրաձերի վրայ ևս կայ (Պտուկեան թիւ 3-6): Բայց հարց է արդեօք վերոյիշեալ դրաձերը իրապէս պատկանում եւ Տիգրան Ա-ին և արդեօք նա էլ ի վիճակի է՞ր իրեն կոչելու «մեծ»: Ապագայ ուսումնասիրութիւնները միայն կարող եւ պարզել այս խնդիրը:

Տօնապետեանը, որ այժմ գտնուում է Լոս Անջելէս ասեց, որ ինքը արդէն վերատեսութեան է ենթարկել իր առաջնայ տեսութիւնը և այդ դրամը Արտաւազդ Գ-ին վերագրելը հաւանական է գտնում:

Մեսրոպ Աբգարեանց, D. D. S.
Գլէնդէյլ, Գալիֆորնիա

COMMEMORATIVE COIN MARKS ARMENIAN EARTHQUAKE

A commemorative 3-ruble coin to mark the Armenian earthquake of 1988 was placed into circulation December 7, 1989, by the Ministry of Finances and State Bank of the Soviet Union.

The obverse shows the state coat of arms with СССР followed by the denomination and date.

Armenian earthquake of 1988 is remembered on a circulating copper-nickel 3 ruble coin recently released in uncirculated and prooflike by the Soviet Union

The reverse shows a monument to victims of the earthquake in the form of a hand holding a lamp with a fire and stylized views of buildings around the monument. Under it is the date of the earthquake—7.12.1988 (December 7, 1988).

At the upper rim is a legend translating to "zone of earthquake—[zone of] charity—[zone of] creation" and the name "Armenia" in Cyrillic (ЗОНА ЗЕМЛЕТРАСЕНИЯ. МИЛОСЕРДИЯ. СОЗДАНИЯ//АРМЕНИЯ).

The skyline of two mountains is the background, symbols of Armenia. Great Ararat rises 5,165 meters above sea level and Little Ararat rises 3,925 meters above sea level. Both mountains are situated in Western Armenia in Turkey.

The foot of these mountains are shown as the stylized wings of an eagle, the ancient state emblem of Great Armenia which existed from the second century B.C. to the fourth century A.D.

The edge of the coin has two incused legends which translate to "three rubles" divided by incused stars.

The coin is made of copper-nickel, has a weight of 14.7 grams and a diameter of 33 millimeters. The coins were struck at the Leningrad Mint with a mintage of 3 million pieces in uncirculated and 300,000 in prooflike.

Armenia is one of the oldest states in the world, existing about 3,000 years. It was shown on the first map of the world, the Babylonian map of the fifth century B.C. Ancient Greek historians mentioned Armenia in their works.

Armenia became booty for different invaders many times due to its important geographical position. The nation was baptized Christian in A.D. 301.

At the beginning of the 20th century Armenians were living in the East Armenia in Russia and West Armenia in Turkey. More than 2 million were killed April 24, 1915, in a mass slaughter in West Armenia, with about 300,000 Armenians emigrating to Russia. Now more than 2 million are living in more than 60 countries including the United States, France, Iran, Syria and other countries.

An earthquake of 7.0 on the Richter scale occurred at 11:41 a.m. December 7, 1988, in northern Armenia in a zone next to Leninakan-Spitak-Kirovakan. As a result about 25,000 people were killed, 20,000 were disabled and 700,000 were left without roof over their heads.

Immediately afterwards, a government commission was organized for medical attention, to evacuate children and wounded persons.

International help began entering Armenia from the United States, Italy, Great Britain, Norway, France, West Germany and other countries. Public organizations and funds, from ordinary people sent money, medicine, and clothes, food and other necessary things.

There were many rescues, some people were awarded Soviet orders. Builders from Italy built a village for 200 families in Spitak. Norway built a hospital called Nansen in Kirovakan as another example.

Unfortunately because of Azerbaijan's blockade of Armenia in summer 1989 and the national conflict, the program of construction in the earthquake zone has not been completed a year later, with thousands of people living in temporary dwellings.¹

Valery Khorshev, Ph D
Moscow

**ԽՈՐՀ ՏԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ
ԵՐԿՐԱՉԱՐԺԻ ՎԱՏԱՃԱՆՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ՕԳՆՈՒԹԵԱՆԸ ՆՈՒԻՐՈՒԾ յՈՇՄԱՆՏԱՊԱՂԱԴՐԱԿ
ՉՐՋԱՆԱՌՈՒԹԵԱՆ ԴԵՋ ԴՆԷԼՈ ՄԱՍԻՆ**

1989 թվականի դեկտեմբերի 7-ից Չրջանառութեան մէջ է դրուում 3 ռուբլի արժողութեամբ յուշամետաղադրամ՝ Նուիրուած երկրաշարժի պատճառով Հայաստանին համաժողովրդական օգնութեանը:

3 ռուբլի արժողութեամբ յուշամետաղադրամը պատաստուում է պղնձի-նիկելէ սպիտակ համաձուլուածքից և 33 միլիմետր տրամագծով Չրջանի ձև ունի:

Մետաղադրամը երեսի և հակառակ կողմում Չրջանակուած է ուռնուցիկ եզրակով:

Մետաղադրամի երեսի կողմում ԽՍՀՄ պետական գերբն է և «ԽՍՀՄ», «3 ռուբլի» և «1989» մակագրութիւնները:

¹ Reprinted from *Coin World*, Volume 31 (Wednesday, February 14, 1990), Issue 1557, p. 106.

Մետաղադրամի հակառակ կողմում, կենտրոնում հինգ մայր ցամաքների օգնությամբ խորհրդանշանն է՝ հինգ ձեռքերի ուռուցիկ պատկերը, որոնք պահում են յիշատակի յաւերժական կրակի թասը թւերի ձևով պատկերուած Հայաստանի լեռների ֆոնի վրայ: Ներքևի մասում աջից ու ձախից պատկերուած են ակերուած շէնքեր ու զանգ, ինչպէս նաև մականգրուած է «7.12.1988» տարեթիւը: Վերևի մասում շրջագծով մէկ մականգրուած է՝ «երկրաշարժի, գթութեան, արարման գօտի», իսկ դրա տակ՝ Հայաստան:

Մետաղադրամի եզրակողին փորագրուած է «երեք ռուբլի» երկու մականգրութիւն, որոնք իրարից բաժանուած են երկու կէտերով:

Երկրաշարժի պատճառով Հայաստանին համաժողովրդական օգնութեանը նուիրուած յուշամետաղադրամը շրջանառութեան մէջ է դրւում երեք միլիոն հատ, այդ թւում՝ 0.3 միլիոն հատը՝ բարեւաւում որակի:

Յիշեալ մետաղադրամը ներկայումս շրջանառութեան մէջ գտնուող մետաղադրամների հետ մէկտեղ իր անուանական գնով պարտադիր ընդունելի է պետական, կոոպերատիւ, հասարակական ձեռնարկութիւնների, հիմարկների, կազմակերպութիւնների, կոլտնտեսութիւնների և առանձին անձանց կողմից քուրոր տեսակի վճարումների ժամանակ, ինչպէս նաև ԽՍՀՄ բանկերի հիմարկների և կապի միւնիստրութիւնների ձեռնարկութիւնների, վերջնահաշիւների, աւանդների, արդիւտիւների և դրամական փոխադրումների համար մոծումներ կատարելիս՝ առանց որևէ սահմանափակման²:

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

13 ARMENIAN REPORTER. Cache of Gold Found in Adana; Said to Have Belonged to Armenians before They Left. *Armenian Reporter*, (4 May 1989), p. 20.

In Adana, coins were found in a house which belonged to an Armenian family before the 1915 genocide. While renovating the building, the present owner of the house, came across a letter hidden in one of the walls. The letter, written in Armenian and signed by six Armenian clergymen, stated that within the foundations of the building was a hidden treasure of some 800 okka (1000 kilograms) of Ottoman gold coins belonging to the Armenians who lived in the house. YTN

Ատանայի մէջ հին դրամներ գտնուած են տուրէ մը, որ 1915 թուականի ցեղասպանութենէն առաջ հայերու պատկանած է: Տաւ նորոգութեան ընթացքին, երևան հանուած է պատին մէջ թաքնուած հայերէն նամակ մը: Վեց հայ կղերականներու կողմէ ստորագրուած նամակին մէջ գրուած է, թէ տան հիմերուն մէջ գանձ մը թաղուած է, որ կը պարունակէ օսմանեան շրջանի պատկանող 800 օքքա ոսկի դրամ (1000 կիլոգրամ):

14 ASBAREZ. Aporen zharangord [Unlawful Heir] - Ապօրէն Ժառանգորդ. *Asbarez*, Vol. LXXX (27 April 1989), No. 8510, pp. 1, 17. In Armenian.

See abstract of No. 13.

² Reprinted from *Asbarez*, Vol. LXXX (Tuesday, February 6, 1990), No. 8700, p. 13, in Armenian.

15 BEDOUKIAN, Pau Z. Erku haykakan dramner [Two Armenian Coins] - երկու հայկական դրամներ, գրեց՝ Զ. Պտուկեան. *Handes Amsorya*, Vol. CII (1988), Nos. 1-12, pp. 219-220, illus. In Armenian.

Two very small Armenian coins are described. The first is a one-sided coin thought to have been used as a church token. The legend is "of church" and the letter "Z" (H) or a cross is in the middle in a circle. The second coin has a scale on the obverse and the Armenian letters "q" (g), "u" (t), and "ay" (pm). On the reverse is a bouquet of flowers and Islamic numbers 12 and 32 (1232=1815). The silver weighs one gram and the gold probably weighs two grams. YTN

Նկարագրուած են երկու շատ փոքր հայկական դրամներ: Առաջինը միակողմանի դրամ է, որ կ'ենթադրուի ըլլալ եկեղեցական յատուկ տոմս մը: Արձանագրութիւնն է «եկեղեցեաց» և «Z» տառը կամ խաչ մը կայ կեդրոնը շրջանակի մը մէջ: երկրորդը երեսին վրայ ունի կշիռը մը և «գ», «տ» և «այ» տառերը: Դրամի կռնակին վրայ կը տեսնուին ծաղիկներու փունջ մը և իսլամական 12 և 32 թիւերը (1232=1815): Արծաթին կշիռն է մէկ գրամ, ոսկինը՝ հաւանաբար երկու գրամ: ԵՄՆ

16 CHAUMONT, Marie-Louise. A propos d'une ère d'Artaxata, capitale de la Grande Arménie, par Marie-Louise Chaumont. *Revue des Études Arméniennes*, New Series, Vol. XVIII (1984), pp. 397-409, pl. XL, XLI. In French.

The author examines three coins attributed to the city of Artaxata (Babelon, von Renner, Arakelian) and describes each one of them in detail. Chaumont discusses the date A.D. 183 assigned to one of these coins by Babelon. An alternate interpretation dating of the coins to the tenth and twelfth regnal year of Tigranes II or Artavasdes II is considered. The author advances the view that an autonomous mint was in operation in Artaxata which could have struck these bronze coins during the era of Tigranes the great (ca 80-70B.C.). YTN

Շեղիւնակը կը քննէ Արտաշատ քաղաքին վերագրուած երեք դրամներ (Բաբելոն, Ֆոն Ռեններ և Արակելեան): Մարմանաւորութեամբ կը քննարկէ Յ. Բ. 183 թուականը, որ Բաբելոն տուած էր դրամներէն մէկուն: Ապա ինք կը քննարկէ այն հաւանականութիւնը, թէ դրամը կտրուած կրնայ ըլլալ Տիգրան Բ-ի կամ Արտաւազդ Բ-ի գահակալութեան տասներորդ կամ տասներկուորդ տարիներուն: Ասկայն, Տեղիւնակը յարաջ կը քննէ այս տեսակետը, թէ Կիսանակս փողերատոց մը գործունէ փնտրելի մէջ էր և կրնար քրոնջէ դրամները հատարած ըլլալ Տիգրան Մեծի ժամանակաշրջանին (ն. ք. 80-70 թթ.): ԵՄՆ

17 GARABETIAN, Berj M. Ayas k'aghaki'i p'oghnerants' ew Lewon A. ank'ayi pghindz dramnerē [The Mint of the City of Ayas and the Copper Coins of Lewon I] - Այաս քաղաքի փողերատոցը և Լևոն Ա. Արքայի պղինձ դրամները, գրեց՝ Պերժ Մ. Կարապետեան. *Handes Amsorya*, Vol. CII (1988), Nos. 1-12, pp. 221-225, illus. In Armenian.

Based on Sekoulian's (Armenian Coins Struck in Ayas, 1968 and 1978) and Nercessian's (Lewon II Trams Struck in Ayas, 1978) articles, Garabetian gives his list of copper coins of Lewon I struck in the mint of Ayas. He also gives a comparative list of silver and copper coins inscribed Ayas. YTN

Հիմնուած Սեքուլեանի (Այաս քաղաքին մէջ կտրուած դրամներ, 1968 և 1978) և Ներսէսեանի (Լևոն Բ-ի դրամները հատարուած Այաս, 1978) յօդուածներուն վրայ, Կարապետեան կու տայ իր ցանկը Լևոն Ա-ի պղնձեայ դրամներուն, որոնք հատարուած են Այասի փողերատոցին մէջ: Ինք կու տայ նաև բաղդատական ցանկ մը արծաթ ու պղինձ դրամներուն, որոնք հատագրուած են Այաս: ԵՄՆ

18 GARABETIAN, Berj M. Viennayi Mkhitarists' vaghemi husherēs [From My Early Memoires of the Vienna Mekhitarists] - Վիեննայի Մխիթարեանց վաղեմի յուշերես, գրեց՝ Պերժ Մ. Կարապետեան. *Handes Amsorya*, Vol. CII (1988), Nos. 1-12, p. 226. In Armenian.

The author narrates his memoirs when he was in Vienna to study and catalogue the Armenian coin collection of the Mekhitarists. He discovered the multilingual coin of Mongol Abagha Khan which he presented in Paris to the 1953 Congress of International Numismatics. YTN

Յեղիշակը կը պատմէ իր յուշերը երբ վիեննա էր Միլիթարեաններու հաւաքածոն ուսումնասիրելու և ցուցակագրելու համար: Հոն գտնուած է Նաև մոնղոլ Աբաղա Խանի բազմակեզուեան դրամը, որ ինք Ներկայացուց Թարիզի 1953 թ. Միջազգային Դրամագիտական Համագումարին:

ԵԹՆ

19 HIRSCH, Gerhard. *Münzen und Medaillen Auktion 161*, von Gerhard Hirsch. Munich: 22-24

February 1989, p. 25, No. 341, pl. 13; 70-71, Nos. 1539-1564, pls. 51-52. In German.

The coins attributed to the following Armenian kings are catalogued: Tigranes II (83-69 B.C.), copper with Heracles on the reverse; Levon I (1199-1218), double tram, half double tram, tram, and tank; Hetoum I (1226-1276), Hetoum-Kaiqobad bilingual tram and half tram, Hetoum-Kaikhusrew tram and half tram, Hetoum-Zabel tram, tank; Levon II (1270-1289), tram and half tram; Gosdantin I (1298-1299), tram; Oshin (1308-1320), pogh; Gosdantin III (1344-1363), takvorin; Levon the Usurper (1363-1365), takvorin.

YTN

Ցուցակագրուած են հետևեալ հայ գահակալներու վերագրուած դրամները. - Տիգրան Մեծ (83-69 Ն.Ք.), պղինձ ետին ունենալով վահագն. Լևոն Ա (1199-1218), երկդրամ, կես երկդրամ, դրամ և դանգ. Շեթում Ա (1226-1276), Շեթում-Քայքոսրայտի երկեզուեան դրամ և կես դրամ, Շեթում-Քայքոսրայտի երկեզուեան դրամ և կես դրամ, Շեթում-Ջալէլի դրամ, դանգ. Լևոն Բ (1270-1289), դրամ և կես դրամ. Կոստանդին Ա (1298-1299), դրամ. Օշին (1308-1320), փող. Կոստանդին Գ (1344-1363), թագուորին. Լևոն Բոնակալ (1363-1365), թագուորին:

ԵԹՆ

20 HIRSCH, Gerhard. *Münzen und Medaillen Auktion 163*, von Gerhard Hirsch. Munich:

27-29 September 1989, p. 31, Nos. 495-509, pls. 16-17; 50, No. 1021, pl. 32; 84, Nos.

1859-1869, pl. 63. In German.

Coins attributed to the following Armenian kings are catalogued: Tigranes II (83-69 B.C.), drachm, coppers having reverses of Tyche of Antioch, cornucopiae, Victory, Nike, Heracles (Vahagn), palm-branch, counterfeit tetradrachm; Tigranes III (20-8 B.C.), copper with a horse on the reverse; copper from Commagene, Armenian tiara on the obverse and a horse on the reverse; Marcus Aurelius (A.D. 161-180), denarius with Armenia reverse; Levon I (1198-1219), double tram, half double tram, tank; Hetoum-Zabel (1226-1271), half tram, Hetoum-Kaiqobad tram, Hetoum-Kaikhusrew tram; Levon II (1270-1289), tram; Smpad (1296-1298), kardez; Gosdantin I (1298-1299), kardez; Levon V (1374-1375), billon.

YTN

Ցուցակագրուած են հետևեալ հայ գահակալներու վերագրուած դրամները. - Տիգրան Մեծ (83-69 Ն.Ք.), դրամայ, պղինձեր ետին ունենալով Անտիոքի Բախտը, ամաթեղչիւր, Յաղթանակ, Նիկէ, Վահագն, արմաւենի ձիւղ, կեղծ չորեքդրամեան. Տիգրան Գ (20-8 Ն.Ք.), պղինձ ետին ունենալով ձի յը. Կոմագենէէն պղինձ յը, հայկական խոյր յը երեսին վրայ, ետին՝ ձի յը. Մարկոս Աւրելիոս (3.Ք. 161-180), դենարիոս ետին ունենալով Հայաստանը. Լևոն Ա (1198-1219), երկդրամ, կես երկդրամ, դանգ. Շեթում-Ջալէլ (1226-1271), կես դրամ, Շեթում-Քայքոսրայտի դրամ, Շեթում-Քայքոսրայտի դրամ, Լևոն Բ (1270-1289), դրամ. Սմբատ (1296-1298), քարտէգ. Կոստանդին Ա (1298-1299), քարտէգ. Լևոն Ե (1374-1375), փլլոն:

ԵԹՆ

21 KESHISHIAN, Maro. H.M.E.M.i skautut' iwnê kâ masnaks'ti amerikian skautakan bardzragoyin zhoghovnerun [The H.M.E.M. Scouts Participate in the High Level Meetings of American Scouting] - Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաւտոմթիւնը կը մասնակցի ամերիկեան սկաւտական

քարճագոյն ժողովներուն, գրեց՝ Մարո Քէշիշեան. *Asbarez*, Vol. LXXX (Saturday, 4 March 1989), No. 8473, pp. 5, 39, illus. In Armenian.

The H.M.E.M. order of "St. Mesrob" Mashtotz, which displays the effigy of St. Mesrop and Armenian alphabet, is described.

YTN

Նկարագրուած է Հ.Մ.Ը.Մ.ի «Ս. Մեսրոպ» Մաշտոցի շքանշանը, որ իր մէջ կ'ընդգրկէ Ս. Մեսրոպին դիմանկարը և հայկական այբուբենը:

ԵԹՆ

22 KÜRKMAN, Garo. Research Concerning the Minting of Two Medals in Relation with the Palace of Tchiragan – Çiragan Sarayı ile ilgili iki madalya hakkında araştırma, Garo Kürkman tarafından. *Bülten*, (1988), No. 25, pp. 21–28, illus., English inserts.

The author describes the construction of a new Ottoman Imperial mint (1843), where coins on European standards were to be issued. To commemorate this event, an "Adjustment of purity medal" was struck. The engraving was executed by Krikor Agha Malkhassian. Kürkman notes that two more medals were executed by Malkhassian: one of them displayed the Tchiragan Palace, the second, the Ottoman Imperial harem. YTN

Շեղիտակը կը նկարագրէ Օսմանեան Կայսրութեան Նոր դրամահատարանի շինութիւնը (1843), ուր ևրոպական մակարդակի վրայ դրամներ պիտի թողարկուէին: Այս ձեռնարկին յիշատակը յաւերժացնելու համար կոխուած է «Յարգի Կարոտնաւորման Մեդալը», Կերտուած՝ Գրիգոր Աղա Մալխասեանի կողմէ: Գուրգման կը շէն առն երկու այլ մեդալներ Կերտուած Մալխասեանի կողմէ: Միւ շիրակյանի Պալատին մեդալը, միւսը՝ Օսմանեան Կայսերական հարէմը: ԵԹՆ

23 MEGAHERTZ PRODUCTIONS. *Images: National Currencies and Stamps of Armenia, 95 B.C. – 1920 A.D., 1989 Calendar*. Chatsworth, California: Megahertz Productions, 1988, [16] pp., illus.

The following are illustrated in color: A tetradrachm of Tigranes the Great; a tram of Levon I; 50, 100, 250 ruble bank notes and postage stamps of Republic of Armenia. YTN

Հետևեալներու գուռաւոր նկարները տպուած են.՝ Տիգրան Մեծի չորեքդրամեան մը, Լևոն Ա-ի դրամ մը, Հայաստանի Հանրապետութեան 50, 100, 250 ռուպլինոց թղթադրամները և դրոշմաթուղթերը: ԵԹՆ

24 MOUSHEGHIAN, Kh. A. Hayastani ananē hin ashkharhi dramneri vray [The Name of Armenia on the Coins of Ancient World] – Հայաստանի անունը հին աշխարհի դրամների վրայ, գրեց՝ Խ. Ա. Մուշեղեան. *Handes Amsoşrya*, Vol. CI (January – December 1987, published in 1989), No. 1–12, pp. 745–758. In Armenian.

Mousheghian catalogues ancient metallic coins which bear the inscription Armenia or Armēniyah (or in abbreviated forms). The coins were struck by the Romans, Sassanians, Umayyads, 'Abbāsids, Sijids, Buwayhids, Hūlāwī, and Jalā'irids. The earliest is a denarius attributed to M. Antonius (43–31 B.C.) and the latest is a dirham attributed to Jalā'irid Ghiath al-Din Ahmad (1382–1385). A bibliography of sources is given. YTN

Մուշեղեան կը ցուցադարէ հին մետաղեայ դրամները, որոնց վրայ արցաւագրուած է Արմենիա կամ Արմինիա (կամ ալ կրճատուած ձևերով): Դրամները կոխած են հռոմէացիները, Սասանեանները, Օմայեանները, Աբբասեանները, Սաջեանները, Բուվէհեանները, Հուլաւոյեանները և Ջալալիդեանները: Վաղագոյնը դէնարիոս մըն է, վերագրուած Մ. Անտոնինոսին (43–31 Ն.Ք.) և ամենաուշը՝ դիրհեմ մըն է վերագրուած Ջալալիդեան Դիյաս ալ-Դին Ահմէդին (1382–1385): Տրուած է գրական աղբիւրներու մատենագրութիւնը: ԵԹՆ

25 MOUSHEGHIAN, Kh. A. Lrats'uts'ich' tyvalner Hayastanum Sasanian dramneri shrjanarut'ian veraberyal (druyt'ner) [Data on the Numismatic Circulation of Sassanian Coins in Armenia (Papers)] – Լրացուցիչ տվյալներ Հայաստանում Սասանյան դրամների շրջանառութեան վերաբերեալ (դրութիւններ), գրեց՝ Խ. Ա. Մուշեղեան. *Haykakan KhSH-um 1987–1988 t't. dshdshayin hnagitakan ashkhatank'nerin nvirvats gitakan nstashrjan. Zeku-ts'umneri Tezisner*, May 1989. Yerevan: Academy of Sciences of Armenian SSR and Institute of Archaeology and Ethnography, 1989, pp. 69–72. In Armenian.

See abstract of No. 26.

26 MOUSHEGHIAN, Kh. A. Syunik'i dramakan gandzē [The Coin Hoard of Siwniq] – Սյունիքի դրամական գանձը, գրեց՝ Խ. Ա. Մուշեղեան. *Palma-Banasirakan Handes*, Vol. XXXII (1989), No. 2 (125), pp. 123–132, illus. In Armenian with Russian summary

The coin hoard consisting of 1924 silver coins is described. The hoard was discovered in April 1986, in the village of Siwniq, Sissian region, Soviet Armenia. The total weight of the silver coins is 4.92 kgm. The hoard includes drachms of the Sassanian dynasty (the earliest is Kavad I, 488-531) and dirhams of the Umayyad and 'Abbasid Caliphates. Moushghian observes that the hoard reflects the international relationship of Armenia with North Africa, Iran, the Persian Gulf and the Transcasian countries in the ninth century. A map and a table of 53 mints showing the geographic locations where the coins were struck are attached. YTN

Նկարագրված է 1924 արծաթ դրամներ բաղկացած գանձ մը: Գանձը գտնուած է Խորհրդային Հայաստան, Սիւնիք գիւղը, Սիսիանի շրջանին մէջ: Արծաթ դրամները ընդհանուր կշիռն է 4.92 կգմ: Գանձը կը պարունակէ Սասանեան հարստութեան տրախմաները (վաղագոյնը՝ Կաւատ Ա, 488-531) և Օմայեան ու Աբբասեան հարստութեան դիրհամները: Մուշեղեան կը նկատէ թէ գանձը կ'արտացոլացնէ Հայաստանի միջազգային վաճառականական ուղղութիւնները իններորդ դարուն հիւսիսային Ափրիկէի, Իրանի և Պարսիք ծոցի ու Անդրկասպեան երկիրներուն հետ: Կցուած է քարտէզ մը և աղիւսակ մը դրամներու հատանման 53 փողերանոցներուն ըստ իրենց աշխարհագրական դիրքին: ԵԹՆ

27 NAVASART. Dramneri patmut'iwints' [From the History of Currencies] - դրամների պատմութիւնից. *Navasart Monthly*, Vol. VII (June 1989), No. 83, p. 51. In Armenian. Major, important, and odd emissions from the history of currency are discussed for the benefit of beginners. YTN

Ի պէտս զարգացեցնո՞ յիշուած են դրամներու պատմութենէն գլխաւոր, նշանաւոր և տարօրինակ դրամահատութիւններ: ԵԹՆ

28 NOR GYANK. Armenian Commemorative Stamps for the Benefit of Earthquake Relief.. *Nor Gyank*, Vol. XI (7 September 1989), No. 38, p. 51, illus. Philatelic materials (four pieces), issued on the occasion of 1988 earthquake in Armenia, include a reproduction of Tigranes II coin. On the other stamps are printed St. Hripsime Cathedral, Madonna and the Child, and a token. YTN

Հայաստանի մէջ տեղի ունեցած 1988 թ. երկրաշարժի առթիւ թողարկուած չորս կտորէ բաղկացած դրոշմաթուղթերը կը պարունակեն Տիգրան Մեծի դրամի վերարտադրութիւնը: Միւս դրոշմանիշներուն վրայ տպուած են Ս. Հռիփսիմէի տաճարը, Աստուածածամայրը Մարկան հետ ու Նաև կտորն մը: ԵԹՆ

29 NOR GYANK. Interview with the Numismatist, Mr. Asbed Donabedian. *Nor Gyank*, Vol. XI (2 February 1989), No. 7, p. 52, illus. During an interview, Asbed Donabedian spoke on himself, his collection, numismatics and Armenian numismatics, museums where Armenian coins are kept, and the price range of Armenian coins. YTN

Հարցազրոյցի մը ընթացքին, Ասպէտ Տօնապետեան կը խօսի ինք իր մասին, իր հաւաքածոյի մասին, դրամագիտութեան և հայ դրամագիտութեան մասին, թանգարաններուն մասին ուր հայ դրամները պահպանուած են ու անոնց շուկայի արժէքներուն մասին: ԵԹՆ

30 SARKISSIAN, Henry V. Orden "Krasnoe Znamia Armianskoy SSR" [The Order of "The Red Banner of the Armenian SSR"] - Орден «Красное Знамя Армянской ССР», автор Г. Саркисян. *Sovetskii' Kollektsonian*, (1987), No. 25, pp. 123125, illus. In Russian. See the last abstract in *ArmMJ* Ser. I, Vol. XII (March 1986), No. 1, p. 9

31 SARKISSIAN, Henry. The Order of The Red Banner of the Armenian Soviet Socialist Republic, by Henry Sarkissian. *Medal Collector*, Vol. XXIX (August/September 1988), Nos. 8-9, pp. 26-30, illus. See the last abstract in *ArmMJ* Ser. I, Vol. XII (March 1986), No. 1, p. 9

Series I

Volume XVI, No. 4

December 1990

ՀԱՅ

ARMENIAN

ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ

NUMISMATIC

ՀԱՆԴԵՍ

JOURNAL

ՀԱՅ ԴՐԱՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL

Series I

Vol. XVI, No. 4

December 1990

NUMISMATIC BOOKS REACH YEREVAN

According to a recent communication from the Yerevan office of the Armenian Assembly of America, the Spiurk Committee has received a contribution of numismatic literature from the Armenian Numismatic Society (ANS) and is in the process of distributing the books.

In early 1989, the ANS had approved the donation of a collection of numismatic books for libraries being built in the earthquake-devastated region and also for Artsakh (Nagorno Karabagh).

Thanks to the cooperation of the United Armenian Fund, the books were shipped from Los Angeles to Yerevan on April 21, 1990 on UAF Flight No. 10. The shipment contained 712 volumes with a retail value of \$18,575. A total of 23 packages weighing 1044 lbs. in all were sent.

The Armenian Numismatic Society extends special thanks to Mr. Harut Sassounian and particularly Mr. Dennis Kazarian of United Armenian Fund for providing air transportation to Armenia, and also to Mr. Raffi Hovannisian and Ms. Gwen Essegian of the Armenian Assembly of America for facilitating our contacts with Yerevan.

The Armenian Numismatic Society is an educational, non-profit organization specializing in coins, bank notes, and medallions. The Society publishes *Armenian Numismatic Journal* four times a year as well as scholarly studies in its field as part of its *Special Publication* series.

Membership in the Society is open to all who have interest in Armenian numismatics. The interested persons may contact the secretary, Y. T. Nercessian (213/420-0475).

ARMENIAN NUMISMATIC JOURNAL is the quarterly publication of Armenian Numismatic Society, an educational, non-profit organization. Editor, Y. T. Nercessian, 8511 Beverly Park Place, Pico Rivera, California 90660-1920, U. S. A. Associate Editor, W. Gewenian, Corresponding Editors, Levon A. Saryan (Greenfield, WI) and Henry Sarkissian (Yerevan). Non-member subscriptions (individuals and institutions) \$10.00 per year. Back issues available.

RING MONEY IN PREHISTORIC ARMENIA

By

Levon A. Saryan

It would not be an exaggeration to state that the beginnings of Armenian numismatic history are veiled in obscurity. Even such venerable authorities as William Ridgeway's The Origin of Metallic Currency and Weight Standards, which discusses in detail primitive forms of money from virtually every country of Europe, Asia, and Africa, mentions Armenia only once in passing and provides no information about the earliest forms of currency in Armenia.¹

The best evidence we have attributes the earliest circulation of coined money as such in the Armenian highlands to the 5th century B.C., about two centuries after the invention of coinage took place in western Asia Minor.² It is fairly apparent, however, that Armenia must have enjoyed extensive trade relations with other lands long before that date.

For literally thousands of years prior to the appearance of the first coins, prehistoric Armenia was a source of valuable obsidian and metals, which were exported in quantity to Mesopotamia and other countries. Experts agree that Armenia was one of the earliest metallurgical centers of the ancient world, excelling and perhaps pioneering in the manufacture of tin-based bronze and other useful alloys.³

In Armenia as elsewhere, the development of coinage was probably a gradual process. Prior to the use of coined money, mankind conducted trade through barter relations. Initially, commerce was transacted by a simple exchange of goods without the benefit of a medium. Subsequently, various natural and man-made materials, regarded as having intrinsic value, came to be accepted as a means of facilitating transactions. A study of these objects can help elucidate the process by which coins developed.

-
1. William Ridgeway, The Origin of Metallic Currency and Weight Standards (1892; reprinted New York, 1976), p. 52.
  2. Khatchatour Mousheghian, in his two books on Monetary Circulation in Armenia (Vienna, 1979, in Armenian), pp. 5-11, and (Yerevan, 1983, in Armenian), pp. 12-15, attributes two silver coins of the Greek city-state of Miletus, found at Erepoint in Armenia, to the 6th-5th centuries B.C. According to H. A. Seaby, Greek Coins and their Values (London, 1966), p. 133, however, coins of the type described date between 478 and 390 B.C.
  3. Percy Knauth, The Metalsmiths (New York, 1974), p. 57.

Noteworthy among the various types of objects that were used as money by the ancients were the cowrie (*Cypraea moneta*) and other shells.⁴ These were used as found in nature, or could be processed into objects such as wampum, which was popular among the American Indians. Fabricated metallic objects such as drinking cups, metal bars, ingots, and wire, the knife and hoe money of China, and metal rings, were also used as currency.⁵

Rings and bracelets in a variety of metals and styles have been discovered in abundance in Bronze and Iron Age excavations. Often, they were buried with their owners and are found in prehistoric burial crypts. Examples suspected to have served a monetary function have been discovered in Armenia, as well as in Greece, Egypt, Ireland, and Scandinavia.

In many cases, the rings were apparently crafted to conform to a specific weight standard, for which reason it has been widely speculated that the rings served as money. However, they are only rarely found with markings that could confirm their use as true coins.

The use of precious metal rings is well documented in some Egyptian wall paintings of the 15th century B.C. In one such drawing, an Egyptian is depicted weighing rings on a large double pan balance using animal figures as counterweights.⁶ Examples of such rings in gold and silver have been found in the Nile Valley. Rings have also been discovered in Greece (prehistoric Mycenae) and Ireland. In all three instances, the rings were in precious metal and appear to have been crafted according to a specific weight standard.⁷

Evidence that metal rings might have been used as money comes from China and Cyprus. According to Ridgeway, literary sources mention that the Chinese, in 947 B.C., used six-ounce copper rings called hwars when paying fines. Depending on the offense, a penalty of up to 1000 rings could be imposed.⁸ The noted numismatist George F. Hill calls attention to the rings of Cyprus marked with the name of Etandros, which he feels may have been true coins.⁹

---

4. George F. Hill, *Ancient Greek and Roman Coins: A Handbook* (1899; reprinted Chicago, 1964), p. 3; Ridgeway, pp. 13-14.

5. Hill, pp. 3, 5; Ridgeway, pp. 28-30

6. Hill, p. 5; Ridgeway, pp. 128-129, 242.

7. Hill, p. 3; Ridgeway, pp. 35-39, 128-129, 242, 399-402. Also see L. A. Saryan, "Ring Money or Just Rings," *World Coin News*, Vol. 16, No. 24 (June 13, 1989), pp. 16-19.

8. Ridgeway, p. 22. On p. 44, Ridgeway reports that in comparatively recent times (19th century), the inhabitants of Darfour in the western Sudan used large and small rings of tin, "which were employed in the purchase of every-day necessities of life."

9. Hill, pp. 3, 5.

Metallic rings which were probably used as money have also been discovered from prehistoric Armenia. Exactly one century ago, the famous archaeologist, historian, and numismatist Jacques de Morgan reported among other treasures the discovery of numerous specimens of large bronze "anneaux-monnaies" (ring money) from burial crypts in northern Armenia. These finds are thought to date to about 800 B.C. or perhaps earlier, and are briefly described and illustrated in two of de Morgan's many books, Manuel de Numismatique Orientale de l'Antiquité et du Moyen Age, and volume I of Mission Scientifique au Caucase.¹⁰ The latter source provides a detailed account of de Morgan's archaeological excavations in Armenia.

De Morgan worked for three years in the 1880s excavating burial chambers located in what is today the northeastern corner of Soviet Armenia. The tumuli were found at four principal sites all in the vicinity of Alaverdi: Cheitan Dagh (near Airoum), Akhtala, Utch Kilissa (near Alaverdi), and Mouci-Yeri (also near Alaverdi). Subsequent excavations have revealed similar bronze rings at other sites.

Among the rich treasures which he unearthed were various utilitarian artifacts, such as pottery, weapons, tools, and jewelry. Also included were large quantities of bronze bracelets and rings of various shapes, sizes and degrees of ornamentation. Generally, they were larger in size and weight than the precious metal rings of Egypt, Greece, and Ireland.

These rings fell into two general classes, the first consisting of decorative pieces that were used for personnel apparel. The second group of rings were simply fashioned metallic rods shaped into circles and unjoined at the ends. Unlike the decorative pieces, these were smooth surfaced and coarsely hammered, and represented not jewelry but, as De Morgan writes, "... actual money comprising the fortune of the person buried in the tomb."¹¹ They were remarkable in part because they were devoid of fine-chased ornamentation.

While such rings were among the most frequently encountered objects in the gravesites near Airoum, the total number and weight of those found in any particular tomb could be quite variable, reflecting the deceased person's station on earth. By way of illustration, de Morgan gives the total weight of bronze rings found in five separate crypts: 4,520 grams, 1,917 grams, 5,073 grams, 177 grams, 201 grams. He reports that he first began to suspect that these rings might not be jewelry items when he encountered, on the feet of one skeleton, eight heavy undecorated bronze rings weighing a total of 4,520 grams (nearly ten pounds), far more than anyone would be likely to wear as apparel or personal adornment. Apparently, the rings were a storage form of wealth, since the tombs with the richest funerary furnishings also contained the most bronze rings.

---

10. Jacques de Morgan, Manuel de Numismatique Orientale de l'Antiquité et du Moyen Age (1923-1936; reprinted Chicago, 1979), pp. 31-32; Jacques de Morgan, Mission Scientifique au Caucase: Études Archeologiques et Historiques, volume I entitled Les Premiers Ages des Métaux dans l'Arménie Russe (Paris, 1889), pp. 107-113.

11. de Morgan, Mission ..., p. 107

Figure 1.

Ring money from northern Armenia, bronze, 1/3 natural size (figure from de Morgan, Manuel de Numismatique Orientale de l'Antiquité et du Moyen Âge, p. 31)

Figure 2.

Bronze ring money from Mouci-Yeri, northern Armenia, 1/4 natural size (figure from De Morgan, Mission Scientifique au Caucase, Vol. I, p. 110)

Figure 3.

Bronze ring found with other objects at Cheitan Dag (figure from de Morgan, Mission Scientifique au Caucase, Vol. I, p. 49)

Figure 4.

Bronze bracelets from Mouci-Yeri in northern Armenia, weighing 504 grams (1 Assyrian mina), 1/3 actual size (figure from de Morgan, Mission Scientifique au Caucase, Vol. I, p. 110)

De Morgan then arranged the rings in ranges according to weight, and immediately noticed that rings weighing between 30 and 40 grams, and those weighing between 80 and 90 grams, were more numerous than the others. To give an idea of how the weights might be arranged, he presented the results of weighings of some specimens (see Table I).¹²

Recognizing some of the limitations of his data (for example, the fact that oxidation of the bronze rings could alter their original and intended weights, and that early weighing procedures were technically primitive), de Morgan nevertheless concluded that the ring weights fell into distinct groupings as shown in Table I. Unfortunately, only a limited number of examples are published, and the actual weights of specimens are presented only to the nearest gram; accuracy to at least the nearest tenth of a gram would have been preferable.

The available data from de Morgan does support the contention that the bronze rings were intentionally manufactured according to a weight standard of between 8.0 and 8.4 grams, with the groups in Table I representing 2, 3, 4, and 5 units thereof. De Morgan thus postulated the existence of a Caucasian siglos (shekel) weighing circa 8.2 grams as the basic weight unit, which corresponds very closely to the Assyro-Babylonian siglos of 8.4 grams (60 of which were equal to the light mina of 504 grams, and double that number to the heavy or royal mina).

It is apparent from Mission Scientifique that de Morgan discovered in the course of his work specimens of various sized rings corresponding to about 20 separate weight groups. The four lightest are included in Table I. For the heavier rings, de Morgan gives only the observed mean weights (no individual specimen weights), which are presented in Table II.¹³

In his survey of ancient numismatics, written some thirty or more years after the excavations in northern Armenia, de Morgan reiterates his belief that these bronze rings represent true moneys:

"The Egyptian utens of gold and silver, the ring money from the necropolises of Russian Armenia, of Chaldea, and of Elam, even though they do not carry any stamp of guarantee, are in reality the most ancient metallic money that man used in western Asia and the Mediterranean countries."¹⁴

The principal reason for regarding these as money was that their weights corresponded to the Assyro-Babylonian metrological system:

"The ring money discovered in my own excavations in the necropolises of Russian Armenia, which I reported in 1889, are formed

-
12. de Morgan, Mission ..., pp. 110-111. Calculations are made by the author from de Morgan's data.
  13. de Morgan, Mission ..., p. 109. De Morgan lists groups XIII-N, XIV-0, and XIX-I as doubtful; to this list this author would add the attribution of 67 siglos units to group XVII-R.
  14. de Morgan, Manuel ..., p. 31.   15. de Morgan, Manuel ..., p. 32.

Table I
WEIGHTS OF INDIVIDUAL RINGS REPORTED BY DE MORGAN*

<u>Group</u>	<u>Individual Rings Weights, grams</u>	<u>Unit Weight</u>
I-A	15, 16, 16, 16, 17, 17, 18 n = 7, mean = 16.4 <u>±</u> 1.0	2 units of 8.2 grams
II-B	25, 25, 25, 26 n = 4, mean = 25.3 <u>±</u> 0.5	3 units of 8.4 grams
III-C	31, 32, 32, 32, 32, 33 n = 6, mean = 32.0 <u>±</u> 0.6	4 units of 8.0 grams
IV-D	35, 36, 37, 37, 38, 38, 38, 39, 39, 39, 40, 40, 40, 41, 42, 42, 43, 44, 44 n = 19, mean = 39.6 <u>±</u> 2.6	5 units of 7.9 grams

*Group names were assigned by de Morgan; weight means, standard deviations, and unit weights are calculated by the author from de Morgan's data.

Table II
MEAN WEIGHTS OF OTHER GROUPS ASSIGNED BY DE MORGAN*

<u>Group</u>	<u>Mean Weight, grams</u>	<u>Siglos Units</u>
V-E	49.2	6
VI-F	58.2	7
VII-G	65.5	8
VIII-H	74.8	9
IX-J	82.0	10
X-K	87.6	11
XI-L	99.4	12
XII-M	202.0	24
XIII-N	385.0	48
XIV-O	483.3	60
XV-P	500.3	60
XVI-Q	530.0	64
XVII-R	555.2	67
XVIII-S	596.0	72
XIX-T	615.0	75
XX-V	665.0	80

*Mean weights and siglos units are assigned by de Morgan; no indication of the weight distribution or numbers of rings in each group is given.

according to the Assyrian mina, its divisions and its multiples. ... My discoveries, ... situated close to the deposits of copper which furnished the Semitic empires to the south with metal, have positively demonstrated that, upon leaving the metallurgical workshops, the metal was divided into minas and divisions thereof to facilitate its sale."¹⁵

As he notes, it is significant that de Morgan's discoveries were made in the vicinity of Alaverdi. For centuries, this district has figured prominently as one of the most productive copper ore deposits in the Middle East. Even today, it provides a substantial proportion of the copper produced in the USSR. Metal was undoubtedly the region's principal export during the late Bronze Age, and local inhabitants would certainly have valued bronze as a storehouse of wealth.

The partition of the metal into fractions and multiples of the Assyro-Babylonian mina is also no surprise. This standard was widely used in the prehistoric Middle East, and some authorities believe that it was specifically used for measuring copper.¹⁶ Furthermore, the inhabitants of prehistoric Armenia were well acquainted with the Assyrian standard; the recent discovery of an inscribed 16th century B.C. onyx frog-weight at the metallurgical site of Medzamor may be an indication of this.¹⁷ Large quantities of metal were shipped from Armenia to Mesopotamia in early times, and it is reasonable to assume that the metal would have been dressed according to the consumer's standard or specifications.

At least two matters remain unresolved. One of these is a more accurate computation of the actual weight standard to which the Armenian bronze rings conform. It was noted above that de Morgan did not publish all of his data, and that which was published was not reported to a desirable level of accuracy. Further research should include accurate weighings and descriptions of all specimens to clear up any lingering uncertainty about the prevailing metrological system.

A second question which may never be fully answerable is whether or not such ring moneys were merely a subdivision of a valuable commodity into convenient packages for distribution, or whether they represented a vehicle or medium with which all types of commerce could be transacted. Ever since such rings were discovered, numismatists have argued about their function and role. By the accepted sense of the definition, they cannot be considered coins, and many authorities doubt that they were anything more than ornamental jewelry.¹⁸ Even these authorities, however, would concede that the bronze rings of China, and

-
16. Ridgeway, pp. 267 and 284, believes that copper was weighed according to the heavy mina.
  17. Emma Khanzatian, "Medzamor", *Armenian Soviet Encyclopedia*, Vol. VII (Yerevan, 1981), p. 440, writes that this little frog-weight is the oldest inscribed object yet discovered on USSR territory. It is significant that it was found at Medzamor (prehistoric Armenia's foremost known metallurgical site), where it was probably used to weigh metal.
  18. Ridgeway, p. 35, writes that the "truer view seems to be that these rings ... were nothing more than ornaments and passed in the ordinary way of barter ...." R. S. Poole, H. A. Grueber, and G. F. Hill, "Numismatics", *Encyclopedia Britannica* (11th edition), Vol. XIX (New York, 1911), p. 870, write that they have attracted "much attention, but it is by no means made out that the rings were made with the primary intention of serving as money."

the rings of Etandros of Cyprus, might be exceptions.¹⁹ De Morgan's basic, undecorated bronze circles might also very possibly constitute an exception to the arguments advanced by Ridgeway, Poole, Grueber, and Hill.

While it is hard to contradict the consensus of such eminent authorities, perhaps the answer to this question might depend on the locale of use and the purpose of the user. Distant consumers of bronze, whose intention was to convert the metal into useful tools, may have regarded the rings simply as a convenient form of an important commodity. Producers and others living near an ore deposit or smelting center, on the other hand, were more likely to have used the rings as a storage form of personal wealth, and employed them as a medium of exchange with nearby settlements. Future research could help to ascertain how widely the rings were distributed geographically; stylistic and chemical analysis could assist in establishing the source of a specimen and thus how far it had travelled in the course of trade.

The only other site in Armenia known to this writer to have yielded ring money in large quantities is that near the present city of Kamo (Nor Bayazid) on the shore of Lake Sevan, where the famous ethnographer Yervant Lalayan excavated 516 tombs dating to the same approximate time as the Alaverdi finds. Grousset²⁰ reports that Lalayan found a substantial number of bronze bracelets, most of which were used for decorative purposes as well as money; specimen weights are not given by Grousset, nor is there any indication that these rings might conform to any specific metrological system. Although the whereabouts of de Morgan's and Lalayan's rings are unknown to this writer, at least some must have been preserved in local museums and could be reexamined.

Some recent excavations of Bronze Age tombs have been carried out in northern Soviet Armenia, notably at Lori-Berd (Stepanavan district) and Artik (near Leninakan). Both sites are from the same approximate time frame as the Alaverdi deposit and are not far distant. Bronze rings and bracelets were unearthed at both sites, but the publications at my disposal²¹ do not provide specimen weights. Possibly, this article will stimulate some of the researchers in Soviet Armenia to reinvestigate their archaeological findings, and present additional metrological data either confirming or refuting de Morgan's hypothesis.

We have de Morgan to thank for bringing to light, with much else, an interesting tidbit that relates to the earliest period of monetary relations in Armenia. Whatever the ultimate resolution of this issue, it is clear that Armenia played an important role in prehistoric commerce and metallurgy that is gradually being revealed by archaeological discoveries.

---

19. Ridgeway, p. 22; Hill, p. 5.

20. Rene Grousset, *Histoire de l'Arménie des Origines à 1071* (Paris, 1973), p. 37, citing Lalayan's work during the early years of the Soviet period.

21. S. H. Devezian, *Lori-Pert*, Vol. I (Yerevan, 1981, in Russian); T. S. Khatchatrian, *Artikskii Nekropol: Katalog* (Yerevan, 1979, in Russian).

TWO KEDABEK BANK NOTES

By

Y. T. Nercessian

Historical Background

The city of Kedabek is located in eastern Armenia, about 85 km east of the northern tip of Lake Sevan, in present Azerbaijan SSR. In historic Armenia, it was part of Garmanadzor province of the state of Utik'.¹ The *Soviet Armenian Encyclopedia* locates Kedabek in the State of Arts'akh or Minor Siwnik', approximately 125 km west of the Armenian city of Partav (Barda'ah).²

Information on Kedabek is very sketchy. According to the *Armenian Encyclopedia*, its Armenian name is Getabak (Գետաբակ).³ However, *Dictionary of Toponymy of Armenia and Adjacent Territories* spells it as Getabek (Գետաբեկ) and its Armenian variations as: Getabak (Գետաբակ), Getabak' (Գաւտաբաք), New Getabak (Գետաբակ Նոր), Getabakk' (Գետաբակք), Old Getabek (Գետաբեկ Հին), New Getabek (Գետաբեկ Նոր), etc. On the subject bank notes the printed name is spelled Kedabek (Кедабек).⁴

Armenian chroniclers mention that Kedabek is rich in copper ore which has been exploited since early times. In 1964, the Siemens brothers (Ernst Werner von Siemens and Karl Wilhelm Siemens) bought an old copper mine at Kedabek and were granted by the czarist Russian Empire the right to exploit it. Their factory in Kedabek was known as Siemens-Schuckert A.G. The brothers were well-known for their contributions in science and industry, having aided in developing the telegraphic system in Prussia and discovering the insulating properties of certain materials. They laid six transatlantic cables, Indo-European telegraph lines in Persia, the Black Sea cables, and established successful business firms in England, Russia, and many countries. They published numerous papers relating to electricity and physics.⁵

In the late nineteenth century, archaeologists discovered ancient cemeteries near the Kedabek copper mines, which have revealed important metallic artifacts. The burials date to the late Bronze and early Iron Ages. In the nineteenth and early twentieth centuries, Kedabek was part of the Elisavetpol province. Two Armenian churches are found in this town, St. Kevork (St. George) and the chapel of St. Sargis.

---

¹ T. Kh. Hakobian, St. T. Melik-Bakhshian, and H. Kh. Barseghian, *Hayastani ev harakits' shryanneri tughannuri bararan* [Dictionary of Toponymy of Armenia and Adjacent territories], Vol. I (Yerevan, 1986), p. 842 (in Armenian).

² *Haykakan sovetakan hanragitaran*, Vol. II (Yerevan, 1976), p. 150.

³ *ibid.*, Vol. III (Yerevan, 1977), p. 21 (in Armenian).

⁴ See above, note 1.

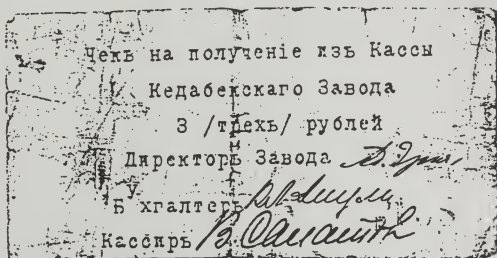
⁵ *The Encyclopedia Americana*, Vol. XXIV (New York, 1948), p. 793, *Encyclopedia Britannica*, Vol. XX (Chicago, 1968), pp. 484-485; *Soviet Armenian Encyclopedia*, Vol. X (Yerevan, 1984), p. 371 (in Armenian); Georg Siemens, *History of the House of Siemens* (Freiburg/Munich, 1957), translated by A. F. Rodger, Volume I, pp. 42, 52, 200, 201, 287.

Bank Notes

It may be surmised that the reason for issuing local bank notes in Kedabek was similar to those issued in Van, Alexandropol, Yerevan, Kars, Katar,⁶ and Vagharshapat.⁷ While the notes are undated, most other Armenian and Transcaucasian cities printed their paper currencies in 1918, and it seems fair to conclude that Kedabek also printed its own currency in 1918. At this time, there was a severe shortage of money and particularly small denomination notes to transact daily commerce and purchase the basic necessities of life. Furthermore, published numismatic literature mentions that these notes were in circulation in 1918.⁸

A series of bank notes (50 kopeks, and 1, 3, 5, 10, 25, 100 rubles) were issued in Kedabek in 1918 by the firm Siemens-Schuckert A.G. The author's corpus, *Bank Notes of Armenia*, records the existence of these notes but no specimens are described or illustrated.⁹ Since the publication's appearance, a 3 ruble and a 5 ruble note of Kedabek have surfaced.

Kedabek 3 ruble bank note obverse

3 ruble bank note

Obverse: The text is prepared from the typeface of a typewriter printed in deep violet-blue on plain white paper which has turned into a pale cream color. The obverse legend reads "Check, to receive from the cashier of Kedabek Factory 3 rubles /three rubles/ (Чек на получение из Кассы Кедабекского Завода 3 рублей /трех рублей/ in Russian. The three signatures of Director of Factory (in slate-black color), Bookkeeper and Cashier (in slate color) appear underneath. To the lower right hand corner the serial No. 108 is hand stamped in light blue.

⁶ Y. T. Nercessian, *Bank Notes of Armenia* (Los Angeles, 1988) (henceforth *BNA*).

⁷ Y. T. Nercessian, "Vagharshapat Five Ruble Bank Note," *Armenian Numismatic Journal*, Series I, Vol. XVI (1990), pp. 13-15.

⁸ *BNA*, pp. 65, 129; N. Kardakoff, *Katalog der Geldscheine von Russland und der Baltischen Staaten, 1769-1950* (Berlin, 1953), p. 167.

⁹ *BNA*, pp. 65, 129.

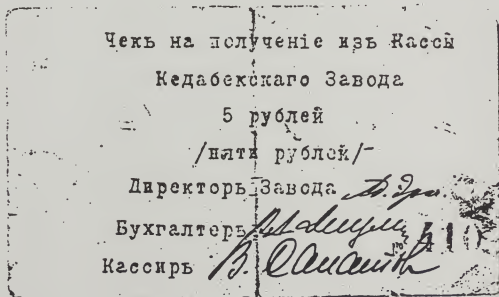

Kedabek 3 ruble and 5 ruble bank note reverses

Reverse: A round seal in lilac color is stamped on the reverse. The Russian text at the top reads, "[Кедаб]екский и Кварцхалский Зав., "at the bottom of the seal, "...Кавказъ." In the center of the seal is a poorly legible single word "инфекция" placed underneath a sinusoidal curve depicting electrification, "Электрификация." The seal belongs to the electrical factories of Kedabek and Kvartskhalsk.

Size: 109 x 57 mm.

Alexander Abezgauz collection

Kedabek 5 ruble bank note obverse

5 ruble bank note

Obverse: Similar to the above except for value "5" and "Five" (пять) and the serial No. 410 hand stamped in dull violet-blue.

Reverse: Similar to the 3 ruble note reverse above.

Size: 109 x 68 mm.

Alexander Abezgauz collection¹⁰

¹⁰ I would like to express my thanks to Mr. Alexander Abezgauz of San Francisco for placing both of these bank notes at my disposal. They were mailed from San Francisco to Pico Rivera only two days after the October 17, 1989 earthquake, at a time when transportation was paralyzed.

ԿԵԴԱԲԵԿԻ ԵՐԿՈՒ ԴՐԱՄԱՆԻՇՆԵՐԸ (Ամփոփում)

Կարելի է եզրակացնել, թե Կեդաբեկն ալ 1918 թուին թողարկեց իր թղթադրամները Ադրկովկասեան ժամր դրամի պակասը գոցելու համար, որ ստեղծուած էր 1917 թ. Ռուսական յեղափոխութեան պատճառաւ: Ըստ հրատարակուած դրամագիտական ժատեագրութեանց, համակարգը կը պարունակէ 50 կոպեկոց և 1, 3, 5, 10, 25, 100 ռուբլիոց թղթադրամները:

Քննարկուած 3 և 5 ռուբլիոց թղթադրամները թողարկուած են Սիմեոն Շուքերտընկերութեան կողմէ, որոնք ժՅ դարուն ռուսական կայսրութեան կողմէ մեռաշնորհ ստացած էին Կեդապեկի մէջ գործարար մը շինելու համար:

Թղթադրամի ռուսերէն խորագրութիւնը կը յիշեցնէ, թե «Հէկ, ստառալ 3 ռուբլի Կեդաբեկի գործարարին գանձապահէն»: Ապա կը նշմարուին վարիչին, հաշուապահին ու գանձապահին ստորագրութիւնները:

Դրամանշի կռնակին վրայ կոխուած է մանրշակագոյն և ռուսերէն լեզուով Կնիք մը, որ կը պատկանի Կեդաբեկի և Կվարցխալսկի եկեկտրական գործարարին:

Ե. Թ. Ներսէսեան

ARMENIAN NUMISMATIC LITERATURE

- 32 SARKISSIAN, Henry V. "Arts'akh" hushamedal [Commemorative Medal of Arts'akh] - «Արցախ» Ճուշամէդալ, գրեց՝ Շենի Սարգսյան. *Khorhdayin Gharabagh*, (20 August 1989), No. 188 (15582). «Արցախ» Յուշամէդալ, գրեց՝ Շենի Սարգսեան. *Lraper*, Vol. LII (28 October 1989), No. 4, p. 4, illus. In Armenian.

The Venice Mekhitarist activity in medallistic art is reviewed and their latest issue, the medal of Arts'akh is described. The obverse displays the maps of Soviet Armenia, Arts'akh, and Nakhijevan. The Armenian legend reads "Gharabagh is Ours" and "Gharabagh is Our Arts'akh." Armenian verses, "We live, we shall remain, and we shall multiply" and "Armenian people, your only salvation is in your collective strength" are inscribed on the reverse side. YTN

Յիշուած է Վենետիկի Մխիթարեաններու գործունէութիւնը մեդալային արուեստին մէջ և նկարագրուած է իրենց վերջին թողարկումը՝ Արցախի մեդալը: Մեդալի երեսին վրայ պատկերուած է Խորհրդային Հայաստանի, Արցախի և Նախիջևանի քարտէզը. Շրջագրութիւնն է «Ղարաբաղը մերն է» և «Ղարաբաղը մեր Արցախն է»: Կռնակին վրայի արձանագրութիւնն է «Կանք, պիտի լինենք և դեռ շատանանք» ու «Ով հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկութիւնը քո հաւաքական ուժի մէջ է» հատուածները:

- 33 SARKISSIAN, Henry V. Pamiatnaia medal "Artsakh" [Commemorative Medal of Arts'akh] - Памятная медаль «Арцах», автор Генрих Саркисян. *Sovetskii Karabakh*, (24 August 1989), p. 4, illus. In Russian.
See abstract of No. 32.

- 34 SARKISSIAN, Henry V. The Dinars of the Armenian King Artavazd IV, by Henry Sarkissian. *Notizie Dal Chiostro del Monastero Maggiore*, Vols. XLI-XLII (1988), pp. 57-59.
See ANBL, abstract No. 676 or *ArmANJ*, Ser. I, Vol. III (March 1977), No. 1, p. 11, 2nd abstract.

- 35 SARKISSIAN, Henry V. Droshmanishner t'ogharkvats Hayastanum teghi unets'ats erkra-sharzh aritov [Postage Stamps Issued on the Occasion of Earthquake in Armenia] – դրոշմա-նշներ թողարկված Հայաստանում տեղի ունեցած երկրաշարժի առիթով, գրեց՝ Շենրի Սարգսյան. *Arawot lusoy*, [Yerevan: 1989], p. [first] 7. In Armenian.

Postage stamps issued by the Postal Authority of the Soviet Union to raise money for the earthquake (December 1988) victims of Armenia are described. The set consists of three stamps and a token. On the first stamp a reproduction of a Tigranes II coin is printed, St. Hripsime Cathedral is printed on the second stamp, and on the third stamp is a reproduction of "Madonna and the Child." On the token is the picture of a khatchkar. Also, first day covers and postcards were issued on the same occasion.

Նկարագրված են Խորհրդային Միութենա Փոստին թողարկված դրոշմաթուղթերը, որոնց հատույթը տրամադրվելու է Հայաստանի երկրաշարժեր (Դեկտեմբեր 1988) տուժածներուն: Համակարգը կը պարունակէ երեք դրոշմանիշեր և մի Կտրոն: Առաջին դրոշմանիշին վրայ պատկերված է Տիգրան Բ-ի դրամին վերարտադրութիւնը, երկրորդ դրոշմանիշին վրայ պատկերված է Ս. Հռիփսիմէի տաճարին Նկարը, երրորդ դրոշմանիշին վրայ տպւում է «Աստուածամայրը Մանկան հետ» Նկարին վերարտադրութիւնը: Կտրոնի վրայ տպւում է խաչքարի լը Նկարը: Ինչպէս նաև թողարկւում է առաջին օրուան յատուկ պահարաններ ու փոստքարտեր:

- 36 SARKISSIAN, Henry V. Hayastanum taratsvats Ugostos kayser dramneri mi khmbi masin [On a Group of Coins of Emperor Augustus Circulated in Armenia] – Հայաստանում տարածված Օգոստոս կայսեր դրամների մի խմբի մասին, գրեց՝ Շ. Վ. Սարգսյան. *Hayakan KhSH-um 1987-1988 t'ti: dashdayin hnagitakan ashkhatank'nerin nvirvals gitakan nsteshrjan*. Yerevan: Academy of Sciences of Armenian SSR and Institute of Archaeology and Ethnography, 1989, pp. 63-65. In Armenian.

A paper is presented on a group of coins of Emperor Augustus which were discovered recently in Armenia. On the obverse the effigy of the emperor is engraved; on the reverse, Calus and Lucius. Finds of similar coins have to date registered 42 specimens from 30 locations in Armenia. Sarkissian concludes that the noted coins were accepted everywhere in the region and had wide numismatic circulation in Armenia.

YTN

Զեկուցված է վերջին տարիներու ընթացքին հայաստան յայտնաբերված Աւգոստոս կայսեր դրամների խումբի մը մասին: Դրամի երեսին պատկերված է տիրակալի պատկերը, ետին՝ Գայոս ու Լուցիոսը: Աւգոստոս կայսեր այս խումբի գտածոները Հայաստանի տարածքէն արձանագրած են 42 միակողմ 30 բնակավայրերէն: Սարգսեան կ'ենգրայցացնէ թէ յիշեալ դրամները ընդունված են Հայաստան ամենուրեք և դրամագիտական շրջանառութեան ոլորտում ունեցած են մեծ տարածում:

ԵՅՆ

- 37 SARKISSIAN, Henry V. Heghap'okhakan gortsich'nerē sovetahay medalayin arvestum [Revolutionary Workers in Soviet Armenian Medalllic Art – Շեղափոխական գործիչները սովետահայ յեղափախիւն արվեստում, գրեց՝ Շենրի Սարգսյան. *Sovetakan Arvest*, Vol. LVIII (May 1988), No. 5, pp. 12-14, illus. In Armenian.

Henry Sarkissian describes medals dedicated to revolutionary workers in a condensed format. The medals issued since 1960 include the following: 40th, 50th, and 60th anniversaries of Armenian SSR (1960, 1970, 1980), 100th anniversary of Lenin (1970), 50th anniversary of communist youth (1971), S. Shahumian (1958, 1967, 1968), a set of 12 medals forming a chronology of Soviet Armenia (1970), S. Spentiarian (1982), Kamo (1982, 1983), A. Miasnikian (1986), Vahan Terian (1985), generals Andranik and Baghramian, etc.

YTN

Շենրի Սարգսեան համառօտ կերպով կը Նկարագրէ յեղափոխական գործիչներու Նուիրված յուշամեդալները սովետահայ յեղափախիւն արվեստին մէջ: 1960 թ. սկսեալ թողարկւում յեղալները կը պարունակեն հետևեալները. – Հայկական ՍՍՀ 40-րդ, 50-րդ և 60-րդ տարեդարձները (1960, 1970, 1980), Լենինի 100-րդ

տարեդարձ (1970), կոմերիտյուճեան 50-րդ տարեդարձ (1971), Ս. Շահումեան (1958, 1967, 1968), Մեդալաշար Մը (12 հատ) Նուիրուած Խորհրդային Հայաստանի տարեգրութեան (1970), Ս. Սպեդիարեան (1982), Կաժօ (1982, 1983), Ա. Միասնիկեան (1986), Վահան Տէրեան (1985), զօր. Անդրանիկ ու զօր. Բաղրամեան և այլն:

38 SARKISSIAN, Henry V. Medal, baregortsakan npatakov [A Medal with a Benevolent Purpose] - Մեդալ՝ բարեգործական նպատակով. *Arawot lusoy*, [Yerevan: 1989], p. [second] 7. In Armenian.

The silver medal of the city of Petrograd dedicated to the 1915 genocide of Armenians is described. On the obverse is the coat of arms of the Russian Empire and an inscription in Armenian and Russian. On the reverse is a cross and inscription in the same languages. The diameter of the medal is 32 mm. YTN

Նկարագրուած է Պետրոգրադ քաղաքի արծաթեայ Մեդալը, Նուիրուած՝ 1915 թ. հայկական եղեռնին: Մեդալի երեսին պատկերուած է ռուսական կայսրութեան զինանշանը և հայերէն ու ռուսերէն արձանագրութիւն: Կոնակին վրայ դրուագուած է խաչ և գրութիւն Նոյնպէս երկու լեզուներով: Մեդալի տրամագիծն է 32 մմ: ԵԹՆ

39 SARKISSIAN, Henry V. Medalarvesti hushardzaner, dedicated to Komitas [Monuments of Medallistic Art Dedicated to Komitas] - Մեդալարվեստի հուշարձաններ՝ Նվիրված Կոմիտասին, գրեց՝ Շենիի Սարգսյան. *Khardayin Gharabagh*, Vol. LXXVII (10 November 1989), No. 256 (14650), p. 4, illus. In Armenian.

Commemorative medals dedicated to centennial of the birth Komitas are described. Except for the first, all medals were struck in 1969. The medals were issued or designed by the following: 1. Venice Mekhitarist Congregation (1966); 2. Soviet Armenia, author and engraver Mnats'akan T'amrazian; 3. Soviet Armenia, a second design by M. T'amrazian; 4. Soviet Armenia, engraved by Step'an K'urk'ch'ian; 5. Soviet Armenia, another medal only with the portrait of Komitas; 6. Soviet Armenia, Armenian Cultural Ministry, two small copper medals, the first authored by Khatchik Muradian, the second was to be awarded to the victors of the Komitas festivity; 7. Soviet Armenia, designed by H. Papikian; 8. New York, designed by A. Agopoff in gold, silver, and bronze; 9. Cairo, Armenian National Authority; 10. Mekhitarist Congregation in Beirut. YTN

Նկարագրուած են Կոմիտասին ծննդեան հարիւրամեակին ձուռուած Մեդալները: Ի բացառեալ առաջինէն, բոլոր Մեդալները կոխուած են 1969 թ.: Մեդալները թողարկուած կամ հեղինակուած են հետեւեալներուն կողմէ. - 1. Վենետիկի Մխիթարական Սիւրբառութիւն: 2. Խորհրդային Հայաստան, հեղինակն ու փորագրիչն է Մնացական Թամրազեան: 3. Խորհրդային Հայաստան, երկրորդ տեսարան Մը Մ. Թամրազեանի հեղինակութեամբ: 4. Խորհրդային Հայաստան, կերտուած Ստեփան Գիւրգէնի կողմէ: 5. Խորհրդային Հայաստան, Մի այլ Մեդալ Միակ Կոմիտասի պատկերով: 6. Խորհրդային Հայաստան, Հայկական Կուլտուրայի Միւնիստրութիւն, պլոնեայ երկու փոքր Մեդալներ, առաջինը հեղինակուած Խաչիկ Մուրադեանի կողմէ, երկրորդը Կոմիտասի փառատօնի յաղթողներուն պարգևեւում համար: 7. Խորհրդային Հայաստան, հեղինակուած Զ. Պապիկեանի կողմէ: 8. Նիւ Եորք, հեղինակուած Ա. Ագոփֆի կողմէ, շինուած ոսկիէ, արծաթէ և պղինձէ: 9. Գահրիբի Ազգային իշխանութեան կողմէ: 10. Պէյրութի Մխիթարեան Սիւրբառութիւն ԵԹՆ

40 SARKISSIAN, Henry V. Portrét I. K. Ajvazovského v medailerském umění, od Henrich Sarkisjan. *Numismatické Listy*, Vol. XLIII (1988), No. 1, pp. 1-8, illus. Translated by J. Schögl into Czechoslovakian, German summary by A. Hubala.

The medals of marine painter Ivan Aivazovsky, who was of Armenian descent, are presented as follows: the first medal was designed by V. Alekseev on the 50th anniversary of Aivazovsky's career (1837-1887), the second is a high relief silver medal designed by A. F. Vasiutinski (1890), three medals on the 2500th anniversary of the city of Feodosia (1971), an

architectural plaquet of Feodosia (1973), a medal designed by H. Papikyan to mark 160th anniversary of Aivazovsky's birth (1977), and another medal on the 100th anniversary of the gallery of Feodosia (1880-1980). YTN

Ընծայուած են հայազգի ծովանկարիչ Յովհաննէս Այվազովսքիի հետեւեալ յեղաւերը. — առաջին յեղաւը կերտուած է Վ. Ալեքսեւի կողմէ: Այվազովսքիի գործունէութեան 50-րդ տարեդարձին առթիւ (1837-1887), երկրորդը արծաթեայ քարձրքանդակ յեղաւ յըն է կերտուած Ա. Ֆ. Վասիլեֆսքիի կողմէ (1890), երեք յեղաւերն Ֆեոդոսիա քաղաքին 2500-րդ տարեդարձին առթիւ (1971), Ֆեոդոսիա քաղաքին պատկանող Ճարտարապետական պլակետ յը (1973), յեղաւ յը հեղինակուած է. Պապիկեանի կողմէ յիշատակելու Այվազովսքիի ծննդեան 160-րդ տարեդարձը (1977) և այլ յեղաւ յը յիշատակելու Ֆեոդոսիա քաղաքին պատկերասրահին 100-րդ տարեդարձը (1880-1980): ԵԹՆ

- 41 SARYAN, Levon A. Ankakhut'ian khōsk'ā drōshak, zinanshan, ew Hayastani Hanrapetut'ian dramakan khohrdanishā [The Flag, Coat of Arms, and Monetary Insignia of the Republic of Armenia] — Անկախութեան խօսքը դրօշակ, զինանշան, և Հայաստանի Հանրապետութեան դրամական խորհրդանշիշը, գրեց՝ Լևոն Ա. Սարեան. *Haïranik Daily*, Vol. XCII (27 July 1988), No. 43,431, pp. 4-5, 7, illus. In Armenian See abstract of No. 26.

- 42 SARYAN, Levon A. Armenian Coins and Armenian History, by L. A. Saryan. Journal of the Pacific Coast Numismatic Society, (January 1989), No. 18, pp. 8-17, illus.

An historical background of Armenia is sketched and the following Armenian coin types are introduced: coinage of Sophene and Commagene, Artaxiad coinage, city coin of Artaxata, Kiurke Curapetatus, coinage of Cilician Armenia, and bank notes of Armenian Republic. YTN

Ուրուագծուած է Հայաստանի պատմութիւնը և հետեւեալ տեսակի հայկական դրամները ներկայացուած են. — Ծովքի և Կոմագենի դրամները, Արտաշէսեան դրամները, Արտաշատ քաղաքի դրամը, Կորիկէ Կորապալատի դրամը, Կիւրիկեան Հայաստանի դրամները և Հայաստանի Հանրապետութեան դրամները: ԵԹՆ

- 43 SARYAN, Levon A. Chemists Show Reaction to Coins, by L. A. Saryan. *World Coin News*, Vol. XVI (19 September 1989), No. 38, p. 26.

While discussing the chemical aspects of coinage, Saryan notes that nickel entered the medieval Armenian trams of Hetoum I as an impurity in the copper ore. YTN

Դրամներու քիմիական կերպարանքին քննարկութեան առթիւ, Սարեան կը նշէ, թէ Նիկելը լոյսած է (միջնադարեան) շէթում Ա-ի հայկական դրամներուն մէջ իրրկ պղինձէ հանքանիւթի խառնուրդ: ԵԹՆ

- 44 SARYAN, Levon A. Dr. Paul Z. Bedoukian: An Interview with an Extraordinary Collector and Numismatic Scholar: Reader Questions Pope's Motives; Author Differentiates Churches; by L. A. Saryan, Neil Kaufler, L. A. Saryan, respectively. *World Coin News*, Vol. XV (27 December 1988), No. 52, pp. 12-15; Vol. XVI (10, 17 January 1989), pp. 4, 6, respectively; *Armenian Mirror Spectator*, Vol. XXXVI (18, 25 March 1989), Nos. 3078, 3079, pp. 8-9, and 9, 10, respectively, illus.

Paul Z. Bedoukian was interviewed by L. A. Saryan. Bedoukian talked about how he started collecting coins, how he first became involved in numismatic scholarship and launched a serious career in numismatic writing, some of the difficulties he faced in doing research, and some of his exciting moments as a collector. A list of Bedoukian's principal numismatic studies is published.

Լ. Ա. Սարեան հարցազրոյց յը կատարած է Զարեհ Պտուկեանի հետ: Պտուկեան կը խօսի թէ ինչպէս սկսաւ դրամ հաւաքելու, թէ ինչպէս առաջին անգամ դրամագիտութեան մէջ մտնուեցաւ, թէ ինչպէս կրցաւ ձեռնարկել Լուոր դրամագիտական գրականութիւն կերտելու, թէ ինչ կը պատմեն այս հին դրամները և թէ ինչ դժուարութիւններ ունեցաւ իր հետազոտութեանց ընթացքին և իրրկ

դրամաբանական՝ իր յուզիչ պատկերներն իմաստով: Հրատարակված է Պոնտիկյան եթերում: Եթերում

45 SARYAN, Levon A. Ring Money or Just Rings, by L. A. Saryan.. *World Coin News*, Vol. XVI (13 June 1989), No. 24, pp. 16-19, illus.

The author discusses ancient metallic rings and debates whether they served a monetary function in facilitating commercial transactions or whether they were merely convenient forms of a valuable commodity and ornaments. Saryan notes that electrum, gold, silver, and bronze rings have been discovered in many lands, including Greece, Ireland, Egypt, Scandinavia, Armenia, Assyria, and China. YTN

Հեղինակը կը քննարկէ ինչ մետաղեայ մատանիները և կը վիճի, թէ անոնք ունեցան դրամական արժէք ապրանքափոխանութեան ընթացքին, թէ էին յիմիայն զարդեր և թանկագին մետաղներու պատշաճ ձևաւորում: Սարեան կը նշէ թէ ելեկտրումէ, ոսկիէ, արծաթէ և բրոնզէ մատանիներ գտնուած են զանազան երկիրներու մէջ, ինչպէս Յունաստան, Իռլանտա, Եգիպտոս, Սկանինաւիա, Հայաստան, Ասորեստան և Չինաստան: Եթերում

46 SARYAN, Levon A. Symbols of Freedom: The Flag, Coat of Arms, and Monetary Insignia of the Republic of Armenia, by Levon A. Saryan. *Armenian Weekly*, Vol. LVIII (28 May 1988), No. 22 (29352), pp. 8, 9, illus.

The author describes the tricolor flag, coat of arms, paper money, and postage stamps of the Republic of Armenia. The symbols appearing on the 50, 100, and 250 ruble bank notes are discussed in detail. YTN

Հեղինակը կը նկարագրէ Հայաստանի Հանրապետութեան եռագոյն դրօշը, դիրքաշարը, թղթադրամները և դրոշմաթուղթերը: Մատրամաստութեամբ քննարկուած են 50, 100 և 250 ռուբլինոց թղթադրամներու վրայի խորհրդանշանները: Եթերում

47 SIMONIAN, K. H. *Hushmatian pontakan Amasiy* [The Memorial Book of Pontic Amasia] - *Յուշմատան պոնտական Ամասիոյ*, գրեց՝ Գ. Յ. Սիմոնեան. Venice: Mekhitarist Press, 1966, pp. 255-260. In Armenian.

The city of Amasia has been a capital and a strategic center since ancient times. It has also been a storehouse of all types of antiquities and coins. In chapter two, the author mentions unearthed numismatic treasures of all periods which relate to Amasia or its surroundings. YTN

Ամասիա քաղաքը հնուց ի վեր արքայաճիտ ու ռազմագիտական կեդրոն լը եղած ըլլալուն համար եղած է զանձարան լը հնութեանց և դրամներու: Երկրորդ գլխուն մէջ, հեղինակը կը յիշէ բոլոր ժամանակի ընթացքին պեղուած դրամական գանձերը, որոնք կը վերաբերին Ամասիոյ կամ յարակից շրջաններուն: Եթերում

48 SUK'IASIAN, Karapet. Haykakan gerbi ew droshaki tsagum n patmut' iunē [The Origin and History of Armenian Coat of Arms and Flags] - Հայկական գերբի և դրօշակի ծագումն ու պատմութիւնը, գրեց՝ Կարապետ Սուքիասեան. *Asbarez*, Vol. LXXX (29 June 1989), No. 8554, pp. 8, 9. In Armenian.

The author describes the coat of arms and flags of various Armenian royal dynasties and governments. These include Armenian Artaxiad, Arsacid, Bagratid, and Roupinian dynasties, and Republic of Armenia. Where possible, coins displaying insignias of Armenian kings or governments are described. YTN

Հեղինակը կը նկարագրէ գերբն ու դրօշը հայ արքայական հարստութեանց ու կառավարութեանց: Ասոնք կը պարունակեն Արտաշէսեան, Արշակունի, Բագրատունի և Իւրեքեան հարստութիւններն ու Հայաստանի Հանրապետութիւնը: Երբ կարելի է, նկարագրուած են դրամներ, որոնց վրայ կարելի է նշմարել հայ արքայի լը կամ հարստութեան լը զինանշանները: Եթերում

Y. T. NERCESSIAN

Specialist in Armenian Coins and Books

8511 Beverly Park Place, Plco Alvera, CA 90660, U.S.A.

ANA ANS ArmNS IBNS ANS SAN

1990

Bulletin No. 14

Annual Subscription: \$2.50, Air Mail: \$4.00

Circulation: 1,000

All coins are guaranteed to be genuine. Orders must be accompanied by a full remittance. Prices are net and postage, packing, and insurance are extra. Add \$2.00 per order, and also add 25¢ per coin or bank note, and \$1.00 per book. For insurance and additional information see the last paragraph below. Excess amounts shall be refunded. Foreign orders add \$5.00 extra per order for registration on coins or notes. U.S. Postal Service does not insure or register books to many foreign countries; therefore, the books can be shipped without financial coverage unless the buyer is willing to pay parcel post or first class mail expenses. California residents please add the appropriate sales tax. Alternate want lists are welcomed. All prices are in USA DOLLARS AND SUBJECT TO CHANGE WITHOUT NOTICE. Coins or paper notes found unsatisfactory can be returned within seven calendar days for full refund. Books are **sold** and not sent on approval; all sales are final and unauthorized returns are not permitted. This fixed price list supersedes all previous catalogues. Make checks payable to **Y. T. Nercessian**.

Abbreviations for references and state of preservation

UNC=Uncirculated; FDC=Fleur de coin; EF=Extra fine; F=Fine; VG=Very good; G=Good; P=Poor; VP=Very poor; f=fair; r.=right; l.=Left; +=Slightly better; -=Nearly as good; AV = Gold; AR = Silver; AE=Bronze, or base metal. AE29=Bronze or base metal coin with 29 mm diameter; /=Separates the obverse from the reverse, Bed=Bedoukian, P. Z. *Coinage of Cilician Armenia*, revised edition, 1979; BA=Bedoukian, P. Z. *Coinage of the Artaxiads of Armenia*, 1978; RA=Bedoukian, P. Z. *Roman Coins and Medallions Relating to Armenia*, P=Pick, A. *Catalogue of World Paper Money*.

Some general notes to Armenian coin collectors

1. Late Cilician Armenian coins have a very shallow depth and are struck with mediocre workmanship. In cases searching for coins like VF+ or EF is rather frustrating not to say impossible.
2. Attribution, cataloguing, authentication, and coin photography services are available for a nominal fee
3. If you are considering selling your coin collection we want to buy them or sell them for you on a consignment basis.
4. Numismatic publications other than what is listed may be ordered for you, taking one to two months for delivery. Write and inquire about our low prices.
5. Upon request, aluminum foil rubbings of coins will be submitted, please send a self addressed stamped envelope.

US Postal Service book rates and domestic insurance rates

1st lb.=0.90¢	\$000-50=0.70	200-300=3.15
2-6 lbs.=add 35¢ per lb.	050-100=1.50	300-400=4.30
7 lbs. and up=add 20¢ per lb.	100-150=1.90	400-500=5.00
	150-200=2.20	registration, 500-1000=5.25

COINS

Tigranes II The Great (95-55 B.C.)

001. Bronze coin. Obv.: Bust of Tigranes to r. with Armenian tiara. Rev.: Tyche of Antioch seated on a rock, river god swimming in Orontes River. BA 92, AE23, 6.58 gm, VG+..... 50.00
002. --, BA92, AE16, 5.29 gm, VG+..... 75.00
003. --, BA92, AE20, 5.34 gm, VG+..... 50.00
004. --, BA92, AE19, 5.31 gm, P..... 25.00
005. --, BA92, AE18, 5.69 gm, VG+..... 40.00
006. --, BA94, AE18.5, 4.64 gm, F/VG..... 75.00
007. Copper coin. Obv.: similar to the above. Rev.: Vahagn (Heracles) standing, r. arm folded holding lion's skin and left hand leaning on club. "N" monogram on the reverse. BA99, AE97, 4.28 gm, VG+/F..... 75.00
008. Copper coin. Obv.: similar to the above. Rev.: cornucopias. BA106Var, AE16.5, 3.61 gm, VG+..... 50.00
009. Copper coin. Obv.: similar to the above. Rev.: Nike. BA114, AE18, 3.32 gm, G..... 35.00
010. --, BA115, AE17, 5.94 gm, VG/-F..... 50.00
011. --, BA115, AE15, 3.22 gm, -F..... 95.00
012. --, BA115, AE17, 3.79 gm, VG/F..... 65.00
013. --, BA120, AE16, 4.69 gm, VG+/-F..... 70.00
014. --, BA120Var, AE18, 4.0 gm, VG+..... 50.00
015. --, BA120, AE15, 2.97 gm, VG+/f..... 30.00
016. Copper coin. Obv.: similar to the above. Rev.: palm branch. BA 121, AE18, 4.60 gm, -F/VG+..... 50.00

CILICIAN ARMENIAN COINS

Levon I (1198-1219)

017. Silver, double tram. Obv.: king seated on a throne ornamented with lions, wearing crown and royal mantle on his shoulders. He holds a cross with his right hand and fleur-de-lis in his left hand. His feet rest on a foot stool. Rev.: lion crowned, turned left, holding a cross with two bars. Armenian inscription on both sides. Bed 23, AR27, 5.46 gm, F+..... 125.00
018. --, Bed 25, AR 27, 5.48 gm, F/-VF..... 125.00
019. Silver, half double tram, Bed 49, AR23, 2.71 gm, -VF..... 150.00
020. Silver, tram. Obv.: king seated on a throne ornamented with lions, wearing crown and royal mantle on his shoulders. He holds a cross with his r. hand and fleur-de-lis in his l. hand. Rev.: long cross between two lions rampant regardant. Armenian inscription on both sides. Bed 155, AR22, 3.03 gm, F+..... 15.00
021. --, Bed 189, AR24, 3.27 gm, F+..... 11.00
022. --, Bed 201bV, AR23, 2.97 gm, -VF..... 30.00
023. --, Bed 216, AR25, 3.05 gm, F+..... 11.00
024. --, Bed 231, AR22, 2.93 gm, -VF..... 25.00
025. --, Bed 232b, AR22, 2.71 gm, F+..... 15.00
026. --, Bed 235a, AR23, 2.88 gm, -VF..... 22.50
027. --, Bed 246, AR22, 2.80 gm, F+..... 15.00
028. --, Bed 252, AR25, 2.70 gm, F..... 15.00
029. --, Bed 270, AR21, 2.68 gm, -VF..... 22.50
030. --, Bed 288, AR22, 2.69 gm, F+/-VF..... 17.50
031. --, Bed 310, AR22, 2.89 gm, -VF..... 30.00
032. --, Bed 325, AR24, 2.74 gm, -VF..... 22.50
033. --, Bed 327, AR22, 2.92 gm, F..... 12.50
034. --, Bed 331, AR23, 3.03 gm, -F..... 10.00
035. --, Bed 345, AR22, 2.89 gm, F/F+..... 15.00
036. --, Bed 418, AR23, 2.62 gm, F+..... 12.50
037. --, Bed 597, AR23, 3.02 gm, F+..... 11.00
038. --, Bed 621, AR22, 2.93 gm, VF..... 25.00
039. Copper coin, tank. Obv.: bearded leonine head of king facing, wearing a crown with many dots. Rev.: patriarchal cross with two stars. Circular Armenian legend on both sides. Bed 703Var, AE29.5, 8.875 gm, F..... 12.50
040. --, Bed 706, AE30, 8.03 gm, F+..... 15.00
041. --, Bed 710, AE31.7, 7.43 gm, F+..... 17.50
042. --, Bed 710, AE28, 6.65 gm, F/VF..... 20.00
043. --, Bed 717, AE27, 7.79 gm, F+..... 17.50
044. --, Bed 718, AE30, 8.67 gm, F/VF..... 15.00
045. --, Bed 718, AE29, 6.05 gm, -F..... 15.00
046. --, Bed 727V, AE27, 5.92 gm, -F..... 12.50
047. --, Bed 735, AE28, 6.95 gm, F..... SOLD
048. --, Bed 744, AE30, 7.97 gm, -F..... 12.50
049. --, Bed 744, AE29, 6.51 gm, F+..... 15.00
050. --, Bed 752, AE29, 7.43 gm, -F..... 15.00
051. --, Bed 752, AE29, 6.48 gm, -VF..... SOLD
052. --, Bed 756, AE29, 5.98 gm, F..... 15.00
053. --, Bed 763, AE28, 8.13 gm, F..... 15.00
054. --, Bed 765, AE28, 7.37 gm, F+..... 12.50
055. --, Bed 767, AE29, 5.87 gm, F..... 15.00
056. --, Bed 767, AE29, 4.26 gm, F+..... 17.50

Hetoum I (1226-1270)

057. Silver, bilingual tram. Hetoum-Kaikhosrew. Obv.: king on horseback r., holding sceptre with r. hand. Cross in l. field above the horse. Crescent in r. field above the horse. Circular Armenian legend. Rev.: Arabic inscription in four lines, date A.H. 637, Bed 797, AR24, 2.87 gm, VF+ 85.00
058. --, A.H. 639, Bed 808V, AR25, 2.89 gm, VF+ 125.00
059. --, A.H. 640, Bed 814, AR24, 2.81 gm, -EF 150.00
060. --, A.H. 640, Bed 814, AR 23, 2.92 gm, -VF 75.00
061. --, A.H. 641, Bed 823, AR25, 2.91 gm, a line across each side, otherwise VF+ 20.00
062. Hetoum-Zabel regular silver tram. Obv.: on the l., queen to r. but facing; on the right, Hetoum to l. and facing. Both crowned, wearing royal vestments, and holding a long cross. Rev.: lion to r., crowned and a cross behind him. Bed 856V, AR22, 2.88 gm, F+ 17.50
063. --, Bed 865, AR21, 2.98 gm, VF/-EF 35.00
064. --, Bed 896, AR22, 2.76 gm, F+ 17.50
065. --, Bed 888, AR21, 2.76 gm, VF ..... SOLD
066. --, Bed 896, AR21, 3.05 gm, VF+ 25.00
067. --, Bed 920, AR 20, 2.68 gm, F+ /VF+ 20.00
068. --, Bed 920, AR21, 2.94 gm, VF/-EF 35.00
069. --, Bed 922, AR20, 2.76 gm, EF 35.00
070. --, Bed 960, AR22, 3.02 gm, VF 20.00
071. --, Bed 960, AR21, 2.87 gm, F+ /-VF 17.50
072. --, Bed 984, AR21, 2.62 gm, VF ..... SOLD
073. --, Bed 988, AR21, 2.91 gm, VF ..... SOLD
074. --, Bed 997, AR21, 2.73 gm, -VF 20.00
075. --, Bed 1030, AR21, 2.92 gm, VF+ 30.00
076. --, Bed 1032, AR21, 2.83 gm, -VF /VF+ ..... SOLD
077. --, Bed 1032, AR20, 2.68 gm, F 10.00
078. --, Bed 1038, AR21, 2.92 gm, F+ /-VF 25.00
079. --, Bed 1051, AR21, 3.01 gm, VF 22.50
080. --, Bed 1063, AR21, 2.79 gm, -VF ..... SOLD
081. --, Bed 1075, AR21, 2.79 gm, VF 25.00
082. --, Bed 1101, AR21, 2.61 gm, VF 30.00
083. Copper coin, tank. Obv.: king seated on a throne adorned with lions. He holds a globus cruciger in his l. hand and in his r. a fleur-de-lis extending over his shoulder. Rev.: potent cross with four lines or stars Armenian legend on both sides. Bed 1296, AE30, 7.02 gm, -VF 20.00
084. --, Bed 1297, AE28, 6.43 gm, F+ 17.50
085. --, Bed 1316, AE30, 5.81 gm, F ..... SOLD
086. --, Bed 1341, AE29, 6.54 gm, F+ 17.50
087. --, Bed 1347, AE28, 5.97 gm, F ..... SOLD
088. --, Bed 1347, AE31, 7.52 gm, F 10.00
089. --, Bed 1348, AE29, 5.80 gm, F+ 17.50
090. --, Bed 1361V, AE30, 7.40 gm, F/F+ 12.50
091. --, Bed 1352, AE30, 7.15 gm, -VF 20.00
092. --, Bed 1362, AE30, 6.91 gm, -VF 12.50
093. --, Bed 1364, AE31, 8.24 gm, -F 8.00
094. Copper coin, equestrian kardez. Obv.: king on horseback to r. Rev.: cross. Circular Armenian inscription on both sides. Bed 1372, AE24, 5.3 gm, F 12.50
095. --, Bed 1384, AE24, 5.15 gm, F+ 15.00
096. --, Bed 1387, AE24, 3.05 gm, -F 8.00
097. --, Bed 1388, AE23, 4.20 gm, -F/F+ 10.00
098. Copper coin, kardez. Obv.: king seated on a throne, similar to No. 083. Rev.: cross. Circular Armenian inscription on both sides. Bed 1344, AE24, 4.09 gm 15.00
099. --, Bed 1396Sim, AE22, 4.53 gm, F 12.50
100. --, Bed 1416, AE25, 3.58 gm, F 12.50
101. --, Bed 1419, AE23, 3.98 gm, F 12.50

Levon II (1270-1289)

102. Silver coin, tram. Obv.: king on horseback to right, holding reins with left hand, and with right a cross with two bars extending over his right shoulder. Various field marks. Rev.: crowned lion to left or r. walking, with left paw raised; behind him a cross with two bars. Armenian inscription on both sides. Bed 1455, AR22, 2.72 gm, F+ 50.00
103. --, Bed 1502, AR22, 2.63 gm, -F 30.00
104. --, Bed 1515, AR21, 2.42 gm, -VF 45.00
105. --, Bed 1515a, AR22, 2.87 gm, -VF 60.00
106. --, Bed 1516, AR21, 2.68 gm, F+ 40.00
107. Copper coin, kardez. Obv.: cross. Rev.: lion to left. Circular Armenian inscription on both sides. Bed 1541Sim, AE24, 4.04 gm, -F 12.00
108. --, Bed 1567, AE25, 3.31 gm, -F/VF 11.00

Hetoum II (1289-1305)

109. Copper coin, kardez. Obv.: crowned head of king facing. Rev.: ornate cross with two bars. Bed 1597, AE23, 3.84 gm, F ..... SOLD
110. Bed 1598Sim, AE21.5, 4.69 gm, VG+ 8.00
111. --, Bed 1600, AE23, 3.10 gm, -F ..... SOLD

112.	Bed 1600, AE22, 2.99 gm, F.....	12.00
113.	kardez. Obv.: king seated in oriental fashion. Rev.: cross. Bed 1622Sim, AE21, 3.20 gm, F.....	11.00
114.	--, Bed 1623, AE22, 3.77 gm, F+.....	11.00
115.	--, Bed 1624Sim, AE22, 3.19 gm, F+.....	11.00
116.	--, Bed 1631, AE22, 3.03 g, VG+/F.....	9.00
117.	--, Bed 1634V, AE23, 3.02 gm, F+.....	15.00
118.	--, Bed 1635V, AE20, 2.75 gm, -F.....	9.00
119.	--, Bed 1636, AE22, 3.39 gm, VG/F.....	12.00
120.	--, Bed 1643Sim, AE20, 3.04 gm, VG.....	9.00

Smpad (1296-1298)

121.	Copper coin, pogh. Obv.: king on horseback to right. Rev.: cross. Bed 174, AE19, 2.06 gm, -F.....	15.00
122.	--, Bed 1707, AE18, 2.02 gm, F.....	12.00

Levon III (1301-1308)

123.	Silver coin, takvorin. Obv.: king on horseback to right, holding the reins with his left hand, and with his right hand a cross extending over his shoulder. Rev. lion walking to right and facing right. A cross with single bar behind him. Armenian inscription on both sides. Bed 1734, AR22, 2.63 gm, VF.....	50.00
124.	--, Bed 1736, AR22, 2.41 gm, VF.....	50.00
125.	--, Bed 1738V, AR22, 2.49 gm, VF.....	42.50
126.	--, Bed 1740, AR21, 2.46 gm, VF.....	50.00
127.	--, Bed 1273, AR21, 2.54 gm, F+/VF.....	40.00
128.	--, Bed 1743, AR21, 2.30 gm, F/VG+.....	25.00
129.	--, Bed 1741, AR22, 2.42 gm, -VF/F+.....	32.50
130.	--, Bed 1777, AR21, 2.50 gm, -VF.....	45.00
131.	--, Bed 1778, AR22, 2.56 gm, -VF.....	40.00
133.	Copper coin, pogh. Obv.: king seated on a bench-like throne, holding a cross in right hand and staff in left hand extending over his left shoulder. Rev.: cross with four lines. Armenian inscription on both sides. Bed 1812a, AE19, 3.43 gm, F/-F.....	9.00
134.	--, Bed 1807Sim, AE21, 3.37 gm, -F/VG+.....	9.00
135.	--, Bed 1819Sim, AE20, 2.88 gm, VG+.....	8.00
136.	--, Bed 1830Sim, AE20, 2.50 gm, F.....	12.00
137.	--, Bed 1839Sim, AE21, 0.98 gm, F.....	12.00

Oshin (1308-1320)

138.	Silver coin, takvorin. Obv.: king on horseback to right, holding the reins with his left hand, and with his right hand, a mace extending over his shoulder. Rev. lion walking to right and facing right. A cross with single bar behind him. Armenian inscription on both sides. Bed 1908, AR21, 2.31 gm, F.....	20.00
------	--	-------

Levon IV (1320-1342)

139.	Silver coin, takvorin. Obv.: king on horseback to right, holding the reins with his left hand, and with his right hand a cross extending over his shoulder. Rev. lion walking to right and facing right. A cross with single bar behind him. Armenian inscription on both sides. Bed 1951, AR19, 2.01 gm, VG.....	8.00
140.	--, Bed 1954S, AR18, 1.99 gm, -F.....	15.00
141.	--, Bed 1955, AR22, 2.25 gm, VG+.....	12.50
142.	--, Bed 1957S, AR21, 2.18 gm, VG+.....	10.00
143.	--, Bed 1965S, AR20, 2.35 gm, VG+.....	8.00
144.	--, Bed 1967, AR19, 2.42 gm, VG.....	8.00
145.	--, Bed 1968Sim, AR21, 2.18 gm, VG+.....	12.50
146.	--, Bed 1969, AR19, 2.18 gm, F.....	25.00
147.	--, Bed 1970, AR22, 2.37 gm, -F.....	20.00
148.	--, Bed 1970, AR21, 2.31 gm, VG+.....	12.50
149.	--, Bed 1971, AR21, 2.31 gm, -F.....	20.00
150.	--, Bed 1972S, AR19, 2.12 gm, VG.....	8.00
151.	--, Bed 1976Sim, AR19, 2.25 gm, -F.....	17.50
152.	--, Bed 1986S, AR19, 2.50 gm, -F.....	15.00
153.	--, Bed 1991, AR21, 2.29 gm, -F.....	20.00
154.	Copper coin, large pogh. Obv.: king seated on bench-like throne holding a cross in his r. hand and staff in his l. hand. Rev.: cross. Bed 2002Sim, AE20, 2.07 gm, -F.....	60.00
155.	Copper coin, small pogh, similar to No. 154, Bed 2007Sim, AE19, 1.87 gm, -F.....	15.00
156.	--, Bed 2007S, AE20, 2.49 gm, VG.....	8.00
157.	--, Bed 2013, AE20, 2.83 gm, F.....	20.00
158.	--, Bed 2008Sim, AE18, 1.22 gm, -F.....	15.00
159.	Takvorins of Levon IV overstruck in Arabic with Mamluk sultan's name, al-Nāṣir al-Dīn Muḥammad. Bed 2027Sim, AR2.31 gm, F+.....	20.00
160.	--, Bed 2027S, AR23, 2.24 gm, F.....	15.00
161.	--, Bed 2027S, AR21, 2.34 gm, F.....	15.00
162.	--, 2028S, AR22, 2.30 gm, F+/VF.....	25.00
163.	--, Bed 2028S, AR21, 2.38 g small hole F+.....	10.00

Levon the Usurper (1363-1365)

164. Silver coin, takvorin. Obv.: king on horseback to right, holding the reins with his left hand, and with his right hand, a mace extending over his shoulder. Rev. lion walking to right and facing right. A cross with single bar behind him. Armenian inscription on both sides. Bed 2152V, AR19.5, 2.14 gm, F..... 65.00
165. --, Bed 2152Sim, AR21, 2.05 gm, punch mark, VG..... 20.00
166. --, Bed 2155Sim, AR21, 1.84 gm, -F..... 40.00

Gosdant'in IV (1365-1373)

167. Silver coin, takvorin. Obv.: king on horseback to right, holding the reins with his left hand, and with his right hand, a mace extending over his shoulder. Rev. lion walking to right and facing right. A cross with single bar behind him. Armenian inscription on both sides. Bed 2190S, AR21, 1.76 gm, VG..... 10.00
168. --, Bed 2175, AR21, 2.02 gm, F+..... 15.00   169. --, Bed 2175Sim, AR19, 1.79 gm, F..... 15.00
170. --, Bed 2175S, AR20, 1.92 gm, VG+..... 10.00   171. --, Bed 2181Sim, AR21, 1.68 gm, -F..... 12.00
172. --, Bed 2182, AR23, 1.51 gm, F+..... 15.00   173. --, Bed 2190Sim, AR20, 1.55 gm, VG..... 10.00
174. --, Bed HAR 258, AR18, 1.90 gm, F..... 20.00   175. --, Bed 2226Sim, AR22, 1.38 gm, -F..... 12.00

Levon V (1374-1375)

176. Copper coin, pogh. Obv.: lion of Cyprus. Rev.: cross. Armenian inscription on both sides. Bed 2242Sim, AE15, 0.48 gm, VG+..... 15.00
177. --, Bed 2243S, AE16, 0.79 g, VG+..... 15.00   178. --, Bed 2243Sim, AE16, 0.71 gm, VG+..... 15.00
178. **Starter collector set, below dealer cost.** Guaranteed to include the following coins:
Tigranes II	copper	Levon III	takvorin
Levon I	tram		pogh
	tank	Levon IV	takvorin
Hetoum I	tram		pogh
	tank		takvorin overstruck in Arabic
	kardez	Gosdant'in IV	takvorin
Hetoum II	kardez		
- The set will include 6 silver and 7 copper coins. The sale is good as long as the supply lasts, not on approval. AVERAGE grade guaranteed to be at or above -F..... 150.00

Ottoman silver

179. Ahmed I (1603-1617), dirham with hole, AR17, NP364, 1.05 gm, VF..... 17.50

USSR Notes, values are also printed in Armenian

180. 1 Chervonetz, 1937, black, P198, UNC.....	6.00
181. --, F.....	3.00
183. 3 Chervonetz, 1937, red and brown, P203 F.....	3.00
185. 1 Ruble, 1938, miner, P213, VG.....	0.50
186. 5 Rubles, 1938, aviator, P215, VF... 2.25;	1.00
188. 1 Ruble, 1961, brown, blue, red, P222, F+.....	1.50
189. 3 rubles, 1961, green-violet, P223, VF... 2.00	1.00
191. 5 rubles, 1961, blue, P224, VF.....	5.00
192. 10 Rubles, 1961, red, P233, VF... 9.00	5.00
194. 20 Kopeks, 1971 or 1962.....	0.50
182. Same, VG+.....	1.00
184. Same, VG+.....	1.00
187. Same, VG+.....	1.00
190. Same, F.....	1.00
193. Same, F.....	5.00

Postage Stamps

195. St. Nerses Shnorhali stamps issued by Vatican, set of three..... 6.50

196.	Stamps of Soviet Armenia: M. Sarian, Erebouri, L. Square, Etchmiadzin, D. Anghat, A. Khachadourian, Matenadaran.....	7.00
197.	USSR, for Armenian earthquake victims, one full sheet, contains 9 blocks of 4.....	35.00
198.	Same as 197, but one corner plate block of four.....	SOLD
199.	Same as 197, but one side plate block of four.....	SOLD
200.	Same as 197, but one middle plate block of four.....	SOLD
201.	Same as 197, but first day covers, Moscow cancellation, consists of three envelopes.....	8.00
202.	Republic of Cyprus, Armenian earthquake stamps, one full sheet contains 20 stamps.....	3.00
203.	Same as 202, but one corner plate block of four with number.....	SOLD
204.	Same as 202, but one corner plate block of four.....	SOLD
205.	Same as 202, but one stamp.....	SOLD
206.	--, same as 202, but first day cover.....	2.00

Medallions and Key Chains

207.	St. Vartan cathedral consecration silver medal with English inscription, 38 mm, 35.46 gm, 1968.....	60.00
208.	Same as 207 but inscription in Armenian.....	60.00
209.	Komitas centennial silver medal, 38 mm, 34.75 gm, 1969.....	75.00
210.	75th anniversary of the Armenian Church in America, 44 mm, 52.87 gm, 1973.....	100.00
211.	Same as 210 but in bronze.....	30.00
212.	Armenia-Los Angeles commemorative medal, bronze, 62 mm, 69.3 gm, 1977, Temple of Garni.....	8.00
213.	Part of same series, Etchmiadzin.....	8.00
214.	--Part of same series, Zvartnots.....	8.00
215.	Part of same series, Yerevan's Armenian Memorial Monument for 1915 victims.....	8.00
216.	Part of same series, monument to David of Sassoun.....	8.00
217.	Part of same series, Yerevan's Government House.....	8.00
218.	Nos. 212 to 217, set of six medals.....	45.00
219.	75th anniversary of AGBU, 2 1/4" diameter, 3/8" thick, 3.6 oz.....	30.00
220.	Nursag treaty medal, 150th anniversary, 1 5/8" diameter, solid silver, 30 gm.....	60.00
221.	Same as 219 but in bronze, 1984.....	20.00
222.	Key chain, Tigranes the Great coin replica.....	5.00
223.	Key chain, Homenutmen, Armenian boy scouts.....	5.00
224.	Key chain, Partsratsir-partratsour, Armenian boy scouts.....	5.00
225.	Key chain, Boghos Nubar Pasha.....	5.00
226.	Key chain, Hopenutmen of Armenian General Benevolent Union.....	5.00

Armenian Antiquities

227.	Silver book cover: Altar design. 82x125 mm, 44.35 gm. Very attractive.....	500.00
228.	Silver book cover: Silver plaque. 70x91 mm, 30.15 gm, nice patina.....	350.00
229.	Armenian ornamental brass work. 38 x 42 mm, spiral broken, nice patina.....	100.00
230.	<u>Armenian Manuscript Pages with Miniature Illumination in Color</u> The title is unknown (according to authoritative sources, it is a lectionary), the scribe is unknown, and the date is unknown. Paper size: 15x10 inches, double column. It is divided into 23 sections which include 62 pages and 47 illuminations. The illuminated pages include two types of illuminations: marginal and initial type. The pages of this manuscript (<u>Haysmavourk?</u>) have been received in a loose format. Some pages reflect discoloration from moisture. Each sheet as is.....	60.00
CL1.	Crow's original coin cleaner, 16 fl. oz. In plastic container. There is no loss of metallic silver other than that which appears on a chemical constituent of the dissolved oxidation. Completely safe and easy to use. The dealer's choice.....	6.00

BOOKS

Numismatic Books

NO1.	ALBUM, Stephen. <i>Marsden's Numismata Orientalia Illustrata</i> , New York, 1977, 318 pp., illus., cloth.....	21.50
------	--	-------

N02.	ANS MN7, 1957, 45 pls., includes articles by Bedoukian, "The Bilingual Coins of Hetoum I (1226-1270) King of Cilician Armenia, also an article by D. M. Lang, "Paper Money of Transcaucasia as a currency of Georgia."	20.00
N03.	BASMAJIAN, K. J. <i>Numismatique générale de l'Arménie - Հայկական ընդհանուր դրամագիտություն</i> - Քիւն և Հայաստանի վերաբերյալ դրամներ, Venice, 1936, 256 pp., 2 pls., soft covers.....	38.00
N04.	BEDOUKIAN, Paul Z. <i>Coinage of the Artaxiads of Armenia</i> , London, 1978, 81 pp., 8 pls., cloth.....	25.00
N05.	-- <i>Coinage of the Artaxiads of Armenia - Արտաշէսեան Վարսունիեան դրամները</i> , Vienna, 1983, 52+36 pp., 8 pls., cloth, text in Armenian.....	40.00
N06.	-- <i>Armenian Coins and Medals</i> , New York, 1971, 24 pp., illus., card covers.....	2.00
N07.	-- <i>Coinage of Cilician Armenia</i> , New York, 1962, ANS NNM 147, 494 pp., 48 pls., card covers....	100.00
N08.	--, <i>Coinage of Cilician Armenia</i> , revised edition, 494 pp, 12 pls, 1979, cloth.....	35.00
N09.	--, <i>Coinage of Cilician Armenia - Կիլիկեան Հայաստանի դրամները</i> , Vienna, 1963, 496 pp., 48 pls., 128 pp. text in Armenian, corpus and plates in English.....	40.00
N10.	-- <i>Eighteenth Century Armenian Medals Struck in Holland</i> , Venice, 1978, in Armenian with English summary.....	2.00
N11.	--, <i>Medieval Armenian Coins</i> , Paris, 1971, 69 pp, 10 pls., card covers.....	15.00
N12.	--, <i>Roman Coins and Medallions Relating to Armenian - Հայաստանի վերաբերյալ հռոմէական դրամներ և յեղափոխներ</i> , Vienna, 1971, 212 pp., 38 pls., illus., card covers.....	20.00
N13.	--, <i>Thirty Centuries of Armenian Metal Art</i> , New York, 1978, 24 pp., illus.....	2.00
N14.	BELLINGER, Alfred. <i>The Syrian tetradrachm of Caracalla and Macrinus</i> , New York, reprint, 1981, 118 pp., 26 pls., cloth.....	26.00
N15.	CRAWFORD, Michael H. <i>Roman Republican Coinage</i> , London, 1975, Vol. I 579 pp., Vol. II 328 pp., 62 tables, 80 pls., 5 line drawings, cloth.....	225.00
N16.	Dashian, J. <i>Coinage of Arsacids - Արշակունի դրամները</i> , Vienna, 1919 and 1960, 2 vols. 381 pp., soft covers.....	20.00
N17.	Dundua G. F. <i>Numizmatika antichnoi Gruzii - Нумизматика античной Грузии</i> , Tbilisi, 1987, 185 pp., 27 pls., cloth.....	12.00
N18.	DURST, Sanford J. <i>Contemporary Gold Coins</i> , New York, 1975, 102 pp., cloth.....	5.00
N19.	FREY, Albert R. <i>Dictionary of Numismatic Names with Addenda, with Glossary of Numismatic Terms</i> by Mark M. Salmon, 1973, 311+94 pp., cloth.....	20.00
N20.	FUNCK, W. <i>Deutsche Privatmünzen ab 1916</i> , 1964, 106 pp., soft covers.....	4.00
N21.	--, <i>Münzen und Marken</i> , 1965, 20 pp., soft covers.....	2.00
N22.	GÖBL, R. <i>Sasanian Numismatics</i> , 1971, 97 pp., 16 pls., cloth.....	30.00
N23.	<i>Handes Amsorya</i> , Festschrift 1887-1987, includes six articles (138 pages) on Armenian numismatics, in Armenian, French, English, 976 pp, soft covers.....	130.00
N24.	HEAD, Barclay V. <i>Historia Numorum: A Manual of Greek Numismatics</i> , reprint, 1963, 1964 pp., illus., cloth.....	60.00
N25.	ICARD, Severin. <i>Dictionary of Greek Inscriptions</i> , reprint, 565 pp., cloth.....	45.00
N26.	KOUYMJIAN, Dickran K. <i>Near East Numismatics, Iconography, Epigraphy and History: Studies in Honor of George C. Miles</i> , Beirut, 1974, xxi+478 pp., over 200 pls., figs., maps, illus. Includes an article by Bedoukian on "Some Unpublished Coins of the Artaxiads of Armenia," cloth.....	65.00
N27.	LANG, David M. <i>Studies in the Numismatic History of Georgia in Transcaucasia</i> , New York, 1955, 138 pp., 15 pls., card covers.....	22.50
N28.	LAMPROS, Paul. <i>Medieval Coins of Cyprus</i> , in English, Greek, French, Chicago, 1980, 51+52+48 pp., 9 pls., cloth.....	20.00
N29.	MOUSHEGHIAN, Kh. A. <i>The Monetary Circulation in Armenia from the Beginning to Tenth Century A.D. - Դրամայան շրջանառությունը Հայաստանում սկզբից մինչև 10 դար</i> 3. Բ. ի in Armenian, Vienna, 1979, 280 pp., illus., card covers.....	20.00
N30.	NEWMAN, Eric. <i>The Early Paper Money of America</i> , 1967, 360 pp., cloth.....	10.00
N31.	ICODEMI, Giorgio. <i>Comune di Milano. Le Raccolte Numismatiche del Castello Sforzesco. Le monete dell'Impero Romano. Vol. I, Da Augusto Traiano</i> , 1938, 336 pp., tvv. f.t.XVIII; Vol. II, <i>Da Adriano ad Elio Cesare</i> , 1940, 122 pp., tvv, f.t.XVI, cloth.....	50.00
N32.	<i>Numismatic Chronicle</i> , London, 1987, 198+xxxlii pp., 27 pls.....	20.00

N33.	--, London, 1988, 294+xxxv pp., 40 pls.....	20.00
N34.	<i>Numismatika i Epigrafika - Нумизматика и Эпиграфика</i> , Vol. XV (1989), 184 pp., cloth.....	10.00
N35.	PETROWICZ, Alexander von. <i>Arsaciden-Münzen</i> , Graz, 1968, reprint, 206 pp., 25 pls., cloth.....	30.00
N36.	SABBAGHIAN, Berj. <i>Numismatic Querries - հրաձագիտական Տարցեր</i> , Aleppo, 1986, 228 pp., illus., card covers (in Armenian).....	22.50
N37.	SEAR, David R. <i>Roman Coins and Their Values</i> , 1964 edition, VF condition, cloth.....	5.00
N38.	SEKOU LIAN, Au. <i>Coinage of Gostadin III to Levan V in Vienna Mekhitarist Museum - Վիեննայի Միքիթարեան Քանդարանի Կուստանդին Գ. - Լևոն Ե. հրաձագերը</i> , Vienna, 1971, 90 pp., 7 pls., card covers (in Armenian).....	10.00
N39.	--, <i>Numismatic Studies: Heloum II, Levan III, and Oshin - հրաձագիտական պրպտութիւն</i> շէքուճ Բ., Լևոն Գ. և Սէշին, Vienna, 1982, 102 pp., 9 pls., card covers.....	10.00
N40.	SELLWOOD, David. <i>An Introduction to the Coinage of Parthia</i> , second edition, London, 1980, 322 pp., 10 pls., cloth.....	25.00
N41.	SIBILIAN, Clement. <i>Classification of Roupinian Coins - Դասակարգումը Իռութեան հրաձագերը</i> , Vienna, 1892, 88+10 pp., illus., card covers (in Armenian).....	30.00
N42.	STEVENSON, Seth W. <i>Dictionary of Roman Coins</i> , 1964, 929 pp., cloth.....	50.00
N43.	SYDENHAM, Edward A. <i>The Coinage of Roman Republic</i> , reprint, New York, 1976, 343 pp., 30 pls., cloth.....	30.00
N44.	VASMER, Richard. <i>Chronicle der arabischen Statthalter von Armenien under den Abbasiden, von as-saffach bis zur Krönung Aschol I, 750-887</i> , Vienna, 1931, 118 pp., soft covers.....	13.00
N45.	Same as N44 in Armenian - Ժամանակագրութիւնն Հայաստանի ոստիկանները արաբներէն Սաֆախէնց որով, աս-Սաֆախէն Դիշէ և Աշոտ Ա.ի Քաղաքները, 750-887, Vienna, 1933, 120 pp., soft covers.....	13.00
N46.	WELTER, G. and SCHULMAN, H. <i>Cleaning and Preservation of Coins and Models</i> , New York, 1976, 117 pp., cloth.....	11.00
N47.	WHITTING, Ph., WILLIAMS, R. and SELLWOOD, D. <i>An Introduction to Sassanian Coins</i> , London, 1985, 178 pp., 16 pls., cloth.....	20.00

Miscellaneous Armenology Books

A01.	BEDOUKIAN, Paul Z. <i>Armenian Books: Early Printing</i> , New York, 1975, 24 pp., card covers.....	2.00
A02.	MINASIAN, M. <i>The Armenian Alphabet</i> , New York, 12"x14", 154 pls., cloth.....	30.00
A03.	ZAKIAN, Kh. A. and SALTIKOV, S. A. <i>Post and Postage Stamps of Armenia</i> , Yerevan, 1988, 228 pp., illus. in b/w and color, cloth (in Russian, covers 1828 to 1923).....	SOLD
A04.	ԱՅՈՒԹԱՆ, Հ. <i>Լիպկատար քերականութիւնն հայոց Լեզվի</i> , երևան, 1955, 656 էջ, Լաթակագժ, գործածութիւն.....	15.00
A05.	--, Նոյնը, հոր Գ, երևան, 1957, 1012 էջ, Լաթակագժ, գործածութիւն.....	20.00
A06.	ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ, Բ. <i>Բաղադրերը և արեստները Հայաստանում Բ-ԺԳ դարերում</i> , երևան, 1958, 376 էջ, 76 տախտակ, Լաթակագժ, գործածութիւն.....	SOLD
A07.	ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ, Վարագ. <i>Հայերենի շարահյուսութիւնը</i> , հատոր Բ, երևան, 467 էջ, Լաթակագժ.....	5.00
A08.	ԱՌԻՌԻՂՅԱՆ, Ս. Գ. <i>Դիվան հայ վիճագրութեան</i> , Բ, երևան, 1960, 240 էջ, Լաթակագժ, գործածութիւն.....	8.00
A09.	ԱՌՏԻՎՅԱՆ, Հ. <i>Թեոփառոս Խոստովանող</i> , երևան, 1983, 364 էջ, Լաթակագժ.....	16.00
A10.	ԴԱՆԷԼԵԱՆ, Ժրթոր. <i>Հայ նոր պարերապան մանուկը</i> , 1967-1981, Պէյրութ, 1984, 184 էջ, խաւաքարտէ կողք.....	15.00
A11.	ԴԻՌԵԱՆ, Եղիշէ. <i>Հայոց հին կրօնը կամ հայկական դիցաբանութիւնը</i> , երևանում է, 1933, 159 էջ, Բոթակագժ.....	8.00
A12.	ԻՆՈՅԵԱՆ, Հմայեայ. <i>Ընդհատ նշաններ</i> , Պէյրութ, 1971, 180 էջ, խաւաքարտէ կողք.....	5.00
A13.	ԻՌԵԱՔԵԱՆ, Յ. <i>Համասեր և կրկնակ խոյրեր</i> , Վիեննա, 1923, խաւ. կողք գործածութիւն.....	4.00
A14.	ՀԱՆՈՅՅԱՆ, Վազգէն. <i>Հայերեն ձեռագրերի հիշատակարանները</i> , ԺԵ դար, Ա հատոր, երևան, 1974, 828 էջ, Լաթակագժ.....	SOLD
A15.	ՃԵՆՃԵԱՆ, Սահակ. <i>Բարդուղիմէոսեան դպրոցը Ս. Ղազարոս Մէջ ԺԸ. դարում</i> , Վենետիկ, 1981, 61 էջ, 13 տախտակ, խաւաքարտէ կողք.....	8.00

- A16. ՄԻԺԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ. *Յոշարժան-գրական ժողովածու, աղթիւ 100-ամեայ յորելեանի, հաստատման Մոյիթարեան Միաբանութեան ի վիեշնա, 435 էջ, 1911, կը պարունակէ հայագիտական յօդուածներ, թղթկգլ.* 50.00
- A17. ՄԿՐՏՉՅԱՆ, Ե. Լ. *Հայոց լեզվի պատմութեան գործնական պարապմունքների ժողովար, Երևան, 1985, 288 էջ, խաւաքատէ կողք.* 4.00
- A18. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ, Ս. *Բոշկութիւնը հին և միջնադարեան Հայաստանում, Երևան, 1982, 58 էջ, խաւաքատէ կողք.* 2.50

Antiquarian Books

- B01. DIMOTHEOS, Le R. P. *Deux ans le sejour en Abyssine, 1871, 175 pp., cloth.* 25.00
- B02. SAYALANIAN, M. T. *Question sur la papirieté du Convent de St. Jacques a Jerusalem, 1867, 24 pp., soft covers.* 3.00
- B03. STRZYGOWSKI, Josef. *Byzantinische Denkmäler III, vienna, 1903, 126 pp., in mint state, papers uncut, soft covers.* 120.00
- B04. ԱՅՎԱԶՈՎՍԿԻ, Հ. ԳարրիէԼ. *Պատմութիւն վարուց Տեառն յերոյ Յիսուսի Բրիտտոսի, Փարիզ, 1854, 334 էջ, թղթակազլ.* 15.00
- B05. ԵՐԵՒԱՆԻ ՍԱՐԳՍԻ ԶԱՔԱՆԻԱ ԽՈՃԵՆՑ. *Կտակագիր հոգեշահ բանից, 1853, 225 էջ, կազմուած.* 15.00
- B06. ՂԵՐՈՒԲԱՆ ԵՐԵՍԻԱՅԻ. *Թուղթ Արգարու Թագաւորի հայոց և քարոզչութիւնը սրբոյն Բարդի առաքելոյ, 1868, 88 էջ: Միատեղ կազմուած՝ ԶԱԼԱԼԵԱՆ Հասարի, Պատմութիւն հայառօտ աղուանից երկրի, 1868, 58 էջ, թղթկգլ.* 10.00
- B07. ԹԵՂԻՈՐԵԱՆ, Սարգիս Վ. *Յաղագս մարդկային իրաւանց և պարտուց, Փարիզ, 1858, 151 էջ, թղթակազլ.* 8.00
- B08. ԹՈՒՆԵԱՆ, Հ. Սահակ. *Արտաշէսեան Արտաւազդայ բարքն ու վախճանը, Վիեննա, 1852, 84 էջ, թղթակազլ.* 6.00
- B09. *Պատմութիւն Լեւոյ Բիւրաւայ, 1873, 288 էջ, թղթակազլ.* 20.00
- B10. ՎԱՐԴԱՆ Պատմիչ. *Պատմութիւն Թաթարայ, 1870, 76 էջ, թղթակազլ.* 15.00
- B11. *Տարերք քերականութեան գերմաներէն Լեզուի, Վիեննա, 1890, 152 էջ, կազմուած և շատ լաւ վիճակ.* 15.00
- B12. ՏՈՒՆԵԱՆ, Գրիգորիս. *Գոգ Նաւապետի վարուցն և աշխարհքիս բոլորութիւնը ըրած երեք ճամբորդութեանց պատմութիւնը, 1857, 100 էջ, թղթկգլ.* 8.00
- B13. *հին տպագրութիւն ունեցող գրքի մը երկրորդ մասը՝ ձրի Նուէր \$100.00-էն աւելի հնագիտական գրքեր գնողին.* GIFT

Dictionaries and Encyclopedias

- D01. *Armenian Encyclopedia-Հայկական սովետական հանրագիտարան, Yerevan, cloth*
 Vol. 8, 1982, 720 pp. 60.00 Vol. 9, 1983, 720 pp. 55.00
 Vol. 10, 1984, 736 pp. 50.00 Vol. 11, 1985, 720 pp. 45.00
 Vol. 12, 1986, 751 pp. 40.00 Vol. [13] *Սով. Հայաստան-Soviet Armenia, 1987, 688 pp., cloth.* 40.00
- D02. *Haigazian Dictionary - Նոր Բառգիրք հայկազեան Լեզուի, Vol. I 1140 pp., 1979, Vol. II 1067 pp., 1981, cloth.* 100.00
- D03. *Praktische Grammatik der Armenischen Sprache, von C. Kainz, Leipzig, 1800? cl.* 10.00
- D04. *Ժամանակակից հայոց լեզվի բացատրական բառարան, Բ հատոր, Երևան, 1972, 720 էջ, լաթակազլ.* 20.00
- D05. --, Նոյնը, հատոր Գ, Երևան, 1974, 574 էջ, լաթակազլ. 20.00

History

- H01. Davis, Leslie A. *The Slaughterhouse Province: An American Diplomat's Report on the Armenian Genocide, 1915-1917. New York, 1989, illus. cloth.* 30.00
- H02. EL-GHUSEIN, Faiz. *Martyred Armenia, 1975, 64 pp., card covers.* 3.00
- H03. HOUSEPIAN, Marjorie. *Smyrna, 1922: The Destruction of a City, 1972, 275 pp., cloth.* 12.50
- H04. HOVANNISIAN, R. G. *Armenia on the Road to Independence, 1918, Berkeley, 1969, 364 pp., cloth.* 35.00
- H05. --, *The Republic of Armenia, Vol. I, 1918-1919, Los Angeles, 1971, 547 pp., cloth.* 45.00

H06.	--, <i>The Republic of Armenia, Vol. II, 1919-1920</i> , Los Angeles, 1982, 603 pp., cloth.....	45.00
H07.	NAASR. <i>Recent Studies in Modern Armenian History</i> , Cambridge, MA, 1971, 141 pp., cloth.....	6.00
H08.	SHNOROKIAN, M. H. <i>The Armenian Genocide and Rebirth of a Nation</i> , Worcester, MA 1983, 30 pp., soft covers.....	3.00
H09.	TORIGUIAN, Shavarsh. <i>The Armenian Question and International Law</i> , Beirut, 1973 edition, 330 pp., cloth.....	15.00
H10.	WERFEL, Franz. <i>The Forty Days of Musa Dagh</i> , 1934, used in excellent condition cloth.....	15.00
H11.	<i>Yeghishe</i> , English translation, 154 pp., cloth.....	20.00
H12.	<i>Yerevan Guide</i> in French.....	0.50
H13.	ԱՆՏՈՆԵԱՆ, Արաժ. <i>Պատմութիւն Պաշտօնական պատերազմի, Կ. Պոլիս</i> , 1912, 1040 էջ, Լաթակազ.....	25.00
H14.	ԱՎԱԳՅԱՆ, Արիգ. <i>Հարավային տեղեր, երևան</i> , 1971, 180 էջ, կզծ.....	4.00
H15.	ԳԱՐԻԵԼՅԱՆ, Հ. Ե. <i>Մարգարտյա Անան, երևան</i> , 1980, 136 էջ, կզծ.....	4.00
H16.	ԳԵՈՐԳԵԱՆ, Գառնիկ. <i>Չեղճապատմություն</i> , 1970, 625 էջ, ԼՔԿԳ.....	25.00
H17.	ԳՈՒՇԱԿԱՆ, Թորգոմ. <i>Հեղինակներ</i> , 1941, 382, խաւաքարտ կողմ.....	10.00
H18.	ԵՂԻՇԷ. <i>Վասն Վարդանյան և հայոց պատերազմի</i> , 1968, 194 էջ, թղկ.....	7.00
H19.	<i>Բալէթի փառաշարի դատաւարութիւն</i> Նստագրական գեկուցում, Վիեննա, 1921, թղկ.....	15.00
H20.	<i>Թերոսիւն Կոստանկալի</i> , երևան, 1983, 364 էջ, Լաթակազ.....	16.00
H21.	ՀԱՅԹԻՆԻ, Վարդան. <i>Հայ դրոշմեր պատմութեան մէջ</i> , Վենետիկ, 1930, 112 էջ, թղկ.....	30.00
H22.	ՀԱՍՏԻՍՅԱՆ, Մ. Ս. Ֆ. ՕՐԵԿԿՈՎԱ, ՅՈՒ. Ա. ՊԵՏՐՈՅԱՆ. <i>Բարձրալի պատմութեան ռուկագծեր</i> , երևան, 1986, 404 էջ, Լաթակազ.....	7.00
H23.	ՀԱՍՏԻՍՅԱՆ, Մ. <i>Պատմա-հնագիտական ռուսաւարտութիւններ</i> , երևան, 1985, 280 էջ, Լաթակազ.....	9.00
H24.	ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ, Ի. Ի. <i>Տաշիր ճորագետ</i> , երևան, 1982, 156 էջ, թղկ.....	7.00
H25.	ՄԱՐՏԻՐՈՅԱՆ, Ա. <i>Հարյուր յէկ օր իր իր երկրում</i> , երևան, 1966, 50 էջ.....	0.50
H26.	ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ, Ղևոնդ. <i>Լոռիի Կրկնական Թագաւորներու պատմութիւնը</i> , Վիեննա, 1923, 93 էջ, թղկ.....	8.00
H27.	ՄԱՐՏԻՐՈՅԱՆ, Հակոբ. <i>Երկեր, Ե.</i> , երևան, 1984, 616 էջ, ԼՔԿԳ.....	25.00
H28.	--, <i>Երկեր, Զ.</i> , երևան, 1984, 386 էջ, ԼՔԿԳ.....	18.50
H29.	ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ, Միքայէլ. <i>Հայկական Կրկնական Երկերի և Երկրաքաղաքների [The Fortresses and Garrison Towns of Armenian Cilicia]</i> , 1929, 629 pp., 256 illus in b/w and color, card covers, French summary.....	79.00
H30.	ՉԵՐԱՋ, Միլաս. <i>Ազգային խնդիրներ</i> , Փարիզ, 1927, 48 էջ, գրծ.....	1.50
H31.	ՍԱՐԴԻԱՆ, Ա. <i>Հոլանդացի և հայերը</i> , Վիեննա, 1926, 196 էջ, թղկ.....	15.00
H32.	ՍՄԱՅՍ ՍՊԱՐԱՊԵՏ <i>Տարեգրք</i> , Վենետիկ, 1956, 269 էջ, թղկ.....	25.00
H33.	ՖԵՐԵԱՆ Ա. <i>Հաւատարմութեան գաղտնիքները</i> , Ա. Պոլիս, 1914, 299 էջ, կողմ.....	6.00
H34.	<i>Կազգե Հայրապետ հայոց</i> , գիրք երկրորդ, Էմիլաօն, 1968, 318 էջ.....	8.00
H35.	<i>Երևանի պետական համալսարան</i> , 1981, 324 էջ, խաւաքարտ կողմ.....	6.00

Literature, Poetry, Novel, Fiction

L01.	GABOUDIKIAN, Sylvia. <i>Lyrical Poetry</i> , translated by Odabashian, PA, 1981, 50 pp., cloth.....	6.00
L02.	GRANIAN, Puzant. <i>My Land, My People</i> , Los Angeles, 1978, 146 pp., card covers.....	7.00
L03.	OSHAGAN, Vahé. <i>The English Influence on Western Armenian Literature in the Nineteenth Century</i> , Cleveland, 1982, 53 pp., card covers.....	4.00
L04.	TOUMANIAN, Hovhannes. <i>The Bard of Loree</i> , London, 119 pp., cloth.....	6.00
L05.	ԱՂԱԲԱՐ, Հակոբ. <i>Ճաղկա-հանդես</i> , երևան, 1985, 112 էջ, թղկ.....	1.00
L06.	ԱՂԻՐԵԿՎ, Լեւոնիկ. <i>Երկեր</i> , երևան, 1985, 360 էջ, ԼՔԿԳ.....	3.00
L07.	ԱՂԻՐՈՐՈՎ, Իոնա. <i>Գալլի Տետրերով և Թիմուր ԳԱՅՐԱՐ. Անդանդաւանի երկերի տպ</i> , երևան, 1986, 344 էջ, կազմով.....	3.00
L08.	ԳԱԼԵՄՔԱՐԱՆԻ, Զարուհի. <i>Օրեր և դէմքեր</i> , 1965, 417 էջ, ձեռն, ԼՔԿԳ.....	6.00
L09.	ԳԱՍԱՊԵԱՆ, Զորայ. <i>Ներքն ճամն պատեր</i> , Պէյրութ, 1962, 87 էջ, ձեռն, խաւաքարտ կողմ.....	1.50

L10.	ԳԱՐԱԿԷՕՁԵԱՆ, Վաղերես. <i>Կեանքին զուգահեռ</i> , Լոս Անճելլոս, 1981, 151 էջ, խաւաքարտէ կողք.....	6.00
L11.	--, <i>Հաւելուկներ</i> , 24 գունաւոր էջ, խաւաքարտէ կողք.....	3.00
L12.	ԳԵՕԲԷ. <i>Նորաժպետ</i> , Գասիթ, 1953, 362 էջ, խաւաքարտէ կողք.....	4.00
L13.	ԴԱՇՏԵՆՑ, Խաչիկ. <i>Ռաւնչապարտերի կաւէնք</i> , երևան, 1984, 536 էջ, կգժծ.....	10.00
L14.	ԴԱՐՅԱՆ, Զարգար. <i>Արծիվ Վասպուրականի</i> , երևան, 1988, 632 էջ, կգժծ.....	10.00
L15.	ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ, Զ. <i>Սուտիկ որսկարն</i> , 1981, 16 գունաւոր էջ, խաւաքարտէ կողք.....	3.00
L16.	ԹԱՎԵՐՅԱՆ Սոնա. <i>Մասանթ</i> , երևան, 1982, 290 էջ, Լաթակազ.....	5.00
L17.	ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ, Աւետիք. <i>Արևի յօտ</i> , 20 գունաւոր էջ, խաւաքարտէ կողք.....	4.00
L18.	ԼԱՄԱՐԹԻՆ. <i>Ռաթայել</i> , Կ. Պոլիս, 1927, 251 էջ, Լաթակազ.....	4.00
L19.	ՀԱՌԴՄԱՆ, Գ. <i>Ջրատույզ զանգը</i> , Կ. Պոլիս, 1923, 181 էջ, Վիրաւոր խաւաքարտ կազ.....	3.00
L20.	ՎԻՊՐԻՆ. <i>Սուլաթի</i> , Կ. Պոլիս, 1922, 96 էջ, ...	1.50
L21.	ՀԱՄԱԼ. <i>Անդունդին յէջէն</i> , 175 էջ, կողքը պակաս, Լաւ վիճակ.....	2.00
L22.	ՎԱՅԷ Հայկ. <i>Հայրենի ծառ</i> , Ա Տոր, Ֆրեզո 126 էջ, խաւաքարտէ կողք.....	6.00
L23.	--, Բ Տատոր, Պոսթոն, 1947, 254 էջ, Լաթակազ.....	8.00
L24.	ՀԻԿՈ, Վրթոր. <i>Ինչու ենք</i> , 143 էջ, կողքը պակաս, գործածուած.....	1.00
L25.	ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ, Ռուբեն. <i>Ճայերը</i> , երևան, 1980, 40 էջ, թղթակազ.....	0.75
L26.	ՇԱՅԷՆ, Սեդրակ. <i>Քար Թորոս</i> , Պէյրութ, 1967, 51 էջ, ձուռած.....	1.25
L27.	ՇԻՐԱՅ, Հովհաննէս. <i>Սիւսանթի և Կեզարէ</i> , երևան, 120 գեղատիպ էջ, գունաւոր պատկերազարդում Գ. Խանջյանի, Լաթակազ.....	15.00
L28.	ՉՈՊԱՆՅԱՆ, Արշակ. <i>Երկեր</i> , երևան, 1988, 863 էջ, Լաթակազ.....	16.00
L29.	ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ, Երվանդ. <i>Հեքիաթ թոճակի և փղերի յասիւն</i> , 30 էջ, խաւաքարտէ կողք.....	0.50
L30.	ՅՐԱՇԵՅԱՆ, Էդգար. <i>Բուժանյան՝ Ստեղծագործութեան պրոբլէմներ</i> , երևան, 1988, 516 էջ, Լաթակազ.....	9.00
L31.	ՏՎԵՆ, Մարկ. <i>Արքայազնը և աղքատը</i> , երևան, 1980, 24 էջ, կգժծ.....	3.00
L32.	ՍԱՐԻՆՅԱՆ, Ս. Ն. <i>Հայ նոր գրականութեան պատմութիւնը Ա</i> , երևան, 1962, 560 էջ, Լաթակազ.....	10.00
L33.	<i>Սոցիալիստական երկրների ժողովրդական հեքիաթներ</i> , երևան, 1985, 256 էջ, Նկարիչ՝ Ֆելիքս Գլուկաշյան, թղթակազ.....	1.50
L34.	ՔՈԼԻՆՅ, ՈԼԻԼԻԿ. <i>Լուսնաքար</i> , երևան, 1985, 592 էջ, ԼԹԿզ.....	2.00

Archaeology, Architecture, Miniature Painting, and Art Albums

M01.	ABEGHIAN, Mher. <i>Painting Album</i> of 32 reproductions in color and b/w, text in Armenian and Russian, cloth.....	7.50
M02.	ABRAHAMIAN, V. A. <i>Armenian Jewelry Art</i> , Yerevan, 1983, 224 pp., 154 color plates, in Armenian, Russian, and English, cloth.....	20.00
M03.	<i>Aghtamar</i> , 96 color plates by R. K. Lampien, 52 pp. text in Armenian by St. Mnatsakanian, 21x30 cm, Erebound, 1985, cloth.....	30.00
M04.	AKINIAN, Nerses. <i>Das Skevra-Evangelier von Jahre 1197 aufbewahrt, im Archive des Armenischen Erzbistums Lenberg</i> , 32 pp, 18 illus., in Armenian.....	10.00
M05.	<i>Ararat</i> , 29x31 cm, 96 pp. in color, 47 various scenes of Mt. Ararat, card covers.....	12.00
M06.	<i>Armenian Soviet Republic</i> , color album, 113 illus., Yerevan 1977, cloth.....	5.00
M07.	<i>Armenian Art Treasures of Jerusalem</i> , 1979, 174 pp., 188 illus., color and b/w, 25x34 cm, cloth.....	50.00
M08.	AIVAZOVSKY, Hovhannes. <i>Color Album</i> of 162 paintings, 24x30 cm, text in Armenian, Russian, and English, cloth.....	30.00
M09.	BEREGOVAIA, A. <i>Soviet Union Archaeology</i> , Cambridge, MA, 1966, 178 pp, 27 pls, cloth.....	22.00
M10.	DARVISH (Andre Sevrougian), print, <i>Sayat Novatype</i> , superb color, 40x60 cm, <i>Tamar</i> in Sayat Nova's dream. 25.00; M11. --, <i>Wedding</i> . 25.00; M12. --, <i>Sayat Nova playing musical instrument</i> . 25.00	
M13.	M10, M11, M12, three of them together.....	60.00
M14.	DAVATIAN, Serik. <i>Դրվագներ հայկական յիշատակարար կիրառական արվեստի պատմութեան</i> , Yerevan, 1981, 180 pp., 184 illus., cloth.....	15.00

M15.	GHAFFADARIAN, Koryun. <i>The Architecture of Argishtikhli City</i> , in Armenian, 161 pp., 25 illus., card covers.....	7.50
	<i>Documents of Armenian Architecture</i> , in color, 27x27 cm, text in Italian, English, Armenian, card covers.....	
M16.	No. 1, <i>Haghat</i> , 47 pp., 52 pls., 1968.....	20.00
M18.	No. 3, <i>Sanahin</i> , 47 pp., 27 pls., 1970.....	20.00
M20.	No. 5, <i>Amberd</i> , 56 pp., 36 pls., 1972.....	20.00
M22.	No. 7, <i>Goshavank</i> , 64 pp., 25 pl., 1974.....	20.00
M24.	No. 9, <i>Ezerouk</i> , 76 pp., 26 pls., 1977.....	20.00
M26.	N11, <i>Ketcharis</i> , 60 pp., 31 pls., 1982.....	20.00
M28.	No. 13, <i>Haghatz'in</i> , 57 p., 26 pl., 1984.....	20.00
M30.	No. 15, <i>Kasakhi Yanker</i> , 76 pp., 35 pls., 20.00	
M32.	No. 17, <i>Gandzasar</i> , 70 pp., 42 pls., '87.....	20.00
M34.	No. 19, <i>Gharabagh</i> , 110 pp., 54 pl., '88.....	32.00
M36.	M16 to M35, (DAA Nos. 1 to 20), complete set.....	400.00
M37.	--, <i>Achtamar</i> , German edition, 144 pp., 98 pls., 11 drawings.....	32.00
M38.	DURNAVO, L. A. <i>Kratkaia istoriia drevne armianskoi Zhivopisi</i> , Yerevan, 1957, 58 pp., text in Russian, 23 pls. Important work on Armenian miniatures, cloth.....	6.00
M39.	<i>Etchmiadzin Album</i> , 1981, 80 color pls., card covers.....	10.00
M40.	Ghazarian, Manya. <i>Armenian Carpet</i> , Erebound editions, 1988, 288 pp., 200 full rugs pictured in color, 12"x8 5/8", cloth.....	50.00
M41.	GRIGORIAN, Artsvin. <i>Sovremennaja arkhitektura Armenii</i> , Yerevan, 1983, 18 pp., illus., in Russian, cloth.....	6.00
M42.	GRIGORIAN, Gevork. <i>Album</i> , Yerevan, 1983, 46 pls., in b/w and color, in Armenian, Russian, and English, cloth.....	10.00
M43.	HAROUTUNIAN, V. M. <i>Etchmiadzin</i> , 47 pp., in Armenian, Russian, French, card covers.....	5.25
M44.	--, <i>Arkhitectura Sovetskoi Armenii</i> , Yerevan, 1955, 296 pp., numerous pls.....	6.00
M45.	KHACHATRIAN, T. S. <i>Artikskii nekropol</i> , in Russian, Yerevan, 1979, 404 pp., text 107 pp., the rest all plates, cloth.....	15.00
M46.	KASPIAN, Alice Odian. <i>Armenian Needlelace and Embroidery</i> , 128 pp., illus., cloth.....	30.00
M47.	MARUTIAN, T. <i>Zvartnots</i> , in Armenian, 25 pls., illus., cloth.....	8.00
M48.	<i>Matenadaran</i> , 27 pls, 20 pp text, card covers.....	2.00
M49.	RICE, David Talbot. <i>Art of the Byzantine Era</i> , 1963, 286 pp., 247 illus., card cover.....	12.00
M50.	SAHINIAN, A. A. <i>Գառ Նիր անտիկ կարույցների Ճարտարապետությունը</i> , Yerevan, 1983, 262 pp., 123 pls., cloth.....	20.00
M51.	<i>Sovetakan Hayastan</i> color album, 113 illus., 1977, cloth.....	5.00
M52.	MIKAELIAN, M. <i>Art Gallery of Armenia</i> , Leningrad, 1984, 140 color pls., bound.....	15.00
M53.	TIGRANIAN, Edmond. <i>Gabriel Ter-Mikaelian</i> , yerevan, 1981, 84 pp., 64 illus. of architectural works, in Armenian, cloth.....	6.00
M54.	<i>Treasures of Etchmiadzin</i> , 1984, 424 pls in color, 25x32 cm, text in English, Russian, Armenian, Editions Erebound, cloth.....	60.00
M55.	<i>Moscow</i> , 22 postcards in color.....	2.00
M56.	<i>Weavers, Merchants and Kings, The Inscribed Rugs of Armenia</i> , 1984, 211 pp., 68 pls. in color, 3x31cm, card covers.....	30.00
M57.	<i>USSR cities</i> , color and b/w album, includes Yerevan, bound.....	2.00

Medicine, Philosophy, Religion, Science

S01.	<i>Devine Liturgy of the Armenian Church</i> , New York, 1974, 82 pp., cloth.....	7.00
S02.	<i>USSR Science</i> , 1973, 112 pp., card covers.....	1.00
S03.	ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ, Պ. Հ. <i>Գիրենդոլոգիայի ճանաչումը</i> , երևան, 1961, 278, էջ.....	5.00
S04.	ՍԱՐԻՆՆ, Խաչեր. <i>Անտարակշիռ ցուցեր</i> , ՊԵՏԻՈՒԹ, 1959, 268 էջ, Խաչաքարտե կողմ.....	3.00
S05.	<i>Հաշտտոկ Ինստիտուտի</i> , երևան, 1965, 15 էջ, Թղթակագյ.....	1.50